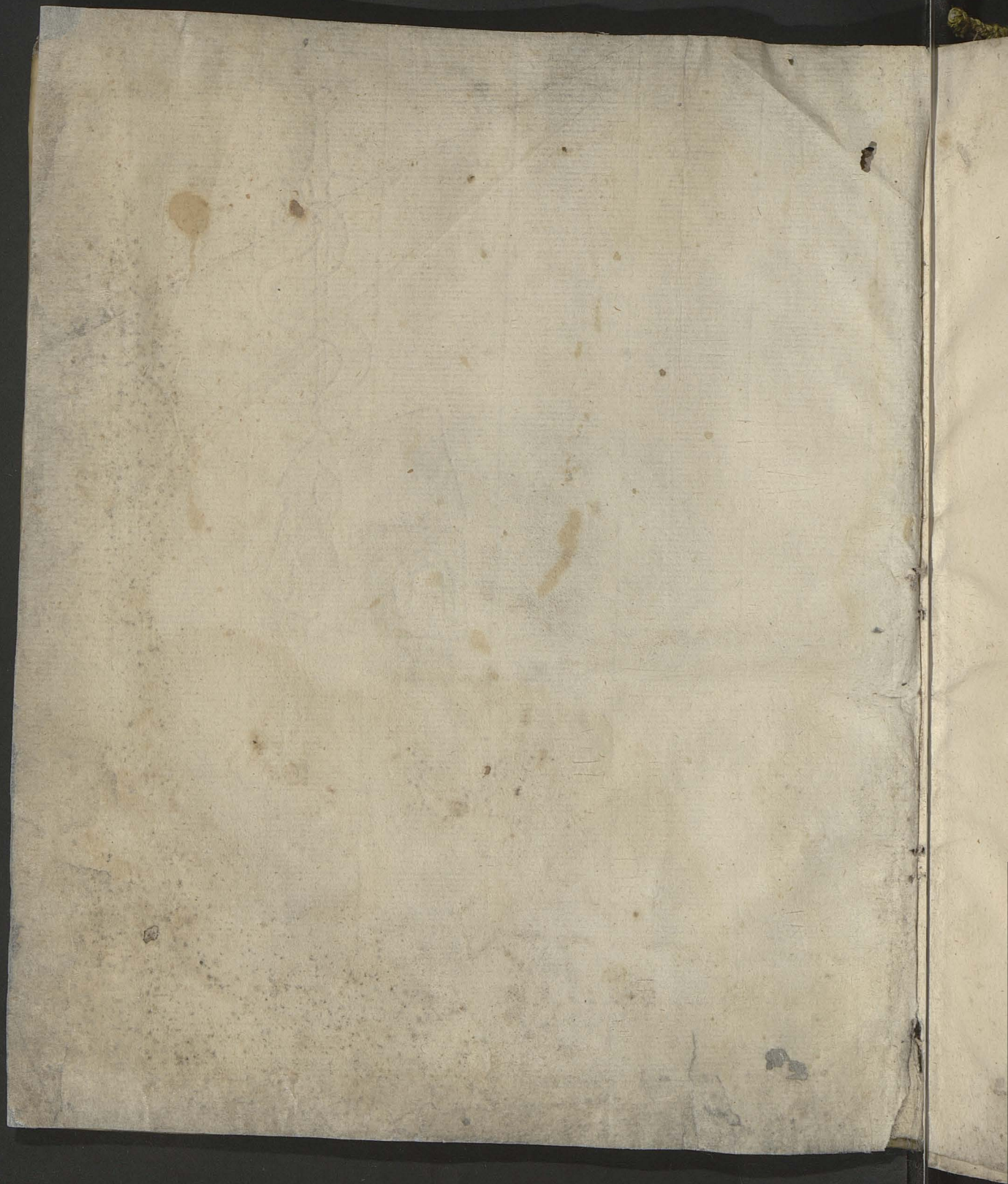
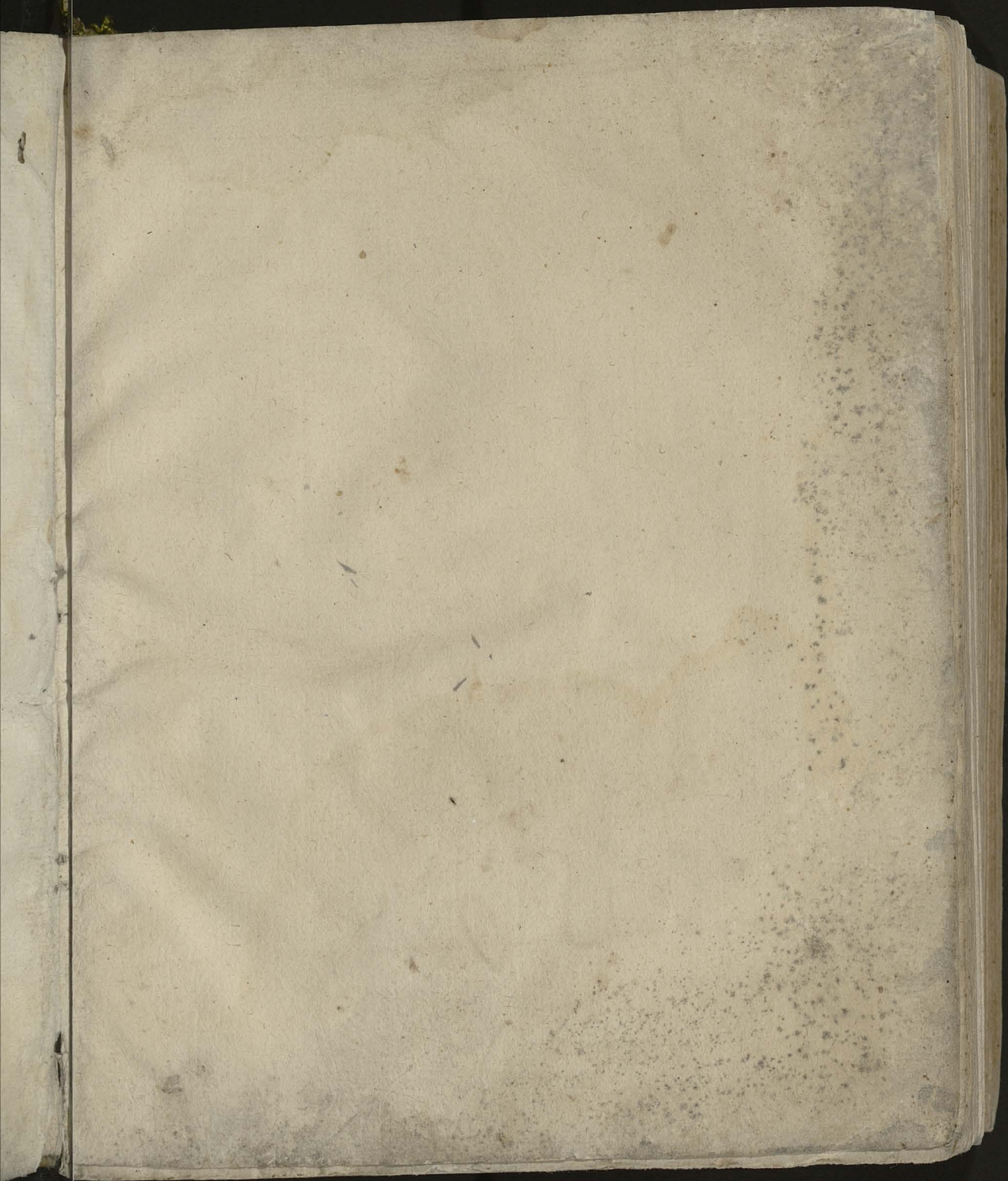

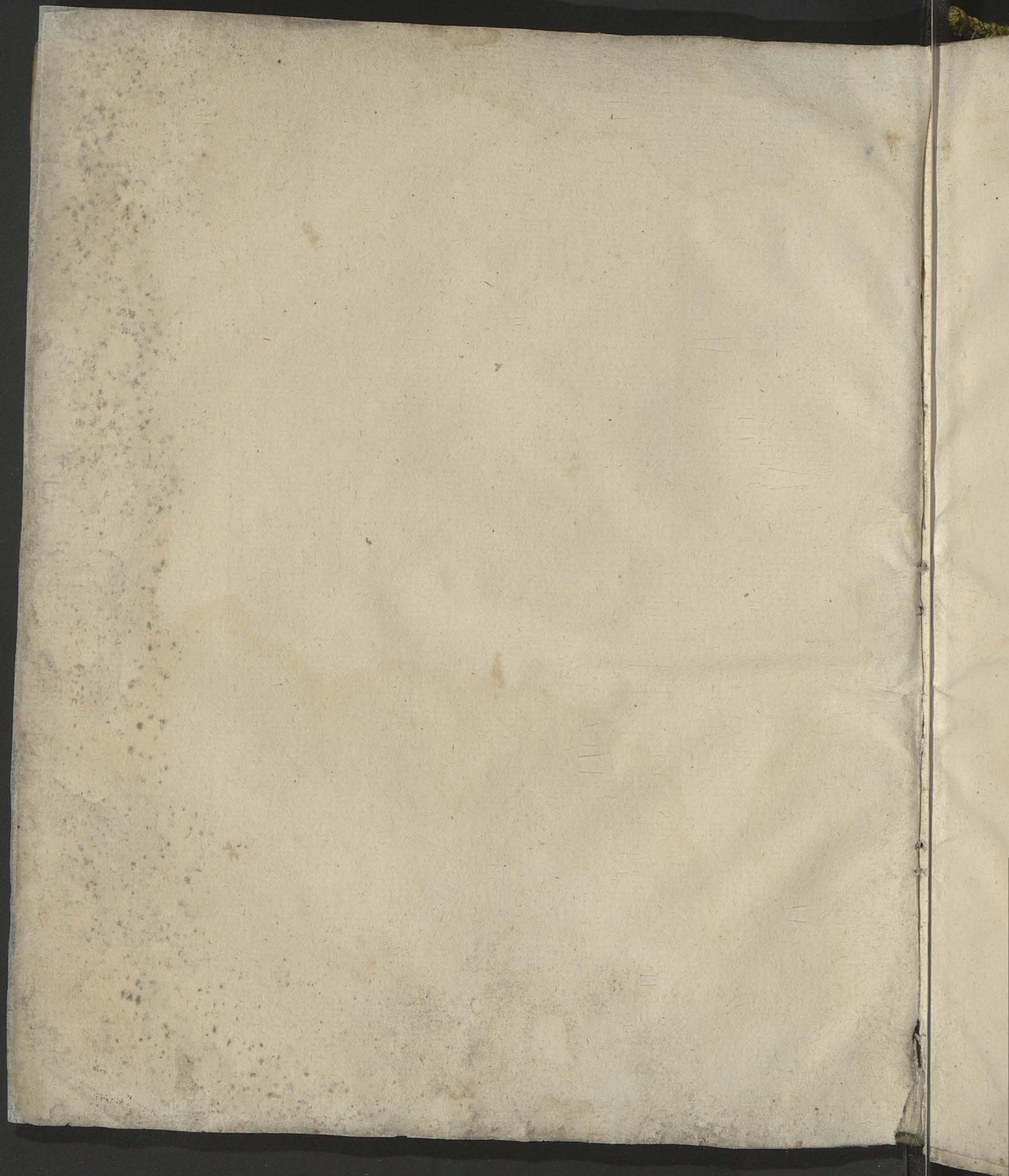
J. W. 17 (1-6)

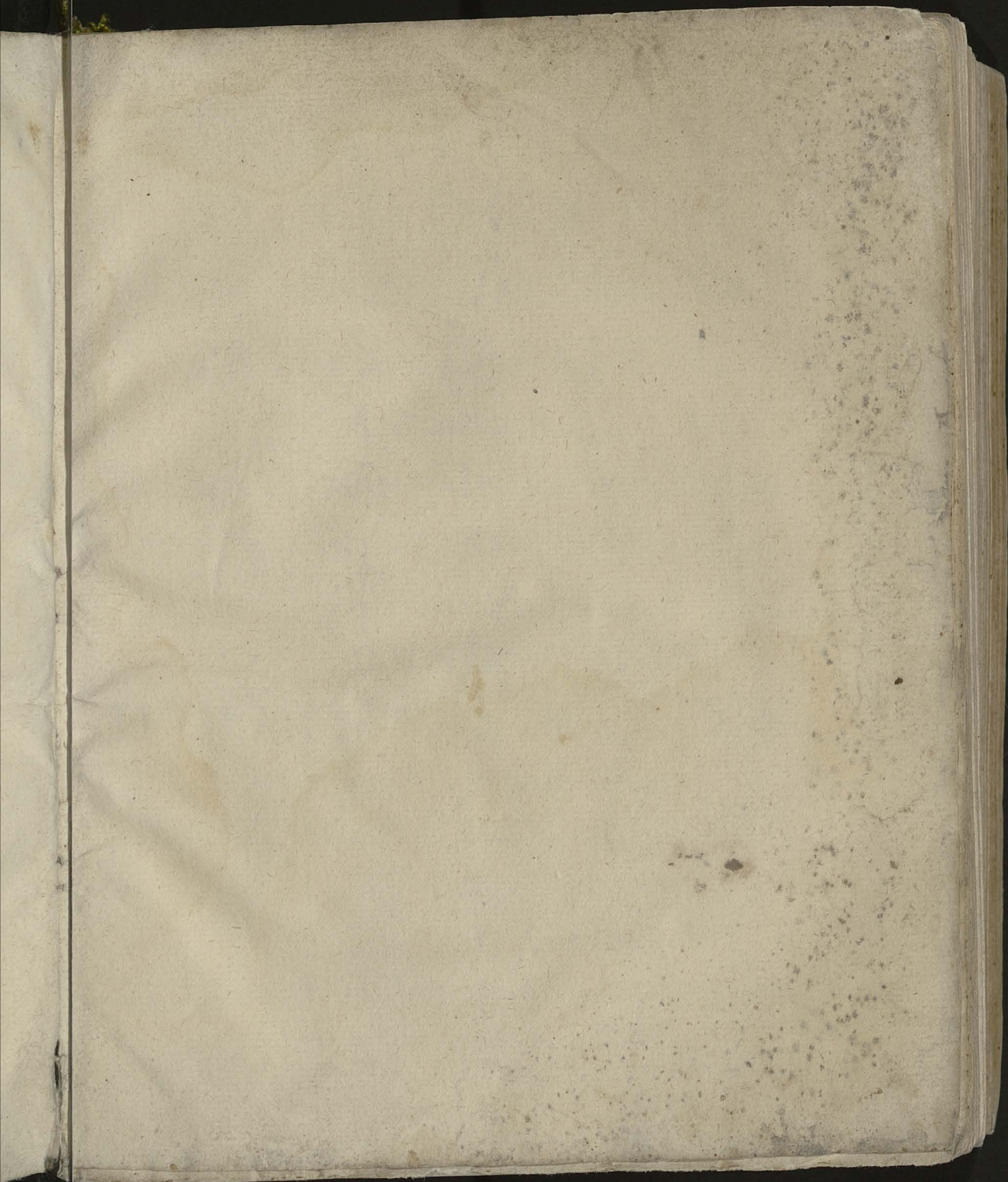

C

M

Syn

D.

AR

In C

Ex lib

89
SYNODVS
PROVINCIALIS,
GNESNENSIS
PROVINCIAE:

S V B

Illmo & Rndmo Domino,

D. IOANNE WĘZYK,

Dei & Apostolicæ Sedis Gratia,

ARCHIEPISCOPO GNESNENSI,

Legato Nato, Regni Poloniæ Primate,

Primoq; Principe,

PETRICOVIAE

*Anno Dni, Millesimo, Sexcentesimo, Vigesimo
octavo. Die vigesima secunda, Mensis Maij,*

celebrata.

CRACOVIAE,

In Officina Andrea Petricovij, S. R. M. Typographi.

Anno Domini, M. DC. XLII.

AR

L

Illustr
po Leo
Episc
ad

ta,
Fox
ex e
tion
rem
litera

✠✠✠

91

IOANNES WĘZYK,

Dei & Apostolicæ Sedis Gratia,

ARCHIEPISCOPVS GNESNEN:

*Legatus Natus, Regni Polonia Primas,
& Primus Princeps.*

Illustrissimis & Reuerendissimis DD. Archiepiscopo Leopoliensi, alijsque Prouinciæ nostræ Gnesnen: Episcopis, Dominis Fratribus nostris charissimis, ac ipsorum Capitalis, vniuersoque Clero, Salutem in Domino.

Rodeunt tandem in publicum Constitutiones Synodi Prouincialis, quam, Diuino adiuti auxilio, anno superiori celebrauimus, à S. Sede Apostolica approbata, & per Admodum Reuerend: D. Ioannem, Foxium, I.V.D. Archidiaconum Cracouien: quem ex eiusdem Synodi voluntate, pro ipsarum confirmatione in Urbem miseramus, à SS. Dño Nostro ad Nos remissa, vnà cum Breui eiusdem SS. Dñi Nostri, & literis Illustriss: Dñi Cardinalis Vbaldini, Sacrae

Congregationis Illustrissimorum S. Concilij Tridenti-
ni Interpretum Praefecti. Quorum tenor talis est :

VRBANVS PP. VIII.

Ad perpetuam rei memoriam,

Militantis Ecclesiae regimini, nullis licet no-
stris suffragantibus meritis, Diuinâ dispen-
satione praepositi; ex iniuncti nobis mune-
ris debito, felici, prosperoque Ecclesiarum quarum-
libet statui, & directioni, sedulo intendimus, atque
haec, quae propterea, praesertim per earundem Ecclē-
siarum Praesules, pie, & prouidē facta fuisse compe-
rimus, vt firma perpetuo subsistant; inuiolatēque
obseruentur, Apostolicae nostrae cōfirmationis mu-
nimine roboramus: prout ad Diuini cultūs, ac Ca-
tholicae Religionis incrementum, animarumque
Christi fidelium salutem conspiciamus in Domino
salubriter expedire. Cū itaque, sicut ex literis Ve-
nerabilis Fratris IOANNIS, Archiepiscopi Gnesen:
per dilectum filium Ioannem Foxium Archi-
diaconum Cracouien: à Clero Regni Poloniae ad
Nos pro praesenti confirmatione obtinenda mis-
sum accepimus, ipse Anno proxime praeterito, ,

M.DC...

M.DC.
uerit,
Venera
bus, Sa
Nostro
fuit em
ipsum I
Fratrum
pietate
& hanc
commu
rum D
mino p
ta; qu
vt pra
& sing
quam
gnitat
libet
& m
pam
horta
creta
suis D

93

M. DC. XXVIII. Synodum Prouincialem celebrauerit, in ipsaque Synodo nonnulla Decreta, quæ à Venerabilibus Fratribus Nostris, S. R. E. Cardinalibus, Sacri Concilij Tridentini Interpretibus, iussu Nostro accuratè perlecta, & recognita, ac vbi opus fuit emendata sunt, condita fuerint: Nos egregiam ipsius IOANNIS Archiepiscopi, & Venerabilium Fratrum Episcoporum Comprouincialium suorum pietatem, & Catholicæ Religionis zelum, ac in Nos & hanc Sanctam Sedem, deuotionem summoperè commendantes, & communi in illa Prouincia eorum Decretorum obseruationi, quantum cum Domino possumus, consulere volentes; Synodi præfata, quam eidem IOANNI remittimus, Statuta, sic vt præfertur, recognita & emendata, ab omnibus & singulis personis Ecclesiasticis, tam Sæcularibus, quàm cuiusvis Ordinis Regularibus, ac alijs in dignitate Ecclesiasticâ constitutis, ad quos quomodolibet spectat, inuolabiliter obseruari præcipimus, & mandamus: eundemque IOANNEM Archiepiscopum, & Episcopos Comprouinciales suos præfatos, hortamur in Domino, & attentè monemus, vt Decreta præfata, iuxta eorum formam & tenorem, in suis Dioccesibus publicent, & illa publicari, atque ab

omnibus & singulis dictæ Prouinciæ personis, Sæcularibus & Regularibus, alijsquæ præfatis, in omnibus & per omnia integrè, ac sub sententijs, censuris, & pœnis, in eis forsan contentis, recipi, admitti, obseruari, præstari, & debitæ executioni demandari faciant. Decernentes, neminem ab eorum obseruatione, quouis prætextu & causa, se excusare debere: ac irritum & inane, si secus super his à quoquam quauis authoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, sub Annulo Piscatoris, die xxviii. Augusti, M. DC. XXIX. Pontificatûs Nostri Anno Septimo.

M. A. Maraldus.

Litera Illustrissimi Cardinalis Vbalдини.

Per illustris ac Reuerendissime Domine, vti Frater. Prouincialem Synodum ab Amplitudine Tuâ, isthinc cum suis Comprouincialibus Episcopis, ac de eorum cõsilio & assensu, hoc præsentis Anno M. DC. XXVIII. Mense Maio celebratam, ac Constitutiones in ea conditas, ad Sanctissimum D. N. missas, Illustrissimi Cardinales Concilio Tridentino interpretando præpositi, ex munere iniuncto, ac speciali suæ Sanctitatis iussu recognouerunt, & ex illis

ex illis Amplitudinis Tuæ, & DD. Episcoporum, qui interfu-
 erunt, pietatem, summam religionem, deuotamque
 in Sanctam Sedem Apostolicam obseruatiam perspexerunt. Mirati tamen sunt, cum ipsa multos Episcopos
 Suffraganeos habeat, quatuor tantum ex illis ad ipsam
 Synodum accessisse. Nunc vero eandem Synodum, &
 Constitutiones, ad Amplitudinem Tuam remittimus,
 emendatas, atque aptatas, ut eo modo, quo tam Synodum,
 quam ipsas Constitutiones receperit, pro istorum popu-
 lorum salute, & Ecclesiasticæ disciplinæ conseruatione, in
 sua Ecclesiâ, totaque Prouinciâ, omnino obseruandas cu-
 ret; ut egregiæ suæ industriæ, pijsque laboris fructus, quos
 sibi initio proposuit, uberioribus in dies, Domino coadiu-
 uante, percipiat. Deus Amplitudinem Tuam incolumem
 seruare dignetur, gratiæque suæ donis magis augeat.
 Romæ, die 18. Nouembr. M. DC. XXVIII.

Amplit: T. Perillustr: ac Reuerendissimæ,

vti Fr. studiosiss.

R. Car. Vbaldinus.

Francis: Paulucius S. Congr: Secret.

~~Paulucius~~

Vt itaq; premissa Synodi Constitutiones & Decreta,
 ad notitiam omnium, quorum interest, deueniant, ea
 typis imprimi atq; publicari mandauimus, prout per
 presentes publicamus: Hortantes omnes & singulos,
 non solum Primatiali & Metropolitanâ nostrâ, sed
 etiam Sanctæ Sedis Apostolica, à quâ approbata sunt,
 auctoritate, ut ea & prompto animo suscipiant, &
 inuiolabiliter obseruent. Erit verò officij & muneris
 nostri, Illustrissimi & Reuerendissimi Domini, ea
 quæ communi consilio & consensu, ad normam Sa-
 crorum Canonum constituta, ac à Sede Apostolicâ
 recognita, & confirmata sunt, lubentibus animis ac-
 cipere, atque pro Pastoralis Officio sedulò curare, ut
 debita executioni mandentur, & in Diocesisibus no-
 stris diligenter obseruentur, ad Dei inprimis hono-
 rem, Religionis Catholica incrementum, & Eccle-
 siarum commodum. Ad quod exequendum, Deus
 ipse nobis omnibus vires tribuat: & Illustrissimas
 Dominationes Vestras, Ecclesie suæ Sanctæ, & Rei-
 publica, seruet quàm diutissimè incolumes. Louicij,
 die xi. Nouembr. Anno D. M. DC. XXIX.

G M

Anno Do
Die
 iuxta rit
 fis, hab
 D. Io
 Arch
 Prim
 fimis
 scopis
 ranae
 SLA O

ACTA

Constitutiones Synodi

G N E S N E N S I S P R O V I N C I Æ.

*Anno Domini, Millesimo, Sexcentesimo, Vigesimo Octavo,
Die 22. Mensis Maij inchoata, & ad diem 26. eius-
dem Mensis continuata.*

Alaudem & gloriam Omnipotentis Dei,
Ecclesiæ & Religionis Catholicæ incremē-
tum & propagationem, Synodus Prouin-
cialis Gnesnensis, in Ecclesia Parochiali Pe-
tricouien: Missâ de S. Spiritu, Orationibus
iuxta ritum & præscriptum Pontificalis Romani præmis-
sis, habita: Præsidente Illustriss: & Reuerendiss: Domino,
D. IOANNE WEZYK, Dei & Apostolicæ Sedis Gratia,
Archiepiscopo Gnesnen: Legato Nato, Regni Poloniæ
Primate, primoq; Principe. Præsentebus autem Illustris-
simis & Reuerendiss: Dominis Comprovincialibus Epi-
scopis, ANDREA à Lipe LIPSKI, Vladislauien: & Pome-
ranix; MATHIA LVBINSKI Posnaniensi, STANI-
SLAO LVBINSKI Plocensi, OTTHONE SCHENKING

B

Venden-

178
Vendensi : ac Reuerendis & Religiosis Dominis , Mel-
chiore Stephanide, I. V. Doctore, Canonico Leopoliens:
Scholasticoq; Zamoscensi, pro Illustriff: D. IOANNE
ANDREA PROCHNICKI, Archiepiscopo Leopoliensi.
Erasmo Kretkowski Canonico, Vicario in Spiritualibus,
& Officiali Generali Cracouiensi, pro Illustrissimo D.
MARTINO SZYSZKOWSKI Cracouiensi. GEORGIO
TYSKIEWICZ Episcopo Metonensi, Suffraganeo & Cu-
stode Vilnensi, pro Illustriff: D. EVSTACHIO WOLOWICZ
Vilnensi. Petro Vszynski Custode Luceoriensi, pro Illu-
striff: D. ACHACIO GROCHOWSKI Luceoriensi. Ma-
thæo Babinowski Canonico Mednicensi, pro Illustriff:
D. ABRAHAMO WOYNA Samogitiæ. Iacobo Sliwski
Archidiacono Præmissiensi, pro Illustriff: D. ADAMO
NOWODORSKI Præmissiensi. Valentino Szczawin-
ski Canonico Culmensi, & Officiali Culmensi, pro Illu-
strissimo D. IACOBO ZADZIK Culmensi, Regniq;ue
Vicecancellario. Abrahamo Sladkowski Episcopo Ci-
trensi, Suffraganeo, Canonico & Officiali Generali Chel-
mensi, pro Illustriff: D. REMIGIO KONIECPOLSKI
Chelmensi. Fratre Martino Iaworski, Priore Monasterij
S. Crucis, pro Illustriff: D. BOGVSLAO BOXA RADO-
SZOWSKI, Kijouiensi: F. Leonardo Starczewski, Ordi-
nis Minorum de Obseruantia, pro Reuerendiss: D. Ga-
briele Fredro Bachouiensi, Nuncijs & Procuratori-
bus. Necnon Ecclesiarum Metropolitanarum & Ca-
thedralium Procuratoribus & Mádaturijs: videlicet, An-
drea Szuldrski Præposito, & Simone Kolucki Canonico,
pro Ca.

pro Capitulo Gnesnensi. Melchior Stephanide I. V. D.
Canonico Leopoliensi, Scholaſticoꝝ Zamoscenſi, pro
Capitulo Leopoliensi. Ioanne Foxio I. V. D. Archidia-
cono Cracouiensi, & Thomâ Oborski, Episcopo Laodi-
ceni, Suffraganeo Canonicoꝝ Cracouiensi, pro Capitulo
Crac. Luca Bratkowski, & Sebastiano Grotkowski, Ca-
nonicis Vladislauien: pro Capitulo Vladislauienſi. Geor-
gio Tyſzkiewicz Episcopo Metonenſi, Suffraganeo Cu-
ſtodeꝝ Vilnenſi, pro Capitulo Vilnenſi. Ioanne Bayko-
wſki Episcopo Ennenſi, Suffraganeo Poznaniensi, Ar-
chidiaconoꝝ Sremeni; & Stanislaſo Wydzierzowski,
Cuſtode Poſnaniensi, pro Capitulo Poſnaniensi. Gabrie-
le Wladyſlawſki Scholaſtico Lancienſi, Canonicoꝝque
Ploceni; & Franciſco Zaierski Canonico Ploceni, Suf-
fraganeoꝝ Luceorienſi, pro Capitulo Ploceni. Petro V-
ſzynſki Cuſtode Luceorienſi, pro Capitulo Luceorienſi.
Iacobo Sliwſki I. V. D. Archidiacono Præmyſlienſi, pro
Capitulo Præmyſlienſi. Mathæo Babinowski Canonico
Medniceni, pro Capitulo Samogitiensi. Valétino Szcza-
wiński Canonico Culmenſi, pro Capitulo Culmenſi. A-
brahama Sladkowski, Canonico & Suffraganeo Chel-
menſi, pro Capitulo Chelmenſi. Reuerendis etiam DD.
Andrea Gembicki Tremesnensi, cõfirmato Suffraganeo
Gnesnensi; Ioanne Madalenski Landeni, Gasparo à Ko-
zielsko Kozielski, Wągrouienſi; Stanislaſo Droioſki
Scyrzyceni, Adamo Trebnicz Oliuenſi, Leonardo Ré-
boſki Peplinen: Andrea Chlewſki Oberſcen: Stanislaſo
Starczewſki Ploceni, Abbatibus. Andrea Stremboſz

192
Mstouienſi; Chryſoſtomo Gorazdowski Czczouienſi,
Samuele Sierakowski Strzelneſi, Præpoſitis. Necnon
alijs cæterorum DD. Abbatum & Præpoſitorum, legiti-
mis ex cauſis abſentium, Nuncijs.

De Profeſſione Fidei, & doctrinâ Chriſtianâ.

QVoniã ſine fide placere Deo impoſſibile eſt, Fidẽ
ſanctam Catholicam Romanam, quam iuxta Bullã
Pii IV. præſens Synodus, ex præſcripto S. Concilij Trid:
& Pontificalis Romani, profeſſa eſt: curare debent omnes
Ordinarij, Capitula, & Rectores quarumuis Eccleſiarum
& Scholarũ, vt tam circa inſtitutiones & receptiones ad
quæuis beneficia & ſcholas, quàm conceſſionem faculta-
tis prædicandi, tum & promouedi ad Magiſteria, Docto-
ratũs, vel quofuis gradus in Vniuerſitatibus, eandem pro-
fiteantur; neq; aliter promoti, poſſint in Eccleſijs & in
Prouinciã, vti Priuilegijs Doctoratũs, vel Magiſtrorum.
Porrò quãtum attinet doctrinam fidei Catholicæ, in qua
Epiſcopi, & omnes Curati, tenentur erudire populum, cu-
ræ & fidei ſuæ commiſſum; quoniam in Regno hoc, &
Magno Ducatu Lithuania, maior pars eſt Villarũ, quàm
Cuitatum, vel Oppidorum, & in villis difficile ad execu-
tionem deduci poteſt, vt ruſtici, vel incolæ villarum, ad
diſcendã Doctrinam Chriſtianam, pomeridiano tempo-
re conueniant, ipſiq; Parochi, in villis præfertim, plerũq;
impediti eſſe poſſint, quominus eidem Doctrinæ Chri-
ſtianæ docendæ, attendere valeant: Præcipitur omnibus
Parochijs, vel eorum Vicarijs, vt quolibet die Dominico,
abſolu-

101
absolutâ Concione, Orationem Dominicam, Salutatio-
nem Angelicam, Symbolum fidei, Præcepta Decalogi &
Ecclesiæ, cum populo recitent: idq; omninò in omnibus
Parochijs obseruetur. Præterea vt Parochi, in villis con-
stituti, Conciones ad populum habeant ex Catechismo
Concilij Trident: ad Parochos, tempori accommoda-
tas, ex materia Orationis Dominicæ, Salutationis Ange-
licæ, Symboli fidei, aut Decem præceptorum Decalogi;
aliàs iuxta præfationem dicti Catechismi Conc: Triden:
ad Parochos. In quem finem curabitur recudi Catechi-
smus idem Conc: Trident: in Polonicum idioma trans-
latus. Porro Parochi munus prædicandi verbi Dei, se-
cundùm Episcopos, ad se pertinere sciant, iuxta S. Conc:
Trid: præscriptum, Cap: 4. Sess: 24. de Reformat.

*De Sacramentis, & Sacramentorum ad-
ministracione.*

Quæ de Sacramentorum administracione prolixè &
sparsim in Sacris Canonibus, Concilio Tridentino,
& Constitutionibus Prouincialibus, Statuta & Decreta re-
periuntur; ea omnia in Breue compendium in Epistola
Pastorali, bonæ mem: Illustriss: olim Cardinalis MA-
CIEIOWSKI, ab Illustrissimis Cardinalibus Concilij
Tridentini interpretibus recognita, redacta reperiuntur,
tenoris sequentis, videlicet: Epistola Pastoralis ad Paro-
chos, Prouinciæ Gnesnensis.

102

BERNARDVS

*Miseratione Diuina, tit : S. Ioannis ante Portam
Latinam, S. R. E. Presbyter Cardinalis, MACIEIOWSKI
nuncupatus, Archiepiscopus Gnesnensis, Legatus Natus,
Regni Polonia Primas, & Primus Princeps, &c.*

Vniuersis & singulis, Archipresbyteris, Plebanis, Com-
mendarijs, Vicarijs, & alijs quibuscunque, per & intra
Prouinciam nostram Gnesnen : curam animarum
habentibus, Salutem in Domino.

CV M, vt D. Gregorius, norma & exemplar Pastorum, in suo Pastoralis ait, scientia scientiarum, atq; ars sit artium, cura & regimen animarum; meritò Maiores nostri, nullam diligentiam in describendo hoc munere sufficere existimantes, multa & præclara de eo, non modò priuatim, pro Diocesi ac Prouincia quisq; sua, in peculiaribus Synodis, sed & publicè, pro Ecclesia vniuersa, in Generalibus Concilijs atq; Decretis Pontificum, singulis ferè ætatibus, nostraq; hæc etiam statuerunt. Quæ omnia cognita & perspecta habere, sicut utilitas, imò necessitas est maxima, ita ob multitudinem & varietatem eorundem, difficultas videtur propè infinita. Nos igitur, memores officij nostri, quo non solum pervigilare ipsi de concreditis nobis animabus, tanquam rationem reddituri strictissimam, sed & vobis, qui in partem sollicitudinis huius nostræ vocati à Domino estis, opportuna tenemur ministrare subsidia: atq; idcirco prouidentes, ne vel defectu librorum ignorare necessaria, vel hinc inde sparsa atque indigesta indagare vos laboriosius oporteat: ex densissima quasi recentium iuxta ac veterum Constitutionum sylua, nonnulla, quæ maximè ad hoc propositum spectant, eligere, ponereq; veluti sub vnum aspectum, ac promptuarij cuiusdam instar, exhibere vobis in-

duximus

duximus in animum; prout quidem ponimus, atq; exhibemus
 per has nostras præsentis; ex quibus, quo pacto ordines, & be-
 neficia recipere, fabricam & supellectilem curare Ecclesiæ, mi-
 nistrare Sacramenta, verbo & exemplo pascere commissum,
 vobis gregem, bona ac proventus Ecclesiasticos tueri & admi-
 nistrare debeatis: plurimaq; alia, quæ ad officium vestrum Pa-
 storale pertinent, facilè, & in promptu sit vobis depromere.
 Vestrum itaq; erit legere hæc omnia diligenter, lecta que, me-
 ditata, & quasi in succum conuersa, quàm studiosissimè exequi.

De ordinatione Clericorum.

QVia nihil æquè Ministrorum Ecclesiæ, vel mores corrup-
 pit, vel otium atq; socordiam fouet, quàm si, quod est pri-
 mum quasi Hierarchicæ ædificationis fundamentum, cui malè
 iacto quicquid superstruxerimus ruit, ad Ordines Sacros & pro-
 perent ipsi, & facilè, nulloque aut paruo admittantur. delectu:
 ideò quicumq; nuncupari deinceps Ecclesiastico ministerio vo-
 lent, caueant imprimis, ne gratia cuiusquam, vel metu, viuen-
 diuè licentiùs, aut secularis iudicij fugiendi animo, vel quod
 sæpè accidit, temporalis commodi luciùe intuitu, questum
 facientes pietatem, & quantum in eis est, ostentui diuina ha-
 bentes, eligant hoc sanctum vitæ, atq; Angelicis humeris for-
 midandum officij genus: quin potiùs id sibi propositum habe-
 ant, vt piè & castè viuentes in hoc seculo, Deo fidelem cultum,
 Ecclesiæ obsequium, proximorum saluti sedulam operam na-
 uent. Sicut enim ex bonâ vel malâ radice, bonus aut malus
 fructus; ita ex intentione accedentium ad Ordines, laudabilis
 postmodum, aut praua eorundem conuersatio prodit.

Sint deinde scientiâ & literaturâ instructi competente. Et
 ad Minores quidem Ordines admittendi, legere sciant, & scri-
 bere, linguamq; Latinam saltem intelligant, & fidei rudimen-
 ta teneant: ad Maiores autem promouendi, versati sint saltem
 mediocriter in literis, nouerintq; recitare Horas Canonicas, &
 habeant Breuiarium. Sciant item reddere rationem Sacramen-
 torum omnium in genere, speciatim verò, pertinentium, ad
 naturam.

104
naturam & exercitium Ordinis eius, ad quem promoueri cupiunt. Presbyterandi autem, idonei sint præterea ad docendum populum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, & ad administranda eidem Sacramenta.

Testimonium quoque omnes habeant bonum, quemadmodum Sacro Tridentino Concilio præcipitur. *Sess: 23. de ref: c. 5.* Ad Minores quidem promouendi. à Parocho, & Magistro Scholæ, in qua educantur: ad Maiores autem singulos euehendi, vno mense ante Ordinationem, Ordinarium loci, vel Officiale eius generalem, aut si is etiam longè distet, foraneum, quisque suum adeant, exposituri illis nomen, cognomen, parentes, & patriam, in qua nati sunt, vel vbi domicilium habeant. Ordinarius verò, vel Officiales eius, committent Parochis locorum, aut quibus magis expedire viderint, vt nominibus & desiderio illorum publicè in Ecclesiâ propositis, de natalibus, ætate, moribus, & vitâ ipsorum perquirant à fide dignis; literasque, inquisitionem huiusmodi continentes, ad Ordinarium, vel Archidiaconum eius, tempestiuè transmittant, aut eisdem ordinandis, qui feria quarta, ordinationem, proximè præcedente, præsentare se illis pro examine debebunt, deferendas tradant, clausas tamen.

Viderint autem isti, quibus, & quomodo testimonium perhibeant, quamque, si, quod absit, inhabiles aut scandalosos commendent, præter grauissimum falsæ attestacionis crimen, quod incurrunt, impij sint etiam in Deum, atque Ecclesiam, dum superioribus tales Ordinandos obtrudunt, in dedecus Clericalis Ordinis, ruinamque & perniciem multorum.

Atque ætas quidem, in assumendis ad primam tonsuram, & tres Minores Ordines, septem; ad Acolytarum, duodecim completorum; ad Subdiaconatum, viginti duorum; ad Diaconatum, viginti trium; ad Presbyteratum, viginti quinque annorum requiritur: istos tamen sufficit inchoatos esse.

De vitâ autem & moribus, cum inquisitio fiet, inuestigent etiam, perscribantque Parochi, an promoti iam antea ad aliquos Ordines, si vltioribus insigniri cupiunt, modestè vt ministros

Dei, vo-

Dei, voca
Ecclesiæ
rentiam
ta Poenite

Et qu
imponam
rum Ord
alterum p
saltem vn
nisi fortè
dire alite

Nul
mendica
uè incerci
ad Ordin
Sess: 21. a
pacificè,
certam,
cium, au
quòd ad
tur, nisi d
siam etia
ficio eius
exercicio
monij su
guiuè ve
eius lic
ciens a

C
cunqu
sæpè f
Ordina
aliàs sc
facto ab
omni, a
nam ex

107
Dei, vocatosq; in sortem eius decet, viuant; tum in ministerio
Ecclesiæ, atq; exercendis susceptis Ordinibus sint assidui, reue-
rentiam Presbyteris, & alijs superioribus exhibeant, Sacramen-
ta Poenitentiaë & Communionis, crebrius quàm antea vsurpèr.

Et quoniam prohibet Apostolus, ne cuiquam manus citò
imponamus; nemo se in posterum, à susceptione vltimi Mino-
rum Ordinum gradûs, ad Maiorem, vel ab vno Maiorum, ad
alterum promouendum speret, qui in ante suscepto annum,
saltem vnum in Ecclesia cui ascriptus est, non ministrauerit;
nisi fortè vel causa studiorum absit, vel Ordinarius loci, expe-
dire aliter ob necessitatem, aut vtilitatè Ecclesiæ existimauerit.

Nullus item Clericus secularis, ne cum dedecore Ordinis
mendicare, vel sordidum aliquem questum exercere, sedibus-
uè incertis vagari cogatur (quamuis idoneus aliàs) admittatur
ad Ordines sacros, nisi priùs, iuxta Tridentinum Concilium,
Seff: 21. de Ref: c. 1. legitimè constet, possidere eum beneficium
pacificè, vel in aliqua Ecclesia receptiuam prouisionem habere
certam, quæ sibi pro victu & amictu honesto sufficiat. Benefi-
cium, autem illud resignare non poterit, nisi facta mentione,
quòd ad titulum eius sit promotus, neq; ea resignatio admitte-
tur, nisi constito, quòd possit aliundè commodè viuere. Eccle-
siam etiam, in qua prouisus erat, inconsulto Ordinario, vel Of-
ficio eius, non dimittet, aliàs interdictum sibi esse propterea
exercitio Ordinum sciat. Similiter, si quispiam intuitu patri-
monij sui ordinatus fuerit, alienari patrimonium illud, extin-
guiuè vel remitti nullatenus poterit, sine Ordinarij, aut Officij
eius licentiâ, donec sit promotus, vel beneficium aliquod suffi-
ciens assequatur, vel habeat aliàs, vnde viuat.

Caueant autem, tam Ordinandi, quàm Parochi, & alij qui-
cunque, assignantes illis prouisiones in suis Ecclesijs, ne, quod
sæpè faciunt, fictis, atq; eumentis pro tempore prouisionibus,
Ordinarijs, vel Archidiaconis illorum, conentur imponere:
aliàs scienter & in fraudem hoc modo prouisi, suspensi sint ipso
facto ab executione susceptorum Ordinum, speq; & facultate
omni, aspirandi ad superiores careant: prouidentes autem, pœ-
nam excommunicationis incurrant. C Porro

Porro, alienæ Diœcesis Clericis, nisi vel versati fuerint in familiaritate Episcopi integro triennio, vel domicilium firmum, à decem saltem annis, sine voluntate redeundi ad locum originis, in Diœcesi eius habuerint, vel aliàs domicilium contraxerint, iuxta iuris dispositionem, ordinari ab illo non poterunt absq; dimissorijs Ordinariorum suorum liceris; in quibus præter facultatem suscipiendi Ordines ab alieno Episcopo, causæ etiam concessionis huiusmodi, exprimantur; examinatosq; illos, de natalibus, ætate, scientiâ, moribus, ac probatos esse, & beneficium, aut patrimonium, prouisionem uè in receptiua aliqua Ecclesia habere, appareat.

Nouerint deniq; vniuersi, non admittendos se esse ad Ordines sacros, citra obtentam legitimè, atq; exhibitam Ordinarijs, vel Archidiaconis eorum, dispensationem, aut nisi aliàs idonei & habiles reddantur illegitimi, Hæreticis parentibus non conuersis postea nati, aut ipsi quandoq; in Hæresim lapsi, Neophiti, Bigami, Irregulares, Suspensi, Interdicti, Excommunicati maiori excommunicatione, Minores natu, non Confirmati, rudes atque ignari, criminosi, & solemniter pœnitentes, homicidæ, adulteri, periuri, vsurarij manifesti, gulæ & ebrietati dediti, infames, obligati ratiocinijs, serui, vitiati corpore, insigniter deformes, peregrini & ignoti, hermaphroditæ, amentes, caduco morbo laborantes, energumeni, & alij id genus, quibuscunq; Canonicis impedimentis obnoxij.

De modo acceptandi beneficia Ecclesiastica.

CVM vt plurimum ascensui descensus respondeat, quiq; non per ostium, nec per gradus, sed aliunde, & peccati damoniscq; ministerio euehuntur, ad templi pinnaculum sæpè impellente eodem, præcipites ad infera ruant: nemo, quod plerique prauâ & inueteratâ consuetudine faciunt, resignanda ab alijs beneficia, priusquam reuera resignentur, etiam sub clausula, resignaturus est, impetret. Omnes enim præsentationes & collationes huiusmodi, cõtrariæ sunt iuri, ac proinde irritæ & nullæ.

Nullus item præsentandus, pacisci cū Patronis, aut transigere

quouis

quouis r
tendis a
ribus in
earunde

Sint
dinarijs
dem, cū
institutio

Si qu
Ecclesiam
cium, ad

cali, sine
aut recep
terquã m
menta ca

ad benefi
reddetur
tis, priva
nem vlla
uersitas

nis sente
Et q
Altari v
curata,

xam hab
illorum
sub priv
ri, priv
brare.

I Nter
I post
excolat
tationi

107
quouis modo audeat, de alienandis hoc nomine, vel non repetendis ad eis bonis, aut iuribus Ecclesiæ, decimis uè manipularibus in pecuniarias conuertendis, vel locandis, aut minuendo earundem pretio, sub pœnis, à iure in prouisos simoniacè latis.

Sint verò Plebani, & alij Beneficiati omnes, instituti ab Ordinarijs suis, aut Vicarijs eorum generalibus; teneanturq; eisdem, cùm requirent, & Visitatoribus illorum, ostendere literas institutionis suæ.

Si quis autem eo temeritatis procefferit, vt Parochialem Ecclesiam, vel aliud quodcunque curatum, aut sine curâ beneficium, ad administrationem uè, vel detentionem eius, de manu laicali, sine institutione, commendatione uè Canonica recipere, aut recepta tenere, sub quouis colore & prætextu audeat; præterquam, quòd iure & auctoritate administrandi in eis Sacramenta carebit, fructusq; non faciet suos, & restituere tenebitur; ad beneficium quoque illud, & aliud quodcunq; obtinendum, reddetur inhabilis; sed & alijs, si quæ habet, Canonicè obtentis, priuatus erit eo ipso: obedientesq; & præstantes subiectionem vllam occupatori vel detentori huiusmodi, siquidem vniuersitas sit, interdicti; si persona singularis, excommunicationis sententiam incurrant.

Et quoniam beneficium datur propter officium, quique ex Altari viuit, Altari seruire debet: omnes instituti ad beneficia curata, vel aliàs quouis modo obligationem huiusmodi annexam habentia, tenentur infra annum post adeptam pacificam illorum possessionem, nisi legitimum impedimentum obster, sub priuatione eorundem, ipso iure, ad Sacerdotium promoueri, primamq; suam Missam infra sex ad summum Menses celebrare, sub pœnis in Constitutionibus Prouincialibus expressis.

De fabrica Ecclesia.

INter multa, quæ curam & studium Sacerdotum decent, haud postremum est illud, vt Ecclesiam quisq; suam quasi sponsam excolat, & ornet, diligatq; decorem domûs Dei, & locum habitationis gloriæ eius. Nihil est enim, quod vel illos chariores

109
populo reddat, vel populum ipsum ad deuotionem & pietatem omnem moueat & excitet magis.

Primum itaque det operam Parochus, vt Ecclesia cui præest, recta sit, & clausa probè; parietes habeat firmos, nec hiantes fissuris, fenestras vitro clausas, fornicemque aut laquear decens.

Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum teneatur in tabernaculo competenti, super Altare maius, vbi id commodè fieri potest; vel in alio loco conspicuo & nobiliori totius Ecclesiæ sito, serraque munito, cuius clavis cautè à Parocho, vel Sacrorum custode seruetur. Recondatur autem in pixide argentea, deaurata, supposito eidem corporali, & renouetur octauo quolibet, aut quindecimo ad summum die, semperque ante illud lampas, vel cæcus ardeat, præsertim diebus festis, dum populus in Ecclesia congregatur. Quoties autem deferendum ad infirmos erit, particulæ aliquot in alio vasculo argenteo relinquuntur, propter ingredientes interim Ecclesiam, ne flectentes ante Sacramentum, cultumque; latriæ exercentes, errorè cõmittant.

Olea quoque sacra cum Chrismate, in loco benè clauso & decenti, extra tamen tabernaculum sanctissimi Sacramenti, in quo nihil præter illud poni debet, inque tersis ac nitidis vasculis; Infirmorum autem, etiam in separato ab alijs collocentur: neque ad Baptismum vel infirmos, nisi à superpelliceatis Sacerdotibus, atque cum lumine deferantur. Noua singulis annis, tempestiuè, post diem sanctum Cœnæ Domini, per Clericos, non laicos, ex Ecclesia Cathedrali afferantur; ac modicè, vbi necessitas exigeret, mundo & recenti oleo diluantur: vetera autem, extra casum necessitatis, ne adhibeantur à Parocho; sed quotannis pariter in lapide, destinato ad hunc vsum, comburantur.

Fontem item Baptismalem, nitidè, atque sub clausura teneat Ecclesiæ Rector, vasque fontis, sæpiùs intra annum mundet, aquam eiusdem, per pannum lineum mundum in olam nouam colando, qua refusa in vas suum sic mūdatur, pannus ille comburatur, & olla confracta subterretur. Quando verò renouanda stas temporibus erit aqua prior, quæ in vase fuerat, in Sacramentum proijciatur.

Reliquiæ

Reli
cuto, neq
superf
rum del
Oration
locum, v
appenda
non per
duntaxa
scription
saerario
pianur
narij.
culam, a
excomm
Im
quæ ore
ferant, &
plis & A
dio cui
Al
maius;
firmos,
Su
conspic
videre
valeat
per in
to tan
frequ
P
frequ
coapte
dantur

Reliquiæ, si quæ sint approbatæ, in Ecclesia, loco decenti, tuto, neq; humido seruentur, quæ uè & quorum sint Sanctorum, superscriptis eorum nominibus, pateat: quin & Catalogi illarum describantur in tabellis, cum Antiphonis, Versiculis, & Orationibus suorum Sanctorum, quæ iuxta Altare, vel alium locum, ubi illæ repositæ fuerint, pro oraturis ante eas fidelibus, appendantur. Quoties autem venerandæ exponentur populo, non permittantur eas osculari, aut tangere seculares, sed vasa duntaxat, siue thecas illarum. Si quæ uerò incertæ sunt, & inscriptione carent; non ostendantur publicè, sed reuerenter in sacratio teneantur. Nouæ autem vndecunq; allatæ, non recipiantur ad Ecclesiam sine recognitione & approbatione Ordinarij. Nulli item liceat accipere vel minimam illarum particulam, aut dare cuius personæ, sine licentia eiusdem, sub poenâ excommunicationis, incurrenda ipso facto.

Imagines & signa, non nisi Sanctorum, eaq; decentia, ac quæ ore, affectu, habituq; corporis, religionis speciem, præ se ferant, & ad pietatem animos intuentium prouocent, in Templis & Altaribus collocentur: imago autem Crucifixi, in medio cuiusque Ecclesiæ statuatur.

Altaria sint mundâ, cooperianturq; vmbellis, præsertim, maius, aut telâ coloratâ ad arcendum puluerem: gradus item, firmos, declines, & pro capacitate loci spaciosos, habeant.

Suggestus pro prædicando verbo Dei, loco eminenti atq; conspicuo, & quoad fieri potest, in medio Ecclesiæ, quò melius videre omnes Prædicator, viderique ipse & audiri ab omnibus valeat, collocetur; tegaturq; laqueari ligneo, quò sensibilius per infera vox Concionatoris diffundatur.

Confessionalia etiam, tot in publico & aperto loco, remoto tamen ab Altari maiori, extruantur, quot pro confitentium frequentia, & Confessariorum numero sufficient.

Pauimentum Ecclesiæ stratum sit, & æquale, scopeturq; frequenter. Cùm autem fidelium corpora sub eo conduntur, coapteretur, & planetur denuò, profundèq; fodiantur, & claudantur optimè sepulchra, ne fateant.

130
Vas cum aquâ benedictâ, pro asperſione, in. ingreſſu, & egreſſu fidelium, propè limen, intra tamen Eccleſiam ſtatuatur, quæ ſingulis diebus Dominicis renouata, vetus in ſacrarium, aut per Eccleſiam effundatur.

Trabes, frumenta, merces, reſq; aliæ profanæ, etiam in ſcrinijs, valis, vel dolijs, non aſſeruentur in Eccleſia, niſi fortè id fabricæ, belli, aut incendijs neceſſitas poſtulet: quâ ceſſante, curet ea ſtatim amoueri inde Parochus.

Extruatur etiam porticus ante oſtium Eccleſiæ, quæ exorcifatur baptiſandos, vel introducturo puerperas Parocho, pauperibusq; petentibus eleemoſynam; pro receptaculo deſeruiat.

Cæmeterium, ſit ſeptum & clauſum, ne brutorum incurſionibus pateat, nullæq; ſint in eo immunditiæ, lignorum uè ſtrues, aut cæmentorū acerui; ſed & frutices ac vriticæ, ſi quæ excreuerint, ſuccidantur: arbores tamen, ob tuendam à circumuicinis incendijs Eccleſiam, ſini & plantari poterunt, dummodo luminibus templi propinquitate ſua non officiant.

Sit etiam oſſorium ſeparatum à parietibus Eccleſiæ, in quod oſſa mortuorum congerantur, feretrumq; pro deportandis ad ſepulturam cadaueribus.

Campanæ non appendantur in trabibus parieti Eccleſiæ adnixis, ſed ſublimes in campanili erigantur, ſintq; benedictæ, & aliqua illarum quotidie, in ortu & occaſu ſolis, pro ſigno ſalutationis Angelicæ, pulſetur.

De ſupellectili ſacrâ.

HAbeantur etiam in qualibet Eccleſia, albi, rubri, viridis, violacei & nigri coloris, conuenientia ſplendori, ac red-ditibus eius, Altarium, Sacerdotum, & Miniſtrantium illis, ornamenta; vt, antependia, pallia, caſſulæ, dalmaticæ, ſtolæ, manipularia, cingula, mappæ, albæ, amictus, altaria portatilia, cruceſ, patinæ, calices, vela pro eiſdè, corporalia cum burſis ſuis, pallæ, purificatoria, vrceoli pro vino & aqua, peluiculæ pro lauandis ad altare manibus, manutergia, pulpita ſeu puluinaria pro Miſſali, cåpanulæ, thurribula, nauicellæ, candelabra, cærei ſuper.

Superpellicea, vexilla, vasculum cum plumbo pro seruandis
hostijs, atque instrumenta ferrea, pro pinsendis & formandis
eisdem. Quæ si ob tenuitatem prouentuum Ecclesiæ non habe-
bit vnde prouideat Parochus, recurrat ad opem fidelium, præ-
sertim Patronorum, suadeatque, vt quem admodum cultum,
& nitorem domûs quisque suæ amant, ita Ecclesiæ, in qua nati
sunt ex aqua & Spiritu S. doctrinâq; Christianâ, & Sacramen-
torum participatione educantur, quæque tandem functorum,
hac vita, & ipsorum, & charissimorum illis, futura est domus
in æternum, debitam rationem habeant.

Habeantur item manuscripti, arte tamen & seorsim ligati
libri, Baptifatorum, Confirmatorum, Contrahentium matri-
monia, negligentium confiteri, vel communicare tempore
Paschali, Decretorum, Visitationis, Excommunicationum ful-
minatarum, Anniuersariorum pro defunctis, necnon matricu-
læ animarum omnium, quæ sunt in illa Parochia.

Vniuersa autem hæc, tam sacra, quàm profana supellex,
in vestiarijs siue armarijs benè clausis & mundis, sacrarioq; nec
obscuro, nec humido, quàm ordinatissimè disposita, seruetur,
semelque ad minus in anno, omnes sacræ vestes siccandæ in
solem exponantur; lineæ autem sæpè, sed corporalia, non nisi
à Sacerdotibus, vel saltem Diaconis, intraque sacrarium, & in
destinatis ad hoc ipsum vasis, lauentur.

Fiat etiam Inuentarium totius supellectilis Ecclesiæ, quod
retineatur à Parocho, cum sigillis eius atque vitricorum, aut
aliorum probatorum hominum; alterum verò simile huic, ad
Locordinarium transmittatur.

Habeantur denique libri, vnus à Rectore Ecclesiæ, alter
à vitricis, in quibus diligenter porrectiones, siue elemosynæ,
pro fabricâ & necessitatibus Ecclesiæ, fieri à fidelibus solitæ, di-
spensatioq; earundem, quæ cum consilio Parochi semper fiet,
describantur; & iuxta hos libros, rationem quotannis vitrici
tenebuntur facere.

De Residentia Parochorum.

Munus

112
MVnus atque officium præſidentium Eccleſijs, maximè cu-
ratis, hoc exigit, vt agnoſcant vultum pecoris ſui, vocent
oues ſingulas nominatim, prædicatione verbi Dei, adminiſtra-
trone Sacramentorum, & bonorum operum exemplo paſcant;
faciantq; alia quàm plurima, quæ præſtari niſi ab aſſiduis & in-
uigilantibus gregi ſuo, non poſſunt. Expediſt proinde, vt quilibet
Eccleſiam huiuſmodi obtinens, reſideat in ea perſonaliter,
neq; vltra duos aut ad ſummum tres meſes, ſiue continuos, ſi-
ue interruptos, ſingulis annis, vel certè ex graui tantùm cauſa,
cognoſcenda ab Ordinario, & cū licentiâ eius in ſcriptis obten-
tâ, prouiſoq; ne interim cura animarum negligatur, aut Eccle-
ſia debitis fraudetur obſequijs, abeſſe præſumat: alioqui præ-
ter peccati mortalis reatum, quem incurret, fructus quoque pro
rata temporis abſentiæ, non faciet ſuos, etiam non ſecutâ aliâ
declaratione, neque tutâ conſcientiâ retinere eos poterit, ſed
in vtilitatem eiufdem Eccleſiæ, vel eleemoſynam pauperum,
conuerſi debebunt, Ordinarij arbitrio. Quin & grauioribus
pœnis, ſi quis hac in parte remiſſus & contumax fuerit, ſuccûber.

In primis autem caueant Parochi, ne tempore Aduentûs,
Quadrageſimæ, Natiuitatis, & Reſurrectionis Domini, Pente-
coſtes item, ac ſolemnitatis ſacraſſimi Corporis Chriſti, Pa-
troniq; & Dedicacionis Eccleſiæ ſuæ, abſint, in quibus potif-
ſimum refici fideles, & gaudere Paſtorum præſentiâ debent.

Sæuiente etiam peſte, cū ſi quando aliâs, tunc maximè
indigeant operâ illorum, non deſerant populos ſuos, mone-
antque dum ſani ſunt, vt confiteantur, atque communicent
tempeſtiuè: qui ſi nihilominùs confiteri ad extremam vſque
neceſſitatem diſtulerint, per ſe, vel alios idoneos Sacerdotes, ex
longinquo, per obices, in aperto aëre, vel qua tandem tutiori
ratione poterunt (imò cum periculo etiam vitæ) confeſſiones
illorum excipiant, atque Sacramentum Baptiſmatis, tam par-
uulis, quàm adultis ad fidem conuerſis, miniſtrent. Nulli que
omniò hæc præcipua duo tam neceſſaria Sacramenta etiam
eo tempore denegent.

197
De Vicarijs.

SIqui autem, gratiam de non residendo apud Ecclesiam suam, aut plura curata, vel aliàs curatis incompatibilia beneficia, ex dispensatione Apostolicâ obtineant, adesseque propterea omnibus non possint: inprimis dispensationes huiusmodi teneantur quamprimùm Ordinario exhibere; deinde habeant Vicarios ritè Ordinatos, probos, honestos, diligentes, & quantum fieri potest, eruditos, probatosque ab Ordinario, vel officio eius generali, quibus debent assignare congruam fructuum portionem, vel condigna aliàs soluere salaria. Hoc tamen non obstante, ipsi etiam sæpè in personâ visitent Ecclesias suas, iuxta Constitutiones Prouinciæ.

Sed & vbi ita numerosus est populus, vt ipsemet residens Rector, ministrandis Sacramentis, Diuinoque cultui peragendo sufficere nequeat: adiungere sibi debet vnum, aut plures, pro & exigentia loci, & quantitate prouentuum. Ecclesiæ, similes Vicarios, non Regulares tamen, aut Apostatas, publice criminolos, quibus parem ac ipse habet, etiam prædicandi, atque absoluendi Parochianos potestatem, non requisitâ, si remotiùs degat, approbatione Ordinarij sui, tribuere valeat; dummodò prædicti Vicarij à Decano rurali, congregationem tunc Parochorum, celebrante, vel ab Officiali districtus illius foraneo, idonei reperti atque approbati fuerint: in quo conscientias eorundem, Decani & Officialis, oneramus. Fiet autem, & scribe- tur hæc approbatio gratis; semelque approbatus, pro idoneo semper habebitur, quamdiu Ecclesiæ illi ministrabit.

Nullus item Rectorum, in Vicarios huiusmodi, recipere audeat Sacerdotes forenses, siue peregrinos, & vagos alienæ Diocesis, absque testimonialibus & dimissorialibus Ordinariorum suorum; vel si sint eiusdem Diocesis, sine Prælati, Parochiue, cuius Ecclesiæ immediatè seruiuerunt, litteris; sub pœnâ decem marcatum, exigenda per Instigatorem officij, ad delationem Decani Ruralis, pijsque locis, arbitrio Ordinarij, seu Officialium eius, applicanda. Sed nec dicti Vicarij, postquam

D

se Eccle-

se Ecclesiæ alicuius ministerio adiunxerint, audeant sub pœnâ eadem, inuito, vel ante trimestre non monito Parocho, Ecclesiam illam deferere; qui si se grauatos à Parocho senserint, recurrant ad Ordinarium, vel Officium eius, exponantq; sua grauamina.

De Scholaribus, & Scholarum Magistris.

QVia multum refert, iuuentutem moribus & artibus optimis à teneris imbui: sit apud Ecclesiam quamlibet Schola, Clericisq; Baccalaureus, vel Magister artium, pro eo ac loci postulabit dignitas; qui professione fidei circa receptionem Scholæ, in manibus Parochi, vel Vicarij eius, iuxta Bullam Pij IV. factâ, pueros Parochianorum, pietate & doctrinâ excolat; ac imprimis curet, vt iuniores quidem, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Articulos fidei, Decalogi & Ecclesiæ præcepta: prouectiores autem, reliquum etiam Catechismum memoriter teneant, & quandoque publicè in Ecclesia recitent; modum item ministrandi, operanti diuina Presbytero, calleant, subindeq; Grammaticam, & alias triuales artes, cum humanioribus literis, pro ætate & captu discuntium, docere eos non negligat: libris tamen Melanchthonis, & aliorum Hæreticorum abstineat, solumq; approbatos, & in fide non suspectos auctores interpretetur.

Prouideat autem Parochus, vt tam dictus Rector Scholæ, quam Cantor, & alij adolescentes, qui in Schola degunt, sobriè, honestè, & quietè viuant. Solent enim quandoque, malâ & dissolutâ vitâ suâ perturbare alios, scandaloq; esse etiam ingenuis pueris, qui dum Scholas frequentant, deprauatos illorum mores intuentur, obseruant, imbibuntq; facillè.

Omnes etiam isti, vt ministros Ecclesiæ decet, Clericali habitu, vel consueto saltem talari vtantur, sub pœna in Constitutionibus Prouincialibus expressa.

Atque Rector quidem & Cantor, repugnante nec monito tempestiuè Parocho, locum non immutent: alioquin tam ipsi, quam qui eos recipit, sine dimissorijs à Parocho literis, pœnâ, illi de-

illi decem
men erit
Officium
de vna Sc
non aude
aurem, à

CVm a
Cecate
tur præd
dio ancip
tüs: Volu
dores, qu
legitimè
vt supra,
bus: in
minimu
antque à
coelestia
Ac
erati, in
omniaq;
atque al
uedtori
niltren
alimen
rum p
S
sermo
uij, a
drage
præpa
ab Eua
Ecclef

185
illi decem, isti quinque marcarum, mulcentur: liberum, ta-
men erit ipsis, si grauentur à Parocho, ad Ordinarium loci, vel
Officium eius recurrere. Adolescentes quoque commigrare
de vna Schola in aliam, sine licentia & testimonio sui Rectoris,
non audeant, & recipi à quoquam non possint. Vagabundi
autem, à Ciuitatibus & Oppidis abigantur.

De prædicatione Verbi Dei.

Cum ad retinendos in officio, atque informandos omni pi-
etate homines, nihil in Ecclesia vtilius & efficacius habeat
tur prædicatione Verbi Dei, quod est penetrabilius omni gla-
dio ancipiti, pertingitque ad diuisionem vsque animæ & spiri-
tus: Volumus, vt Parochi, & alij quicumque Ecclesiarum, Re-
ctores, quorum præcipua hæc est pars officij, per se, vel si ipsi
legitimè impediti fuerint, per alios idoneos atque approbatos,
vt supra, Sacerdotes, diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus:
in Aduentu autem & Quadragesimâ, duabus præterea ad-
minimum ferijs, erudiant pro Concionibus populum; deterreant
que à vitijs, & ad virtutes cohortentur, ac præmia bonorum
coelestia, cum æternis malorum supplicijs, sedulo inculcent.

Accommodent autem præcipue se, & doctrinam suam,
ætati, ingenio, conditioni, studijs, & moribus audientium;
omniaque omnibus efficiantur, vt omnes Christo lucrifaciant:
atque alijs quidem, vt modò genitis infantibus lac, alijs vt pro-
uectioribus iam, vel adultis in Christo, solidiores cibos submi-
nistrent. Omnibus autem, & singulis, ea præbeant doctrinæ
alimenta, quæ spiritum augeant, promoueantque illos in vi-
rum perfectum.

Sed & temporis ipsius rationem habeant, illique potissimum
sermonem conforment, vt tempore (verbi gratia) Carnisprui-
uij, ab ebrietatibus & impudicijs populum auertant: in Qua-
dragesima autem, ad Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta
præparent: & sic in reliquis anni partibus, pro, vel occasione
ab Euangelio, Epistolâ, Læctione, festo, ritibusue ac ceremonijs
Ecclesiæ datâ, præcipua doctrinæ Christianæ capita explicent,
vel pro-

vel propensione tunc maiori hominum ad aliqua vitia, eadem perstringant, & ad contrarias virtutes hortentur. Ad quorum vtrumque, Catechismus Concilij Tridentini, cum Postillis Wulieci & Skargæ, abundè suppeditabunt illis, non solùm materiam, sed & tractandæ eius modum.

Ante omnia verò, rudimenta fidei, & necessaria omnibus ad salutem doceant: Orationem Dominicam, Symbolum Apostolorum, Decalogum, Sacramentorum vim, naturam, & vsum: necnon Præcepta Ecclesiæ, cùm, in matutinis Concionibus, pro opportunitate exhibita, tum in pomeridianâ Catechismi explicatione, iuxta Synodale decretum explanent, atque ad hos quasi fontes, omnem suam doctrinam reducant.

Et de rebus quidem controuersis in fide, apud rudem, & Catholicam plebem, disputationes longas non instituant: si quæ tamen occasio, aut necessitas postulet, modestè id, sineque conuitio, & cum ea, quæ ministros Dei decet, charitate, præstent: vt non tam persequi aduersarios, quàm errantes ad viam veritatis reducere, cupere videantur; dogmataque duntaxat Ecclesiæ, sacrâ Scripturâ, probatis traditionibus, auctoritate Conciliorum, & SS. Patrum doctrinâ, confirmet: recensendis autem argumentis Hæreticorum supersedeant, nisi illa & ipsi resolvere solidè, & qui eos audiunt, vim & energiam solutionum percipere, valeant.

Scholastica etiam curiosa, quæque ad ædificationem non faciunt, coram idiotis non tractent. Sæpè enim accidit, vt quia auditores, neque dicta ob subtilitatem, intelligunt, neque ob impensam subtilibus totam Concionem, audiunt conuenientia captui suo, vacui, inanesque fructuum verbi Dei recedant, impleaturque illud Propheticum: *Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.*

Historias non nisi probatas vsurpent: nugis autem, fabellis, leporibus & facetè dictis, pigmentis item ac cerussis verborum, quæ Euangelij grauitatem dehonestant potius quàm ornant, abstineant omninò; neque tam studeant demulcere audientium aures, quàm frangere animos, & deterrere à vitijs, quæ
nunc

nunc con
citiæ capi
adulteria
rum iniqu
rum opp
mia, mal
rigibilis,
flamma
periores,
rem in or
tatem, &
Qu
bus, inue
id faciant
notent, &
acerbè, a
tantum a
Qu
memori
Postillis,
tius ex se
in mente
Pro
lationes
erum tur
bretur;
ero ad i
F
Ecc
mende
lium, a
F

197
nunc communiter genus humanum infestant: vt sunt, inimicitia capitales, publica iniuria, virginum & viduarum raptus, adulteria, vsura, furta, rapina, periuria, calumnia, iudiciorum iniquitas, legum & magistratum contemptus, subditorum oppressio, violatio Festorum, imprecationes, blasphemiam, maleficia, praestigia, ebrietates impudentes, luxus incorrigibilis, perpetuum otium. Contra vero, hortari atque inflammare eosdem ad pietatem in Deum, obseruantiam in superiores, benignitatem in subditos, honorem erga pares, amorem in omnes, patientiam, humilitatem, castimoniam, sobrietatem, & alias id genus virtutes.

Quoties autem in scelera, praesertim, familiaria auditoribus, inuehentur acrius; non hominum, sed peccatorum odio id faciant, neminemque expressè, aut per circumlocutionem, notent, & maxime constitutos in aliqua dignitate, caueant ne acerbe, aut nominatim obiurgent, sed leuiter, atque in genere tantum admoneant.

Quod si forte ij qui praedicaturi sunt, neque ingenio, neque memoriâ valeant, Homiliam aliquam de tempore, ex dictis Postillis, loco & auditoribus à se accommodatam, recitent, potius ex scripto, quam nullo ordine atque iudicio, quicquid eis in mentem & os venerit, prononquantur temerè.

Provideant denique, ne, dum Concio habebitur, deambulationes per Ecclesiam, aut confabulationes fiant: sed nec facerem tunc Missæ officium, quod turbare audientes posset, celebretur; infantes uero ad Baptismum, vel Eucharistia cum Oleo facero ad infirmos deferatur, nisi periculum mortis instet.

De promulgationibus à Concionatore faciendis.

Finito sermone, dies festos, ieiunia, indulgentias, Censuras Ecclesiasticas, & alia his similia, denuncient Parochi; commendentque publicas & priuatas necessitates orationibus fidelium, ac denique Confessionem cum eis generalem recitent.

Samam autem, seu rumores gestorum alicubi, praeterquam

48
quàm ob gratias Deo peragendas, aut implorandam eius opẽ,
non promulgent; neque res perditas publicent, nisi id necessi-
tas, vel magna paupertas damnum passi, postulet.

Festa porrò seruanda in hac Prouincia, denunciandaque
populo, præter Dominicos dies, sunt hæc: Natiuitatis Domi-
ni, Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis, Ascensionis &
Pentecostes, cum duobus diebus immediatè sequentibus; Cor-
poris Christi, Inventionis & Exaltationis sanctæ Crucis, Con-
ceptionis, Natiuitatis, Annunciationis, Visitationis, Purifica-
tionis, & Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis, Michaëlis Ar-
changeli, Natiuitatis Ioannis Baptistæ: Apostolorum, Mar-
thiæ, Philippi & Iacobi, Petri & Pauli, Iacobi maioris, Bartho-
lomæi, Matthæi, Simonis & Iudæ, Andree, Thomæ, & Ioan-
nis Euangelistæ, Innocentium, Stephani, Laurentij, Adalber-
ti, Stanislai in Maio, Martini, Nicolai, Annæ, Mariæ Magdale-
næ, Catherinæ, Agnetis, Margarethæ, Omnium Sanctorum,
nec non proprii loci, aut Parochiæ cuiusque, Patroni: quæ om-
nia & singula sanctificanda sunt à Clero & populo, cultu &
veneratione solemnè. Si quæ tamen illorum, ex proprijs die-
bus transferri contingat in alios, tunc à Clero tantùm celebra-
buntur in Ecclesijs. Labores autem, & operas populi, minimè
impedient: solemnitatibus duntaxat, Annunciationis Beatæ
Virginis Mariæ, Sanctorumque Adalberti & Stanislai in Maio,
exceptis quæ etiam translata celebrare populus tenebitur. Di-
es autem Transfigurationis Domini, Præsentationis Mariæ, &
ad Nives, Diuisionis Apostolorum, Vinculorum, Petri, Con-
uersionis Pauli, SS. Marci & Lucæ Euangelistarum, Gregorij,
Ambrosij, Augustini, Hieronymi, Doctorum Ecclesiæ, necnon
SS. Casimiri, Elizabeth & Hedugis: Clerus quidem venerabi-
tur duplici officio, sed populus auditâ Missâ, laboribus & ope-
ris licitè vacabit.

Instante etiam Sancti aut Sanctæ alicuius festo, cuius cor-
pus, membra, vel aliæ insignes reliquiæ habentur in aliqua Ec-
clesia, moneatur tempestiuè populus, & ad celebrandam illa-
rum memoriam inuicetur. quod si multorum, simul, vel inno-
minatæ

minatæ f
solemnè
Anniuer
in Domi

Incu
dies festo
pudicitij
luci, & pl
offensam
vt, cum t
tem dilig
recogite
Missæ, &
Sacrame
pietatis &

For
festis die
ne hæc

Sec
denunci
non iei
contra,
ceptum,
tùm deu

Quadra
mini, &
præter

& Iaco
derit,
In Vi

storu
uitas I

uincia
cepro
iunia,
placito

219
minata fuerint, vna saltem quotannis dies, obeunda ibidem
solemniter à Parocho commemorationi illarum, assignetur.
Anniversaria quoque Dedicationis Ecclesiae dies, promulgetur
in Dominicâ præcedente.

Inculcandum est autem sæpiùs à Parochis, non propterea
dies festos institutos esse, vt commestationibus, ebrietatibus, im-
pudicitijs, choreis, lusibusue fideles indulgeant, temporeque sa-
luti, & placando Diuino numini, destinato, ad maiorem ipsius
offensam, atque animarum suarum perniciem abutantur: sed
vt, cum tot alijs diebus curæ temporalium vacauerint, hisce sal-
tem diligentius spiritualibus inuigilent, seque ipsos colligant;
recogitent beneficia Dei, & gratias pro illis agant; Sacrificio
Missæ, & alijs diuinis officijs intersint; Concionem, audiant;
Sacramenta curandis animæ vulneribus adhibeant; liberiusque
pietatis & charitatis Christianæ operibus vacent.

Fora item, mercatus, & nundinas, sicubi Dominicis aut
festis diebus peraguntur, suadeant transferri in alios Parochi-
ne hæc quoque occasio populum à diuinis retrahat.

Sed & ieiunia, obligantia ex præcepto vel consuetudine,
denuncient sedulo. Magnus enim in ea re est abusus. multi que
non ieiunant, quando ieiunandi imposita est eis necessitas; & è
contra, ieiunant cum eos ieiunare nullum Ecclesiasticum præ-
ceptum, aut consuetudo publicè recepta cogit; sed privata tan-
tùm deuotio suadet. Ieiunandum est igitur ex præcepto: in
Quadragesima, Quatuor temporibus, Vigilijs Natiuitatis Do-
mini, Assumptionis B. V. Mariæ, & omnium Apostolorum,
præter Vigilijs Ioannis Euangelistæ, Sanctorumque Philippi
& Iacobi: Nam B. Matthiæ, etiamsi in dies Carnispruij inci-
derit, ieiunanda omninò, neque transferenda est in alium diem.
In Vigilijs item Ioannis Baptistæ, Laurentij, & Omnium San-
ctorum, ferijsque sextis toto anno, præterquam cum in eas Nati-
uitas Domini inciderit. Ex consuetudine autem antiquâ Pro-
uinciae, etiam in diebus, reliqua Beatissimæ Virginis festa, ex-
cepto Præsentationis & ad Nives, antecedentibus. Cætera ie-
iunia, si quæ præterea colunt & obseruant aliqui, libera sunt;
placitoque & deuotioni cuiuscunque solineantur. In-

Indulgentiæ à Sede Apostolica concessæ, ex Tridentini Concilij decreto, ab Ordinarijs locorum, adhibitis duobus de Capitulo, sunt populis publicandæ. Cùm autem earum publicationes alijs commiserit Episcopus, ij promulgando salutare illarum fructus, ac vim planè cœlestem, edisserant; doceantque populum, quo pacto implendis pietatis & deuotionis Christianæ, quæ tenore Indulgentiarum continentur, officijs, disponere se ad eas consequendas debeat. Ad quæstum tamen & elemosynas, scandalosè à fidelibus exigendas, diuinum hunc thesaurum ne exponant, nullasque in posterum Indulgentias, amplissimas & antiquissimas licet, pro quibus consequendis porrigendæ sunt manus adiutrices, vlrpent, publicent. Reuocata enim atque irritata sunt omnes huiusmodi, nullamque iam ampliùs vim & efficaciam habent.

Noua item miracula, ad templa, imagines, aut reliquias quorumcunque Sanctorum, nisi sint recognita, atque adhibito Theologorum consilio, approbata ab Ordinarijs, ne publicent, vota que oblata à fidelibus hoc nomine non recipiant, nec appendant, nisi facto & circumstantijs eius benè examinatis, & testimonio fide dignorum probatis, quæ in peculiari libro diligenter describant.

Bullam præterea Coenæ Domini, bis ad minùs in anno, primis scilicet Dominicis Aduentûs, & Quadragesimæ, promulgent: zeloque & diligentia maiori quàm poterunt, explicent; cùm omnia alia puncta & anathemata eius; seruiétia huic Prouinciæ, tum illa præcipuè, quæ contra violantes iurisdictionem Ecclesiasticam, decimasque & bona spiritualium rapientes, fulminant. Efficaciam quoque & vim censurarum Ecclesiæ, cùm hac ipsa occasione, tum aliàs, vt si fortè quispiam incurrisse eas denunciandus sit publicè, diligenter populo inculcent, doceantque quàm meritò vitari & metui ab omnibus debeant.

De administratione Sacramentorum.

ET quoniam is, qui curam animarum gerit, præter ea quæ diximus, ad Sacramentorum etiam ministracionem paratus semper

semper e
llygenter
dos ac l
ferunt, fa
pernicioem
Vt au
sius, maio
Parochi, c
lorum, p
Min
rum præ
mam deb
Null
strantur, e
legitima,
ad eius su
præstand
Præ
uini iud
rum arb
mos, sine
mento, d

ET ad
vica
bus, n
quæ o
cens n
videar
niat su
super q
Nom
tamen

semper esse debet. Cogitent imprimis, ac perpendant secum diligenter Parochi, quam ab omni labe peccati mortalis mundos ac liberos illos esse oporteat, ne dum opem salutis aliorum ferunt, sacra indignè tractando, æternam sibi ipsis assciscant perniciem.

Vt autem hæc diuina mysteria venerentur fideles impensius, maioriq̃ue illorum exardescant desiderio, non negligant Parochi, cum aliàs sæpè, cum præsertim in administratione illorum, præstantiam atque dignitatem eorundem explicare.

Ministrent verò ea, ritu & cærimonijs, in libro Agendorum præscriptis, superpèlliceo & stola induti, materiam & formam debitas, adhibeant cum intentione.

Nullam item precium, vel mercedem, ab ijs quibus ministrantur, exigere quouis modo audeant. Consuetudo tamen legitima, pia fidelium largitione introducta, aliquid Ministro ad eius sustentationem, post ministratum liberè Sacramentum, præstandi, erit obseruanda.

Præcipuè verò, atque ante omnia, sub interminatione diuini iudicij, pœnisq̃ue grauissimis infligendis Locordinario- rum arbitrio, caueant; ne vel sine Baptismo infantes, vel infirmos, sine Pœnitentiæ, Eucharistiæ, Extremæ uè vnctionis Sacramento, culpâ aut negligentia illorum, contingat decedere.

De Baptismo.

ET ad Baptismum quidem quod attinet; qui est quasi ianua vitæ Christianæ; neminem extra Ecclesiam in priuatis aedibus, nisi ex necessitate, Regum uè, aut Principū filios, baptisent.

Erudiant nihilominus plebem, ac præsertim, foeminas quæ obstetricant, quomodo baptizare debeant infantem recens natum, in necessitatis casu: si nimirum ad eò imbecillum videant, vt neque deferri ad Ecclesiam, neq; dum Sacerdos ueniat superuivere posse, videatur; nempè, vt fundendo ter aquâ super caput eius, proferant hæc uerba: **E**GO **T**EBAPTISO, **I**N **N**OMINE **P**ATRIS, **E**T **F**ILII, **E**T **S**PIRITVS **S**ANCTI. Eâ tamen cautela adhibitâ, vt præsentè Clerico non baptiset laicus; ne-

E

identini
bus de
m publi-
salutares
eantq̃ue
Christia-
dispone-
& elee-
uncthe-
rias, am-
is porri-
Reuoca-
que iam

liquias
dhibito
blicent,
nec ap-
natis, &
pro dili-

L anno,
æ, pro-
plicent;
uic Pro-
ctionem
ntes, ful-
iæ, cum
trisse eas
t, doce-
nt.

quæ di-
paratus
semper

102
cus; neque viro mulier, nisi fortè vir formam Baptismi ignoret: neque Catholico Hæreticus, aut Christiano Iudæus, vel Gætilis, qui etiam hoc casu baptizare possunt, modò aquam & verba debitè adhibeant, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia. Quod si sic baptisatus euadat periculum, deferendus est postea ad Ecclesiam, vt solemnnes circa eum Baptismi cærimonia, prætermisissis tamen exorcismis suppleantur.

Si verò dubitetur, an vel huiusmodi, vel expositus infans, aut etiam adulus baptisari cupiens, baptisatus sit antea, & debitè; baptisandusque propterea, diu atque multùm re examinata videatur Parocho; adhibeatur hæc forma: **SI NON ES BAPTISATVS, EGO TE BAPTISO, IN NOMINE PATRIS, ET FILII, & C.**

Patrinos, Matrinasquè, ad leuandum de sacro fonte baptisatum, vno, aut vnâ, vel ad summum vno & vnâ, plures non admittant Parochi; doceantque cognationem spiritualem, impediens & dirimens matrimonia contrahi hoc nomine, inter suscipientes ex Baptismo, ac Baptisatum ipsum, & inter illius Patrem & Matrem, nec non inter Baptisantem & Baptisatum, Baptisatiq; Patrem ac Matrem tantùm: quemadmodum Sacro Tridentino Concilio cauetur, *Seff: 24. de Ref: c. 2.* Quorum omnium nomina & cognomina, ipsemet Sacerdos manu suâ describat, in libro Baptisatorum, in hunc modum: Anno 1607. die 15. Octob. Ego N. Plebanus, aut Vicarius Ecclesiæ Parochialis N. baptisauit N. Filium, N. & N. coniugũ legitimorum: Patrini fuerunt N. & N.

Sed & Infideles, Hæreticos, Schismaticos, Excommunicatos, Monachos, à munere Patrinatorum arceant.

De Confirmatione.

Confirmationis etiam Sacramentum, quod nos armat & inducit virtute ex alto, quoties ab Ordinario loci, vel alio Episcopo, de eius licentiâ ministrandum erit, instruant Rectores tempestiuè populum, de vi & effectibus eius; moneantque, vt semel confirmati non reiterent illud sacrilegè. Confirmandi autem, & corpora quasi templa Spiritui sancto peculiariter dedicanda.

23
dicanda præparent, & animos expurgent per confessionem, si præsertim conscientia noxæ alicuius mortalis teneantur, aut saltem firmum confitendi quantocius propositum habeant: linteola item munda, pro alligando sibi in frontibus Chrismate, Patrinumque vel Matrinam, prout ipsi mares vel fœminæ fuerint, confirmatos iam, non Patrem tamen aut Matrem, nec Virtricum vel Nouercam, Maricumue aut vxorem, suos provideant; qui plures duobus, vel tribus ad summū, vnâ die tenere non poterunt, & quos tenuerint, instruere debent ad omnem pietatem, ac fidei rudimenta docere, vtq; piè, reuerenter, & ieiuni, exceptâ necessitate, ad Sacramentum hoc salutare accedant: neq; nisi finito Confirmationis omnium actu, & benedictione Episcopali acceptâ, deterfoque à Sacerdotibus, si præsertim remotius habitent, Chrismate, de templo discedant. Meminerint denique cognationem spiritualem in hoc Sacramento contrahi, inter Confirmantem & Confirmatum, illiusque Patrem & Matrem, ac tenentem. Quorum omnium nomina & cognomina, cum expressione temporis, curet annotari Parochus, in libro Confirmatorum in hunc modum: Anno, Mense, die, &c. Confirmatus, vel confirmata est à Reuerendiss: D. N. Episcopo N. filius vel filia N. & N. Patrinus vel Matrina fuit, N.

De Pœnitentia.

QVo frequentius in scopulos vitiorum impingunt fideles, eò vt sæpius Sacramentum Pœnitentiæ, quæ est secunda post naufragium tabula, frequentent, admoneant Parochi: semel verò ad minùs per annum, præsertim in Paschate, confiteri eosdem etiam compellant; non confessos, notent & deferant Ordinarijs, vel Visitoribus eorum: ac demum si moniti parere noluerint, viuos aditu Ecclesiæ mortuos, Ecclesiasticâ sepulturâ, arceant.

Hortandi sunt præterea fideles, ac præsertim illi, qui rariùs confitentur, ne confessionem ad extremam vsque Quadragesimam, cum maximè Sacerdotes obeundis functionibus Ecclesiasticis occupantur, differant: sed primam quidem, tempe-

stiuè ante Dominicam Latare, secundam, verò, de, vel post commissis, vel reuocatis in memoriam delictis, paulò ante sacram Communionem faciant.

Omnes autem, in primis atque super omnia doceantur, vt lustratis & excussis diligenter conscientiarum suarum latebris, integrè & apertè, nihilquè tacendo, aut palliando inuolucris^r verborum, effundant corda & animas suas coram Ministro Dei, internumquè animi dolorem, saltem attritionis, quem vocant, cum firmo proposito non peccandi amplius, habere procurent: aliàs, sacrilegam, irritam, & nullam, ac proinde iterandam confessionem illorum esse.

His & alijs similibus, publicè & frequenter populo expositis: Presbyteri quoque, non in domo, nec in Sacristia, locouè aliquo clauso vel obscuro, sed in Ecclesia duntaxat, inque confessionali ad id deputato, confitentes sibi, præsertim fœminas^r, neque cateruatim, aut plures simul, etiam pueros, sed singulos separatim audiant, sub poena arbitrio Ordinarij irroganda.

Accedentes ad confessionem, arma, si quæ habent, ob reuerentiam Sacramenti, submissi què animi significationem deponere, rudiores autem aperire caput, ad pedes què Sacerdotis, demisso in terram vultu, ac manibus supplicem in modum cõiunctis, genu flexos se abijcere, & munire signo crucis doceant; deinde, datâ eis benedictione hunc in modum: *Dominus sit in corde tuo, & in labijs tuis, vt dignè & competenter confitearis peccata tua. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus S.* examinent breuiter, an sciant necessaria ipsis ad salutem; perquirant què; de statu, & conditione illorum, si ea ignorant. Item à quanto iam tempore, propriouè Parocho, an integrè, neque tacito vllò de industria peccato, fuerint confessi: an Pœnitentiam, iniunctam tunc sibi, impleuerint: an nunc diligenter examine, discussserint conscientiam: an Censuris Ecclesiasticis innodati non sint; ac tum demum recensentes peccata sua, patienter & attentè audiant; timidos confirmet; vacillantes instruant; nec si enormia, aut turpia peccata protulerint, signum, vllum admirationis abominacionisquè præseferant; sed ac si nihil prorsus audirent huiusmodi, ad finem vsquè confessionis dissimulent. . . . . Quod

Quo
plicitatem
fessionem
gillatim,
pris Eccle
clamantib
vbi opus e
ctione.
Pocif
illorum,
idem vald
ab homin
nitentis.
tunis per
simplices
mina per
Fini
cuiusque
patientia
scindere,
rum; face
detestatio
firmo pro
fitemium
peccati; a
lo
non sine
te crim
nitentia
vt pecc
men à d
De
pœnitent
minus no
tuan. te abj

Quod si poenitentes, peccata ipsi sua, ob pudorem vel simplicitatem, recensere nequeant, non contenti Sacerdotes confessionem generalem recitare cum illis; interrogent etiam singillatim, de commissis; omissisque contra Decalogum præceptis Ecclesiæ, & misericordiæ opera, de peccatis Capitalibus, clamantibus in coelum, & contra Spiritum sanctum; adhibita, ubi opus erit, peccatorum cogitationis, verbi, & operis, distinctione.

Potissimum autem inquirant de illis, numeroque & specie illorum, cum circumstantiis mutantibus speciem peccati, aut idem valde grauantibus, quæ vel promiscuè perpetrantur nunc ab hominibus, vel propria sunt statui & conditioni cuiusque poenitentis. Caueant tamen, ne nimium scrupulosi atque importunis percuntationibus, offendiculum præbeant infirmis, vel simplices doceant peccata, quæ ignorauerunt: ne uel eliciant nomina personarum, cum quibus confitentes peccauerunt.

Finitis interrogationibus, proponant opportuna peccatis cuiusque remedia; arguantque, obsecrent, increpent, in omni patientiâ & doctrinâ: causas & occasiones peccatorum, præscindere; restitutionem si quam debent, famæ, damni, aut rerum; facere præcipiant: doloremque in primis pro peccatis, ac detestationem eorundem, propter offensam maximè Dei, cum firmo proposito non peccandi amplius, excitare in animis confitentium studeant; inculcando grauitatem, & turpitudinem peccati; ac consequentia illud damna.

In poenitentijs autem, & satisfactionibus iniungendis, non sint nimium mites, neque nimium seueri; sed pro qualitate criminum; doloreque, ætate, sexu, statu, & conditione poenitentium, poenas culpis quàm maximè congruentes irrogent: ut peccatores à vitijs quidem arceantur, non deterreantur tamen à confessione.

Denique præmissis, *Misereatur tui, &c.* extensaque super caput poenitentis dextrâ manu, absoluant eum in hunc modum: *Domine noster Iesus Christus, per suam piissimam misericordiam dignetur te absoluerè, & ego auctoritate illius, absoluo te, à vinculo excom-*

26
communicationis, suspensionis, & interdicti, si que incurristi, quantum possum & in diges. deinde: *Absoluo te ab omnibus peccatis tuis, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus S. Amen.* Formataq; super illum cruce, addant: *Passio Domini nostri IESV Christi, & merita Beatissima Virginis Mariae, omniumq; Sanctorum, & quicquid boni feceris vel mali sustinueris, cedant tibi in remissionem peccatorum tuorum, in augmentum gratiae, & premium vitae aeternae. Amen.* Atque haec praecise verba, nihil detrahendo, addendo, mutandove, adhibeant in absoluendo omnes. si qui vero diffidant memoriae, descripta in tabella, & ante se posita, legant. In absolutione tamen laicorum, omittant semper verbum illud *suspensionis*: soli enim Clerici promoti ad Ordines, poenam suspensionis incurrunt.

Caueant praeterea, ne peccata audita in confessione, verbo, signo, aut alio quouis modo, directe, vel indirecte, extra illam prodant, sub poenam depositionis, carcerisq; perpetui, & excommunicationis sententiam. Sed & in confessione ipsam vitent, ne dum confitentes grauiora peccata narrabunt, suspirando, spueno, signando se cruce, corrugando frontem, incitando sermonem, seque agitando, aut alias quomodolibet suspicionem illorum, circumstantibus iniiciant: imò si quem forte, ob reseruatam casum, aut quia peccatum, vel occasionem eius dimittere, satisfactionemve aut restitutionem praestare recuset, absoluendum non existimabunt; signo saltem crucis, cum precatiuncula aliqua, propter circumstantes, admonitum prius eade re, benedicant, & sic a se dimittant. Poenitentias etiam tales non iniungant, ex quibus alij in cognitionem Confessorum criminum, deuenire facile possint.

Ne vero se & alios decipiant Parochi, absoluentes a peccatis, a quibus reuera, ob defectum iurisdictionis, non possunt absoluere: nouerint bene Casus Sanctae Sedi Apostolicae reseruatos, tam iure communi, quam Bullae Coenae Domini, alijsque Constitutionibus Pontificum, de quibus post alios optimè Naparrus: tunc & eos qui Ordinariae potestati reseruantur.

Vocati ad aegrotos Parochi, sine mora accurrant; imò non vocati etiam, cum primò de aduersa valetudine illorum cognoue-

gnouerint
tia Sacra

Mul
tu pericul
confessor
scent.

Sed &
dignam S
mentis co
moriendu

Q Vande
ptere

ciamus in
tem Dei:

coelestem
dant. Si

rum, vsq
care omni

bente vel
in propri

ehi, aut V
ros, vel Sa

chiue, ha
Vistator

prohibe
na mul

in iure,
quidem

que pe
quilibet

Co
sanctita
cubinari

127
gnouerint, inuisant : hortenturque eos ad suscipienda Eucharistia Sacramenta.

Mulieres etiam grauidas admoneant, vt ob instans in partu periculum, confiteantur tempestiuè, doceantque easdem in confessione, ne se tunc, vel tempore menstrui, maritis commisceant.

Sed & morte mulctandis ob publica crimina, exhibeant dignam Sacerdotibus Christi charitatem, munitosque Sacramentis comitentur ad locum supplicij, & ad piè in Domino moriendum, disponant.

De Sacrosancta Eucharistia.

QVandoquidem panis ille viuus, qui de cœlo descendit, propterea datus est nobis diuinitus, vt eo vescentes, non deficiamus in via, sed in fortitudine eius ambulemus vsq; ad montem Dei: exhortentur populum Rectores, vt ad mensam hanc cœlestem, frequenter, aut saltem in festis solemnioribus, accedant. Si qui autem tempore Paschali, à die videlicet Palmarum, vsque ad Dominicam in Albis inclusiue, quo communicare omnes Ecclesiæ præcepto tenentur, facere id, nisi fortè iubente vel suadente ita Confessario, neglexerint: & quidem in propriâ ipsorum Parochiali Ecclesiâ, deque manibus Parochi, aut Vicarij eius: excepto, si vel degant tunc ipsi apud externos, vel Sacerdos externus licentiam ad id Lociordinarij, Parochiue, habeat, notatos in libro denuncient Lociordinario, vel Visitoribus eius, monitosque, & nihilominus inobedentes, prohibitionis, vt supra, ingressus Ecclesiæ, atque sepulturæ poenâ mulctent; non obstante, quòd aliqui inimicitijs, aut actione in iure, impediri se à sacrâ communione causentur: quandoquidem petitâ ab offenso veniâ, & oblatâ satisfactione, semotâque penitens ex animo irâ, & cupiditate vindictæ, habilem se quilibet ad eam reddere potest.

Contra verò, arcendi atque repellendi sunt ab hoc pleno sanctitatis omnis Sacramento; excommunicati, interdicti, concubinarij, foeneratores, ebriosi, & alij quicunq; publicè scandalosi ho-

103
Hosi homines, qui semel & iterum, ad sacram Synaxim, post
promissam vitæ emendationem, admissi, reuertuntur veluti ca-
nes ad vomitum, computrescuntq; vt iumenta in stercoreibus
suis; nisi postquàm reuerà respuisse eos, vitamque mutasse in-
melius, certum ac euidentis fuerit. Sed nec pueris vsu rationis
carentibus, adolescentulisuè nisi priùs benè examinatis, ac pro-
ceptu illorum de vi & naturâ Sacramenti huius instructis, à Pa-
rocho permittenda est sacra Communio. Amentibus item, at-
que furiosis, præterquàm cum vel lucida habent interualla, vel
in mortis versantur articulo, expunctionisq; aut irreuerentiæ
alterius non adest periculum, & si antequàm in amentiam in-
ciderant, desiderio Sacramenti huius flagrauerunt.

Accessuri ad mensam Christi, moneantur sedulo: vt atten-
tâ dignitate, atque præstantiâ Sacramenti huius, quod non so-
lùm multiplices, vt alia gratias, sed etiam fontem ipsum, au-
ctoremque gratiarum omnium in se complectitur, probent pri-
mùm seipfos, & sic de pane illo edant, & de calice bibant; ne
quod minatur Apostolus, rei aliàs Corporis & Sanguinis Domi-
ni peragantur. Ac proinde, vt excussis nauiter conscientia-
rum suarum recessibus, sordes & maculas omnes, confessione
Sacramentali ex animis eluant; offensas & odia, si quæ menti-
bus alunt, deponant, dimittantque ex cordibus fratribus suis.
Matrimonio iuncti, per aliquot ante & post communionem,
dies, contineant ab inuicem: omnes autem à cibo & potu, à
mediâ præcedentis diei nocte, ad communionis vsque tempus,
ieiuniquè omninò ad eam accedant. Denique sic se totos cor-
poribus & animis præparent, vt dignum tantus hospes, maie-
state suâ habitaculum in illis reperiat.

Administraturi Eucharistiam Parochi, non discurrant cū
illâ per Ecclesiam, vt plerique facere frequenti populo solent,
distributâ vtrinque veluti in filum agresti turbâ, à qua propterea
ipsi, non solùm premuntur irreuerenter, sed & protruduntur.
quandoque non sine periculo: quin potiùs ad Altare maius, vel
aliud quod illis opportunum magis videbitur, erectis cancellis,
vel circumpositis pro tempore aequalibus scamnis, ijdemque

decenter

decenter
steria de
accedere
tero iube

Acco
da erit
mittunt,
populo, p
rico non
chus, dic
inde possi
patina, n
sufflatio
consecrat
ribus vel
digitis su
dicat: E
quente v
int res sub
singulif
Corpus &
aternam.

Rec
ablution
rum, in
mundu
Mo
am, co
refecti
uinoq;
Q
deferat
pellice
ymbell
Ecclesi

decenter stratis, venerabundos, vt tam sancta & tremenda mysteria decet, sineque tumultu, & impeditioe alterius ab altero, accedere quidem ab vno latere Ecclesiæ, recedere autem ab altero iubeant.

Accensis deinde in Altari, si fortè extra Missam peragenda erit Communio, cæreis; ac vbi id Ecclesiæ facultates permittunt, etiam intortitijs, factâque generali Confessione, siue à populo, præloquente Parocho, natiuâ illorum linguâ, siue à Clerico nomine omnium Latina, conuersus ad populum, Parochus, dicat Orationes: *Misereatur, &c. & Indulgentiam, &c.* Deinde positus pro numero communicantium, non quidem, in patinâ, nisi pauci sint admodum, propter deiectionis, vento, insufflatione, aut motu aliquo incauto, periculum; sed in calice, consecrato, pixideuè gestatoriâ, ad hunc vsus comparatâ, pluribus vel paucioribus hostijs, vnamque illarum sum mis dextrâ digitis super vasculum tenens, & ad communicaturos versus, dicat: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Deinde, subsequente verba eius populo, repetat ter: *Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea.* singulisque singulas particulas porrigens, proferat hæc verba: *Corpus & sanguis Domini nostri Ihs v Christi, proficiat tibi in vitam æternam. Amen.*

Recedenti ab Altari populo, propinetur à Clericis, pro ablutione, vinum, si tenues reditus Ecclesiæ fuerint, aquâ dilutum, in argenteo vel stanneo calice, non consecrato tamen; mundumque ac nitidum mâtile, pro abstergendo ore, offeratur.

Moneantur denique fideles, ne post susceptam Eucharistiam, comestationibus atque conuiujs indulgeant; sed modicâ refectioe contenti, totum illum diem, visitandis Ecclesijs, diuinoque hoc beneficio recolendo, impendant.

Quando verò infirmi procurandi hoc Sacramento erunt, deferatur ad illos quàm honorificentissimè à Sacerdote, superpelliceo, & stolâ induto, in vasculo decenti, & velato, subque umbellâ, vbi id commodè fieri potest, præcedentibus Ministris Ecclesiæ, itidem superpelliceatis, cum vexillis, facibus, cæreisue

accensis, & tintinnabulo: Hymnosque, aut Antiphonas, conuenientes huic Sacramento, canentibus, ac populo sequente; qui ut frequens & deuotus comitari assuescat, moneatur sedulo in Concionibus, ac præsertim sicubi Confraternitates laicorum pietati huic destinatae habentur, ut illam assidue exercent.

Et si quidem ægrotus non longè abfuerit, portentur ad minimum duæ particulæ, quarum vna in pixide, redeunte ad Ecclesiam Presbytero, maneat, ne inane vasculum adoretur ab obuijs, qui si fortè tunc curru aut equo vehentur, desilire subito, procidereque in genua, & sic flexi persistere, donec Dominus & Deus illorum transeat, doceantur.

Quod si remotius à villa, vel oppido, ac proinde equitem oporteat ire Presbyterum; tunc omissò dicto apparatu, vnicaque hostia, in perulam auro vel serico textam, quæ ex collo illius, cum nollulâ tinniente pendeat, assumptâ, proficiscatur lento & modesto gradu: vbi tamen ad locum peruenerit, superpelliceum & stolam omninò adhibeat, ministratoque Sacramento, sine sonitu campanulæ, atque occultatâ perulâ reuertatur.

Monendi sunt autem ij, qui Parochum, de infirmo salutare hoc viaticum exposcente, certiores reddent, ut cubiculum eius purgari à sordibus, & profana inde omnia amoueri: mensam item, in qua super corporali Sacramento collocetur, mundâ atque nitidâ mappâ sterni, poniq; in ea cereos accensos, & imagines sacras, aut saltem crucem cum vasculis aquæ benedictæ, & vini pro ablutione, ante Sacerdotis aduentum, curent.

Collocato ut supra Sacramento, si ob distantiam loci, vel instans mortis periculum, vnâ eâdemque operâ audienda ægroti fuerit confessio, primùm id Sacerdos, excedere omnibus cubiculo, atque foris orare iussis, præstet: deinde sacramentum ei Communionem exhibeat. Porrò aliàs semper, quando vicinitas loci, nec adeò afflictâ infirmi valetudo patitur, aditum priùs hoc nomine, audiat, & præparet, tuncq; demum ad eum Diuinam Synaxim ferat.

Ad neminem autem deferatur, qui eam reuerâ percepturus non est; quod si interea dum defertur, ægrotus infirmus inuales-

inualescat
ter super
genibus
consolato
atque ad
cessurus, in

Pote
ægrotis, ta
fit, ne sine
que sumpt

Den
te, mori fi
rosque hu
riorem ac
ei faciant;
supplicio

Q Via v
atque
ita ordina
crificij vi
Sacerdot
dam Hoff
animis, le
tionem i

Et i
vel Orat
dinario
ta, effu
caria, H
aliàs qu
rij, aut
huiusm
Ne

inualeſcat, vt ei non poſſit tutò miniſtrari ; tunc poſitâ Presby-
ter ſuper menſam pixide, im moretur paululùm , proſtratuſque
genibus vnà cum alijs qui aderunt, Deum ſupplex oret : deinde
conſolato ſalubriter pro tempore ægroto, vidèdam ſi id optet,
atque adorandam eidem Euchariftiam exhibeat, aut ſaltem re-
ceſſurus, incluſa in vaſculo, benedicat.

Poteſt autem, imò debet Sacramentum hoc miniſtrari
ægroto, tam valde & repentè vi morbi oppreſſis, vt periculum
ſit, ne ſine viatico decedant ; quodocunque etiam noctu, poſt-
quæ ſumptum ab eis cibum, ſi nihil aliud obſtet.

Denique monendi ſunt Magiſtratus, ne mulctandos capi-
te, mori ſine Sacrà Communionem permittant : communicatu-
roſque huiusmodi exolutos vinculis, educi ex carcere, in libe-
riorem ac decentiorem locum, pro reuerentia tanti Sacramen-
ti faciant ; nec quenquam, eo die quo Euchariftiam ſumpſit,
ſupplicio affici patiantur.

De Sacrificio Miſſæ.

Quia verò eadem diuina Synaxis, non Sacramenti tantùm,
atque alimenti cæleſtis fidelium, ſed etiam iugis, Chriſto
ita ordinante, verèque propitiatorij, pro viujs & defunctis, Sa-
crificij vim ac nomen obtinet : prouideant etiam atque etiam
Sacerdotes Domini, vt quàm ſanctam, auguſtam, & tremen-
dam Hoſtiam hanc eſſe ſciunt, tam piè & ſanctè comparatis
animis, locoque, tempore, & modo conuenientibus, ad obla-
tionem illius accedant.

Et in primis, nemo in priuatis ædibus, extra Eccleſiam,
vel Oratoria, ad hunc ipſum vſum deputata, probataque ab Or-
dinario, quin & in Eccleſia non conſecrata, interdita, profana-
ta, effuſioneque violenta ſanguinis, vel ſeminis humani volun-
taria, Hæreticorumuè aut Excommunicatorum ſepulturis, vel
aliàs quomodolibet polluta ſiue execrata, ſine licentiâ Ordina-
rij, aut interditi, profanationis, pollutionis, execrationiſuè
huiusmodi relaxatione, celebrare audeat.

Nemo item ante auroram, vel poſt meridiem, pluriſuè

in die, Natali duntaxat Saluatoris excepto, in quo licitè tres^{us} Missas celebrare quilibet Sacerdos potest: primam quidem mediâ nocte, secundam in aurorâ, tertiam interdium, vel omnes tres simul post auroram horâ competente, ablutione tamen, usque ad ultimam reiectâ. Sed & Missa *Rorate*, quam vocant, decantari solita in hac Prouincia per totum Aduentum, nunquam ante auroram cantetur, legaturus.

Nullus præterea excommunicatus, interdictus, vel suspensus ab Ordinum exercitio, publice & notoriè criminofus, nisi quem postea vitæ & morum honestas commendet: nullus item vagus, peregrinus, ignotusq; sine testimonio Ordinationis, & conuersionis suæ, ad celebrationem Missæ admittatur.

Nemo denique, nisi ieiunus vt supra, dormitione, siue digestionem præhabitis, recitatisue horis Canonicis, saltem Matutino & Laudibus, Confessione item Sacramentali, si sibi sit conscius peccati mortalis, & copiam Confessoris habeat, præmissa, aut saltem contritus, firmumque propositum, confitendi, quamprimùm Confessorem nactus fuerit, habens, sacrum Missæ officium celebrare audeat.

Recolleto deinde à profanis animo, atque in sedulâ mysterij huius cogitatione defixo, statuat ipse secum, consecrare, & offerre Sacrificium, pro quâ tunc re, vel personâ tenebitur ex officio, aut aliâs ipsi placuerit; præscripta quoque in Missali preces, siue accessum, vt vocant, piè ac deuotè recitet: Missam, dicendam reperiat, & singulas eius partes notet, ne tunc demum, quarendis illis immoretur, cum iam ad Altare fuerit; ad quod non accedat, nisi infra scripta hæc adsint.

Primo, Altare ipsum consecratum, aut saltem, Portatile, integrum, vel non enormiter læsum, neque violatum, tantæ latitudinis, vt Calicem & Hostiam capiat. Mappæ ad minus tres mundæ, & quæ totum Altare tegant. Antependium decens. Ampullæ cum vino & aquâ. Vinum autem defœcatum, merum, non acidum, neque aliâs quomodolibet corruptum. Hostia triticea, pura, candida, illæsa, mediocriter subtilis, & recens. Calix cum patina, tersus, nitidusque, non fractus, nec ære-

us, aut:

us, aut ex a
tus. Veste
& Purificati
tu solemn
que in med

Tum
corporis ad
ni Sacerdos
lis, nihil or
memoriae,
qua autem

Non
at iudicium
niflexione
dissimi Sa
net, sed red

Ille
pro celebr
conuiujs,
sæ, statuo
ipla laurè
que simile

Dum
nè, distind
brica Car
In Votum
que ad e
decante
aleno à
sympho
pfallan

Sec
assistan
onem sa
uat, com

us; aut ex aurichalco, sed argenteus, & ab intra saltem deauratus. Vestes item non sordidæ, nec laceræ. Corporalia, Pallæ, & Purificatoria benè lota. Vniuersa autem hæc, consecrata ritu solempni, & benedicta. Postremò, accendantur cærei, cruxque in medio altaris statuatur.

Tum demum vestitus decenter, vultuque & habitu totius corporis ad deuotionem composito, accedat ad altare Domini Sacerdos, dicatque; & faciat omnia, iuxta præscriptum Missalis, nihil omninò addens, mutans, minuensue; neque fidens memoriae, sed lecta in libro, secretiora quidem submissè, reliqua autem clarè & distinctè pronuncians.

Non sit autem nimium morosus, neque celer, sed adhibeat iudicium, seruet mediocritatem; gestus omnes grauitè, genuflexiones profundè faciat; caueatque, ne in eleuatione sanctissimi Sacramenti, Hostiam, vel Calicem retro caput declinet, sed rectum vtrumque eleuet, fixosque in illa oculos habeat.

Illiberales etiam illæ, ostiatim à pauperibus Presbyteris, pro celebrandis nouis Missis, aut apparandis potiùs illarum conuiujs, solitæ fieri elemosynarum petitiones, vti scandolosæ, statuque & ordine Sacerdotali indignæ, quin & conuiuia ipsa lautè nimis, ac instar nuptiarum consueta tunc instrui, alijque similes abusus, omninò tollantur.

Dum cantata Missa habetur, videant Cantores, vt concinè, distinctè, ac non nisi propria temporis cuiusque, iuxta Rubricæ Cathedralis, & Missalis Romani præscriptum, canant. In Votuis autem, Profas cani antiquitùs solitas, præter eas, quæ ad calcem Gradualis, Cracouicæ recens impressi habentur, decantent. *Kyrie eleison: Et in terra: Sanctus*: aliaque his similia, alieno à Missali textu ne infarciant; Choralique potiùs, quàm symphoniacò cantu, si huic vel numero, vel arte sunt imparès, psallant.

Sed & fideles moneantur, vt deuotè, reuerenter, & attentè assistant diuinis mysterijs. Et inprimis, ne statim post eleuationem sanctissimi Sacramenti, non expectatâ, vt plurimi faciunt, communionem, ex quâ præcipuè auditæ Missæ fructus capi

debet, anteq; benedictionē à Sacerdote datā discedant, sed ad finem vsq; perseuerent : alioqui præterquàm quòd spirituali se participatione Sacramenti huius priuant, præcepto quoq; Ecclesiæ, de audienda integrè festiuis diebus Missā, non satisfaciunt.

Consuetudo etiam illa laudabilis, deferendi oblationes ad Altare, adorandæque & osculandæ sanctæ Crucis, sicut retinenda meritò, atque commendanda est fidelibus : ita vt quàm minimo eorundem tumultu ac perturbacione fiat, præsertim post peractam in Missa consecrationem, cum attentissimos omnes esse decet, prouideant Parochi.

De Processione cum Sanctissimo Sacramento.

SANCTISSIMÈ institutum est ab Ecclesia, vt singulis annis in peculiari Corporis Christi festo, celeberrima toto orbe instituat^r Processio, in qua præcellum hoc & Venerabile Sacramentum, reuerenter ac honorificè, per vias & loca publica, circumferatur ; cum ad representandum gloriosum, Saluatoris nostri de morte triumphum, tum ad confundendam Hæreticorum perfidiam : quæ proinde celebritas, vt quàm pijsimè & ordinatissimè peragatur, dent operam Parochi, alijque, ad quorum id munus & officium spectat.

Et inprimis in Dominicâ, solemnitatem hanc, proximè præcedente, exhortentur populum, vt ieiunare, confiteri, communicare, ac non solum dictam Processionem comitari, sed omnibus etiam diuinis officijs, tam ipso solemnitatis die, quàm per totam Octauam, interesse studeant.

Quod vt libentiùs atq; ardentius faciant fideles, concessas hoc nomine à Romanis Pontificibus Indulgentias promulgēt. Quisquis enim, pridie festi huius, verè poenitens & confessus, ieiunauerit, vel in ipso festo sacram communionem sumpserit, Processionem uè dictam profecutus fuerit, matutino aut sacro Missæ officio, primis uè aut secundis Vesperis interfuerit ; pro qualibet deuotione huiusmodi, ducentorum : qui verò eadem die, Primæ, Tertix, Sextæ, Nonæ, Completorio adfuerit, pro singulis pariter Horis, octoginta : qui denique intra Octauam, Vesper-

Vesperis
quentauer
lis eiusden

In ip
Ecclesia;
ris in Eccl
Eucharisti
Cathedral
Parochial
ra consue
clefiarum
de, per ple
Sanctissim
crucibus :
minores
sbyteri ca
reos in m
Ordines,
Crucem,
lato prim
am Conf
facibus ve

Egre
tente, om
clefiarum
Atq;
hos sequ
men la
accensa
gulares
secular
fiæ; ac
ristiam
deferen
tione, at

35

Vespertina, Matutina, solemnum Missarum & Horarum. frequentauerit officia; ducentorum dierum Indulgentiam singulis eiusdem Octauæ diebus, A postolicâ largitione, consequetur.

In ipso porrò solemnitatis die, vbicunque plures habentur Ecclesiæ, omnes reliquarum, etiam Regulares, Clerici, absolutis in Ecclesijs suis Missis, & Processionibus circa eas factis, atque Eucharistia ex Altari in Sacristiam delata, ad Metropolitanam, Cathedralē, vel Collegiatam celebrem, si quæ adest, aliàs ad Parochialem Ecclesiam, modo & ordine, Cracouiæ nuper, iuxta consuetudinem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ omnium Ecclesiarum Mater est & Magistra, instituto. Ad deducendum inde, per plateas Ciuitatis vel oppidi, atque reducendum iterum, Sanctissimum Sacramentum, processionaliter, cum vexillis & crucibus: Regulares quidem habitu Ordinis quique sui, Clerici minores superpelliceis, Subdiaconi & Diaconi dalmaticis, Presbyteri cassulis pretiosioribus induti, habentesque singuli cæreos in manibus, quos in Processione accendant, ac singulos Ordines, Sacerdote, superpelliceo, stolâ & pluuiali amictu, qui Crucem, aut sacras Reliquias deferat, subsequente, hora à Prælato primariæ Ecclesiæ illis assignanda, conueniant. Vbi etiam Confraternitates secularium, & societates opificum, cum facibus vel cæreis tempestiuè adsint.

Egrediente à dicta Ecclesia processione, & ad illam reuertente, omnes eius campanæ pulsentur, reliquarum autem, Ecclesiarum, tunc, cum per vicina illis loca processio transibit.

Atque primo quidem loco, sodalicia laicorum procedant; hos sequantur pueri, seu scholares, lineis induti, non Calices tamen sacros, ut magno & periculoso abusu fieri solet, sed candelas accensas, aut insignia Passionis Domini portantes; subinde Regulares, loco, & ordine quique suo: post hos musica, & clerus secularis, cum inferiorum si quæ adsint, tum principalis Ecclesiæ; ac demùm Sacerdos cum ministris, Sacrosanctam Eucharistiam in tabernaculo ostensorio argenteo, subq; baldachino, deferendo ab honoratioribus loci illius personis, magna deuotione, atque fixis in illam continuè oculis gestans.

Sed &

Sed & alij omnes, modestè ac deuorè inter eundum sege-
rant, neque colloquantur inuicem, aut curiosè hinc inde aspici-
ant; sed orationibus, & meditationibus pijs vacent, Psalmof-
que, Antiphonas, vel Hymnos psallant, recitentue.

Constituantur etiam duo aut plures, pro eo ac frequens
processio fuerit, directores illius, viri maturi & graues, cum ba-
culis rubeis, ad hunc vsum faciendis, qui progredientes ordi-
nent, dirigant, & vbi opus erit, iubeant subsistere; arceantque
populum, ne immiscens se Clero, filum & ordinem processio-
nis perturbet; sed vt omnes à tergo Sacramenti sequantur, pri-
mò quidem, mares, posteriùs foeminae, vtrique cum, lumini-
bus accensis.

Via publicæ, per quas transeundum erit, mudentur, or-
nenturque: nulla tamen in eis signa, aut imagines profanæ ex-
ponantur; nulla exhibeantur spectacula, vel repræsentationes,
quæ oculos & animos transeuntium, à sanctâ mysterij huius co-
gitatione auertant.

Altaria quoque, pro stationibus paranda, stragulis cubili-
um, conopæis, & cæteris huiusmodi, ad alios quàm ad sacros
vsus destinatis, non ornentur; omniaque circa illa, modo &
ordine, in libro Agendorum præscripto, fiant.

Postremò, finita & reducta ad eandem Ecclesiam Proces-
sione, omnes, tam Clerici, quàm laici, eodem ordine quo ve-
nerant, reuertantur ad suas Ecclesias, quæ & ipsæ pariter, vbi id
commodè fieri potest, præter Processiones quotidie circa Ec-
clesiam obiri consuevas, vnâ solemniorem cæteris, Domini-
câ infra Octauas, vel in ipsâ Octauâ, per adiacentes sibi vicos,
cum populo suo instituant.

Denique in pagis & Oppidis, vbi vna est tantum Ecclesia,
per nobiliorem atque planiorem earum partem, non tamen
per campos aut agros, quàm decentissimè, iuxta supra scripta,
hæc eadem Processio fiat.

A Ccessi
memi
ctare: ac pr
um ignoran
gum hoc su
Et in pu
institutum
ac educatio
aduersorum
& commun
Deber
hencium co
rum iurisd
rint ad con
no Concili
Sed &
& compl
um etiam
raptoris po
tuto & libe
at, eam rap
Consi
liconiucl
bus à iure
obtinere
nitatis, o
affinitas
sive, imp
ritualis,
proveni
Qu
huiusmo
nullos co

37
De Matrimonio.

Accessuri fideles ad magnum Matrimonij Sacramentum, meminerint se esse filios Sanctorum, & rem Sanctam tractare: ac proinde, non sicut equus & mulus, aut gentes quæ Deum ignorant; sed vt Sanctos decet, cum timore Domini, iugum hoc subeant, gerantque.

Et in primis non alio fine, quàm propter quem diuinitus institutum est, ad illud accedant; ob procreationem videlicet, ac educationem prolis ad gloriam Dei, indiuiduamque vitæ, & aduersorum iuxta atque prosperorum omnium societatem, & communionem inter se colendam.

Debent autem iniri Matrimonia, libero & mutuo contrahentium consensu. Quod si Domini, aut Magistratus, sub quorum iurisdictione contracturi degunt, eos quouis modo coegerint ad contrahendum; poenam anathematis à sacro Tridentino Concilio propositam, *Sess: 24. de Ref: c. 9.* ipso facto incurrunt.

Sed & si quis mulierem rapuerit, præterquàm quòd ipse, & complices eius, excommunicati sunt ipso iure; Matrimonium etiam inter illos non potest consistere, quàm diu rapta in raptoris potestate manserit; si tamen separata à raptore, in tuto & libero loco constituta, in Matrimonium eius consentiat, eam raptor in vxorem habebit.

Consanguinei quoque & affines, vel cognatione spirituali coniuncti, non admittendi sunt ad Matrimonium, in gradibus à iure prohibitis; nisi dispensationem à Sede Apostolica obtineant, & probent. Ac cognatio quidem tam consanguinitatis, quàm affinitatis legitimæ, ad quartum vsque gradum; affinitas autem ex fornicatione contracta, ad secundum inclusiuè, impedit illud & dirimit: idemque operatur cognatio spiritualis, ex Baptismo & Confirmatione, inter certas personas proueniens, de qua supra.

Quò melius autem innotescat Parocho, an hæc, vel alia huiusmodi, contrahendum Matrimonium non impediunt; nullos copulare audeat, sub poena arbitrio Loci Ordinarij infligenda,

genda, absque trina, in tribus continuè Dominicis, vel Fectis ad populum celebribus, publicè intra Missarum solemnias, denunciatione præmissâ: nisi fortè vel post Matrimonium differendas, Locioordinarius, ex rationabili aliquâ causâ, remittendas huiusmodi denunciations censuerit; quemadmodum Trident: Concilij decreto providè statuitur, *Seff: 24. de Ref. c. 1.*

Tantò verò minùs præsumat, coniungere vagos & ignotos homines, nisi diligenti inquisitione de statu illorum, & an fidem alijs non dederint, factâ; facultateque ab Ordinario loci, vel Officio eius, præstandi id, obtentâ: neque item alienæ Parochiæ incolas, nisi licentiâ proprij eorundem Parochi, & defactis ab eo bannis, nec reperto tamen vlllo impedimento, attestatione præhabitâ: aliâs si quis secus alterius Parochiæ sponfos, copulare Matrimonio, aut benedicere ausus fuerit; ipso iure tam diu suspensus manebit, donec ab Ordinario Parochi illius, qui Matrimonio interessè debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, sicut Decreto Tridentini Concilij, cautum est, *Seff: 24. de Ref. c. 1.* absoluat.

Sed & si quod aliud præterea impedimenti genus, à Sacris Canonibus sancitum, occurrerit Parochis: admoneant ea de re, & repellant volentes contrahere, vel si, an reuerâ impediatur, dubitent, suspendant tantisper, donec consilium atque sententiam peritorum Sacerdotum exquirant.

Persuadeant autem sponfis, vt antequàm contrahant, vel triduo saltem ante consumationem Matrimonij, quò vberiorrem gratiam & benedictionem Domini recipiant, expurgatis per confessionem animis, piè & deuotè, ad Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum accedant.

Meminerint contrahentes, sponsalia per verba de præsentij, id est, Matrimonium ipsum nullum esse, nisi obseruata fuerit forma, à Tridentino Concilio præscripta, *Sup: ibid.* id est, Parocho, & testibus saltem duobus, adhibitis.

Denique peractis omnibus ijs, quæ de ritu & administratione Sacramenti huius, fuscè in libro Agendorum tractantur, notet diligenter Parochus nomina & cognomina, tam coniu-

gum.

gum, quâ
Matrimor
Mense, d
chialis N.
ui in eade
multis de p

Q Vò pe
homi
agone pos
peditando
stiuè, post
ministran

Si qu
nus aliqui
stiuatur,
ungenda
rationis h
suscipue in

Ac si
vntio: si
hibitâ ha

Quo
concurico
rudinem
rum, ce
alacri h
hac val

O
monea
præsto
animar
tatis Ch
Po

139
gum, quàm testium, qui aderunt, diemque & locum contracti
Matrimonij, in destinato ad id libro in hunc modum: Anno,
Mense, die, &c. Ego N. Plebanus, vel Vicarius Ecclesiæ Paro-
chialis N. Matrimonium inter N. & N. contractum, confirma-
ui in eadem, Ecclesiâ, vel alibi: Præsentibus N. & N. & alijs
multis de populo, præmissis solitis denunciationibus.

De Extremâ Vnctione.

QUO periculosius venenatus ille serpens insidiatur calcaneo
hominum, sæuiusque quàm aliàs vnquam, in extremo
agone positos aggreditur; eò diligentiores sint Parochi, in sup-
peditando eis vltimo præsidio, Extremâque Vnctione tempe-
stiuè, post alia Sacramenta, dum integris adhuc sunt sensibus,
ministranda.

Si quem tamen illorum, vel violentia morbi, vel repenti-
nus aliquis casus ita oppresserit, vt sensu & ratione penitus de-
stituat, confiteriq; propterea & communicare non valeat; in-
ungendus erit nihilominus, præsertim si, dum adhuc vsum
rationis haberet, significationem pij animi præ se tulit, confes-
susque in proximo Paschate, Eucharistiam percepit.

Ac si quidem inter vngendum expiret, omittatur vltior
vnctio: si verò nõ cõstet, viuusne sit an mortuus, terminetur ad-
hibitâ hac cautione: *Si es viuus, per istâ vnctionem indulgeat tibi, &c.*

Quod si infirmus compos sit rationis, & audiat quæ ei di-
cuntur, consoletur eum præterea Parochus, suadeatque, vt ægri-
tudinem illam patienter ferat, deponat curam rerum terrena-
rum, cœlestia cogitet, mortem ne timeat, quin potiùs bono &
alacri sit animo, misericordiam Dei speret, euocarique se ex
hac valle lachrymarum ad æternam fœlicitatem gaudeat.

Oret item & ipse pro eo, & alios qui aderunt, vt orent, ad-
moneat: siq; illum animam agere perspexerit, ne discedat, sed
præstò sit agonizanti, cum omni charitate, commendatq; Deo
animam ipsius, Orationibus solitis, & maximo quo poterit pie-
tatis Christianæ affectu.

Porro in vna & eadem ægitudine, semel tantùm vngatur

infirmus, idque in extremis ; qui si conualefcatur ; repetatur vna-
ctio, quoties in simile vitæ discrimen incidit. Cætera quæ
huc spectant, ex libro Agendorum petant Parochi.

*De Sacramentalibus, Cæremonialibusq; & abusu
illorum tollendo.*

Quam piū est ac vtile, Sacramentalibus & Cæremoniali-
bus Ecclesiæ religiosè vti ; tam sacrilegū, aliter illa, vel alio
quàm quo & qualiter instituta sunt, adhibere modo. Moneantur
proinde fideles à Parochis, vt sale, aqua, vino, auenâ, auro,
myrrhâ, thurre, candelis, palmis, igni, cibo, potu, & herbis be-
nedicendis, pro tempore, iuxta vel institutum, Ecclesiæ, vel
consuetudinem Prouinciæ huius laudabilem, non superstitio-
sè, nec ad maleficia, vt aliqui faciunt, sed piè, sanctèque, ad pro-
pulsandas artes sathanicas, animiq; & corporis sanitatem be-
nedictione Domini tuendam, vtantur : & inprimis ad offeren-
da illa Sacerdotibus, vel recipienda ab eis, modestè, ordinariè,
sineq; strepitu & tumultu, accedant.

Puerperas fornicarias, non inducant Parochi in templum,
ne crimen earum videatur probare Ecclesia ; sed si publicè pec-
cauerunt, publicè pœniteant : si occultè, occultè etiâ absoluâtur.

Cæremonialia quoque, tam Parochi, quàm populus, non
nisi probata & permiffa, ab Ordinarijs vsurpent. Porrò circui-
tus, seu processiones circa fontem Baptismalem, in triduo Pa-
schatis fieri consuetas, excepto Sabbato Sâcto circa benedictio-
nem aquæ, ne faciant ; eodemq; tempore, madefactionibus ali-
orum petulantibus & periculosis, gestatione clauarum textarū
ex salice, quibus obuios cedunt, cursitationibus per pagos &
oppida, quas ouationes vocant, obequitationibus segetum, ere-
ptionibusque tunc ab inuicem sacrarum imaginum, quas per
campos deferunt, ac decertationibus pro iisdem nonnunquam
cruentis, omninò abstineant. Die quoque Ascensionis Domi-
ni, simulachra dæmonum, ex laqueari Ecclesiæ, siue vndecun-
que aliâs, ne deiciant ; neque insolenter ac tumultuosè per pu-
blicas

blicas vias
cendis circ
milia, inu
cepra sunt
boli, vt po
cultuq; & o

Q Via pl
dentia
sta præsen
fia, saluti
tum, vitan
que descrip
at, quot, &
mas, comp
rūs Kalend
vel initio
His e
tur, per se
quarentes
rum visire
Pax huic do
Pauli perp
Conu
ad saluten
nem Dor
postolon
vita, mo
lorum in
res, foen
mos, fel
tos, aut
rerinc, p
xima pot

191
blicas vias trahant. In festo etiam sancti Ioannis Baptistæ, du-
cendis circa ignes & arbores choreis, non vacent: aliaq; his si-
milia, indigna Christianis, non exercent. Hæc enim vel ac-
cepta sunt ab Ethnicis, vel eò diriguntur, malitiâ & fraude dia-
boli, vt populum à recolendis redemptionis nostræ mysterijs,
cultuq; & obseruantia vtili festorū, ad nugas & ludicra auertant.

De visitatione Parochiarum.

QVia plurimum ad bonum regimen refert, præter prou-
dentiam mentis, corporis etiam sensus adhibere, & cun-
ctâ præsentî lucrari intuitu; non contenti publicè, & in Eccle-
sia, saluti suorum inferuire Parochi: priuatim etiam domi, sta-
tum, vitam, & mores cuiusque cognoscere studeant, habeant-
que descriptam in libro totam suam Parochiam, in quo appare-
at, quot, & quas Parochia illa villas, villa domos, domus ani-
mas, comprehendant. Quæ quidem descriptio fiebat antiqui-
tùs Kalendis Ianuarij, vnde nunc fortassè Kalendas vocamus,
vel initio Quadragesimæ.

His ergò temporibus, vel quando eis commodius videbi-
tur, per se, vel Vicarios suos, ad pietatem, non ad quæstum, nec
quærentes quæ sua sunt, sed quæ Iesv Christi, domos singulo-
rum visitent, ingressique, iuxta præceptum Domini dicant:
Pax huic domui. vel aliâ quapiam ex multis, quæ in Epistolis D.
Pauli perpulchræ habentur, benedictionis formulâ vtantur.

Conuocatâ deinde totâ domo, instruant eos de necessarijs
ad salutem: & an sciant munire se signo sanctæ Crucis, Oratio-
nem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum, A-
postolorum, Decalogi & Ecclesiæ præcepta, examinent; deq;
vita, moribus, occupationibus, studijs & necessitatibus singu-
lorum inquirant. Ac si quidem aliquos ebriosos, periuros, fu-
res, foeneratores, fornicarios, adulteros, homicidas, blasphem-
os, festorum violatores, maleficijs & incantationibus dedi-
tos, aut quouis alio peccati & criminis genere obstrictos repe-
rerint, primùm eos, charitate atq; lenitate verborum, qua ma-
xima poterunt, inter se & ipsos solos corripiant: deinde si ni-

hil profecerint, vnum atque alterum, viros probos & prudentes, peccatoribus familiares, adhibeant: quod si ne cum, quidem resipuerint, nomina & excessus illorum, ad Ordinarium loci, vel Visitatores eius, deferant.

Exhortentur deinde, pro ætate, & conditione quemque sua, senes, vt sobrij sint, pudici, prudentes, sani in fide & patientiâ: Anus in habitu sancto, non criminatrices, nec ebrietati, præstigijs, lenocinijsue deditæ. Viduas, ne circumeant vicos, otiosæ, curiosæ, verbosæ; loquentes quæ non oportet, sed vt regant domus suas, filijs & nepotibus benè præsent, mutuamque vicem parentibus suis reddant. Maritos, vt diligant vxores suas, sicut Christus dilexit Ecclesiam; filios ad iracundiam ne prouocent, sed educant illos in disciplinâ & correptione, necessitatibus eorum prouideant. Qui enim suorum & maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit, & infideli est deterior. Vxores, vt viros suos ament, subditæque sint illis; castas, & sobrias se præsent, curam domûs habeant, & ne secum infantes, propter suffocationis periculum, noctu in lectis locent. Filios, vt obediant parentibus. Seruos, & subditos, vt ministrent Dominis in simplicitate cordis, sicut Christo, non ad oculum seruientes, nec fraudantes, sed fidem bonam ostendentes, placentesque in omnibus. Dominos, vt remittant minas, scientes, quia vtrorumque Dominus est in coelis; & personarum acceptio non est apud Deum.

Postremò, si ibi sint aliqui pupilli, virgines, mendici, infirmi, aliaue miserabiles personæ, quæ tam spiritali, quam corporali ope indigeant; consolentur eos, ineantque rationem, quâ illorum orbitati, pudicitia, egestati, valerudini, consulatur: & tum demum, postquam seminauerint spiritalia, non erit magnum, si corporalia merant, strenasque, quas vocant, vel porrectiones, ab offerentibus vtrò, accipiant. Dominus enim IESVS ordinauit ijs, qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere.

De Cura & administratione Hospitalium.

Magnus

Magnus
Marque
storalis no
non selum
illorum sub
cumbit, in
Et in p
tione, non
bis, prouid
aliquo Ho
provinciar
omnium c
ribuseius,
quotannis
Prouid
sunt sibi qu
Hospitalia
minum fo
tiliue, & a
illius, adm
rinc, prob
Magistrat
Porro
virorum d
permittan
sent infice
neant.
Nec
tur anim
mentur
Oration
mense, a
Mo
synas, qu
buunt, ve

193

Magnus census est pauperum, fidelium charitas, & diligens
atque ordinata Hospitalium administratio; quæ cum Pa-
storali non postrema sit pars officij, dent operam Parochi, ut
non solum ipsi, ex frugalitate & parsimonia sua, necessitatibus
illorum subueniant, sed & alios, quibus fortè cura earum, in-
cumbit, inducant ad explendum sedulo Officium suum.

Et inprimis, vbi perpetui ex Statuto, priuilegio, vel funda-
tione, non habentur Hospitalium Administratores; viris pro-
bis, prouidis, industrijs, non tamen id ambientibus, vel debito
aliquo Hospitali obstrictis, permutandis quolibet triennio,
prouinciam hanc demandari curent, qui Inuentarium rerum,
omnium conficere, exhibereque Ordinario loci, vel Visitato-
ribus eius, sed & rationem acceptorum, datorumque, reddere
quotannis tenebuntur.

Prouideant autem, ne mendici, qui vel operâ victum pos-
sunt sibi quærere, vel habent aliàs vnde viuant, recipiantur ad
Hospitalia, prætextuque Eleemosynæ, inertia otiosorum ho-
minum foueatur; sed confecti tantum morbo, vel ætate, mu-
tiliue, & ad laborem minimè idonei, ac præsertim incolæ loci
illius, admittantur. Vagi autem, & validi, si laborare nolue-
rint, prohibeantur à Parochis mendicare apud Ecclesias; & à
Magistratu seculari, à villis & oppidis expellantur.

Porro in quolibet Hospitali, cubicula atque hypocaustra,
virorum distincta sint à foeminis, neque vnquam versari simul
permittantur. Si qui item alios contagioso aliquo morbo pos-
sent inficere, separatim à cætu & contubernio reliquorum ma-
neant.

Neque interim dum corpora illorum curantur, negligan-
tur animi; sæpèque à Parocho, vel proprio Sacerdote, infor-
mentur ad patientiam, & de necessarijs ad salutem doceantur.
Orationi etiam vacent assidue, atque semel saltem in quolibet
mense, ad sacram Synaxim confessi accedant.

Moneantur deniq; fideles, ut præter quotidianas eleemo-
synas, quas vel sedentibus ad ianuam Ecclesiæ mendicis distri-
buunt, vel collectori ad id deputato, in arculam pixidemue se-
ratis im-

ratas imponunt; liberaliores interdum mittere, per suos, aut ipsi deferre, visitareque Hospitalia, & ibidem pauperibus, aut Christo potius in illis, seruire assuescant; quibus eleemosynis cum annuo, si qui est, prouentu coniunctis, victus inde & amictus pauperum, lectisternia, medicinae, & alia necessitates procurentur.

Quo autem maturius, & maiori ordine ista peragantur, elaborent Parochi, vt Consules, vel alij locorum Magistratus, cum Administratore siue Præposito Hospitalis, Parochisue etiam ipsis, semel saltem in mense, vel sæpius, prout necessitas postulabit, diebus festis, in loco ad id destinato, conueniant, acturi de rebus, ad rectum regimen Hospitalis pertinentibus; sique aliqua occurrent pro tempore, quæ consilio, subsidio, vel operâ indigere existimauerint, in medium afferant, consultent, atque opportuna adhibeant remedia; & in primis prouideant, ne in dispensandis eleemosynis, aut prouentibus Hospitalis, defraudentur viscera Christi.

De vita & honestate Clericorum.

VNUS ædificans, & alius destruens, quid prodest? Cùm igitur Parochi, & alij, quibuscunq; cura animarum incumbit, non tam sæpè doctrinâ, atque accurato officij sui exercitio, in resurrectionem, quàm vitâ corruptâ, & malo exemplo, positi sint in ruinam multorum; caueant, ne quod Pharisæis exprobrauit Dominus, *dicunt, & non faciunt*: voxque quidem illorum, vox sit Iacob, sed manus, manus Esau: quin potius in omnibus exhibeant seipfos, sicut Dei ministros, nemini dantes ullam offensionem, ne vituperetur ministerium nostrum, & nomen Dei propter illos blasphemetur.

Ac in primis, vt ex habitu etiam corporis externo, interior compositio mentis animique illorum appareat, coronam, seu tonsuram in vertice capitis, suo quisque ordini congruentem, deferant: barbam prolixè non nutriant, præcidiq; faciant frequenter superioris labri lanuginem, præsertim Sacerdotes, ob irreuerentiam sacrosancti Sanguinis euitandam: capillos non

non calan
Vest
ac pro con
rundem, &
buenda in
competit e
Hora
centè, & d
bricam su
omnia Di
Den
& populo
docuit ma
ius oderin
clesiæ cul
liaris nec
oni, & me
sint exho
Vita
mis supe
ficam, m
nitate &
torum in
Fam
sed benè
omnibus
stros Mi
A
lection
ant: g
apud
litatem
Ex
rus, fug
qui pos

non calamistrent, nec eminentiores supra frontem gerant.
Vestitu utantur nigro, talari, modesto; non sordido tamē,
ac pro conditione quisque sua. Annulos sub & amissione eo-
rundem, & aliā, iuxta valorem illorum, pecuniariā poenā distri-
buenda in pauperes, non gestent, nisi Prælati, aut quibus hoc
competit ex officio, dignitate, gradu, vel Priuilegio speciali.

Horas Canonicas singulis diebus, tempestiuē, integrè, at-
tentè, & deuotè recitent ex Breuiario Romano, iuxtaque Ru-
bricam suæ Diœcesis: ad cuius præscriptum etiam, reliqua
omnia Diuina officia dirigant.

Denique in suo quilibet officio, ac ordine, Deo, Ecclesiæ,
& populo, diligenter seruiant: otiumquē in primis, quod multa
docuit mala, imò omnium malorum est seminarium, cane pe-
ius oderint & angue: ac proinde, quicquid illis ab oratione, Ec-
clesiæ cultu, sacris officijs, curā animarum, rei que etiam fami-
liaris necessariā inspectione temporis supererit, totum id lecti-
oni, & meditationi Sacrarum literarū tribuant, quò potentiōres
sint exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere.

Vitam deinde domi, piē, castē, sobriē, instituunt. Et in pri-
mis supellectilem domesticam, non pomposam, neque exqui-
sitam, mundam tamen & decentem habeant; quæque, ut à va-
nitate & superfluitate omni absit, ita dignitati, & statui, voca-
torum in sortem Domini, maximè conueniat.

Familiam quoque alant non superfluam, nec discoloram,
sed benè ac laudabiliter moratam, & quæ in vestitu, cultu, &
omnibus actionibus, honestatē præ se ferat, sicut decet mini-
stros Ministrorum Dei.

Accubituri mensæ, benedicant, & post eam gratias agant;
lectionemque sacram, si qui legat non debeat, comestioni adhibe-
ant: gula & ebrietati, nec ipsi indulgeant, nec hospites, si quos
apud se habebunt, ad eam inuitent; sed temperantiam & fruga-
litate colant in omnibus, colereque alios mensā suā doceant.

Ex altera tamen parte, auaritiā, quæ est idolorum serui-
tus, fugiant serui Dei, caueantque, ne propentus Ecclesiasticos,
qui post prouisas competenter ipsorum necessitates, ornamen-
tis Eccle-

eis Ecclesiæ, pauperumque eleemosynis debentur, pro ditandis consanguineis coaceruent, vel surripiendas alienis, ab usuris labore illorum, relinquunt. Simoniam item, & usuram, filiarum, rabiosam huius cupiditatis, abominentur turpitudinem, & gravissimas poenas perhorrescant.

Ante omnia verò indignam, quæ etiã non nominetur in bauiulis Christi, libidinem, suspicionemque ac occasionem eius omnem vitent: neque concubinas, aut alias suspectas mulieres, præsertim iuvenes, vel in quarum obsequio aut familiaritate iuniores versantur, domi suæ tenere, vel extra fouere, vlla mué cum eis consuetudinem habere audeant; sub poenis à Concilio Tridentino, *Sess. 25. de Ref. c. 25.* & Constit. Prouincialibus expressis. Licitum tamen erit Sacerdotibus, morbo vel ætate affectis, prouectas iam annis & moribus foeminas habere, pro honesto seruitio: dum modò de turpi consuetudine secum suspecti antea non fuerint, & in separatis ab inuicem cubiculis maneant.

Curent præterea, vt testimonium habeant bonum, etiam ab his qui foris sunt, sicque inter homines versentur, ne in opprobrium incidant, & laqueum diaboli; sed cum Apostolo, bonus odor sint Christi. Et idèò tabernas compotandi gratia non adeant: comestationes & conuiuia secularium, etiam rogati, præsertim vbi foeminae adsunt, non frequentent: profanis spectaculis, choreis, lusu aleæ & chartarum, omninò abstineant: aues & canes venaticos non alant, nec venationibus clamorosis vtantur. Non sint etiam iracundi, maledici, aut percussores, quin nec arma vlla offensiuæ deferant, vel deferri post se à famulis faciant, nisi quando sunt in itinere.

Non arent item in boue simul & asino, neque militantes Deo, implicent se secularibus negotijs; mercaturam proxeneticam, tabernariam, & alias, indignas statu suo, persequendi lucrari artes non exercent: oconomias seu arendationes, apud seculares præsertim, non subeant: negotia laicorum & tutelam non gerant, neque causas in foro seculari aduocent, nisi fortè suas, & Ecclesiarum suarum, propinquorum mué, aut miserabilium personarum. Fideiussiones, exceptã Ecclesiæ necessitate, non faciant:.

faciant: C
fice, non p
amission
spectaculis
Magnatibu
lanis aut sa
Ordinarij

In ser
mordaces
fratres dis
tos; patien
animis, ac

Deni
vt habitu,
nihil nisi g
sioque doc
apud eos,
ac viuum

De con

D
rochi
suorum,
cere hosp
cis & offi
gent, suff
sialicos
manu
stuaen
stiterun
so sand
intere
utilitas

Qu
tempus

127
faciant: Clericos ad Iudicem secularem, omisso proprio Pontifice, non pertrahant, neque citent, sub pœna depositionis & amissionis causæ. Iudicijs capitalibus non intersint, quin nec spectaculis suppliciorum, nisi confortandi puniendos gratia. Magnatibus secularibus, & multò minùs foeminis, pro Capellanis aut sacrificis non inseruiant sine scitu, & expressa licentiâ Ordinarij in scriptis obtentâ.

In sermone sint parci, graues, modesti, prudentes, non mordaces, vaniloqui, mendaces, osiores, seminantesuè inter fratres discordias. In actione etiam omni, humiles se, mansuetos; patientes, benignos, cumq̃ue opus fuerit, fortes & inuictos animis, atque zelum Domini zelantes, præstent.

Deniq; ita vitam & mores suos, domi forisq; componant, vt habitu, gestu, incessu, studijs, sermone, & actibus omnibus, nihil nisi graue, moderatum, ac religione plenum præ se ferât, sicq̃ue doctrinâ & exemplo luceant hominibus, vt debitam sibi apud eos, & ordini suo concilient venerationē: normâq; eisdē, ac viuum exemplar, piè & sanctè viuendi, seipfos exhibeant.

De conseruatione bonorum, & lurium Ecclesiasticorum.

Difficile est egentem benè operari, & ideò dent operam Patrochi, vt quoniam præter sustentationem honestam sui, & suorum, fabricam quoque & ornatum, curare Ecclesiæ, exercere hospitalitatem, subuenire inopibus, aliaq̃ue onera beneficijs & officijs suis annexa, quæ sumptibus non modicis indigent, sufferre tenentur: iura in primis, bona, & redditus Ecclesiasticos, quæ sunt quasi basis atque seges rerum agendarum, manu teneant, & conseruent: iuxtaq̃ue iuramentum, quod instituendi ad beneficia solenne in manibus Ordinarij præstiterunt, non modò non alienent ea ipsi, sine speciali & expresso sanctæ Sedis Apostolicæ, Ordinarij, & omnium quorū interest, assensu, quamuis id euident Ecclesiæ videatur suadere utilitas: sed & alienata ab alijs recuperare contendant.

Quin neque locare eadem bona possint, ad breue etiam tempus, anticipatâ solutione, vel compensatione faciendarum

128
à locatore meliorationum, ad exitum vsque locationis, in præiudicium successoris reiecta : Hæreticusus, aut illis qui fundum contiguum Ecclesiastico habent, ne fines propterea turbari & subijci litibus contingat.

Bona item Ecclesiæ mobilia, vt ornamenta, cruces, & calices, dare, aut accipere pignori, vendereque aut emere Iura, Præuilegia, actiones, vel celare eadem aliunde habita, aut denegare proprijs Ecclesijs non audeant, sub pœna excommunicationis, & amissione beneficiorum.

Decimas manipulares, pensione pecuniariâ, pro perpetuis temporibus non commutent : præsentem tamen, atque separatas à solo, liberum est eis pro suo arbitrio, cui, & quomodo voluerint vendere, dummodò æstimationem illarum, consultò, aut enormiter in damnum Ecclesiæ consequenter futurum, deteriore non faciant.

Si qui autem seculares, perfractis omnium diuinarum atq; humanarum legum, quæ Decimas statuunt, repagulis, persoluerere easdem recusent, vel rapiant : moneantur à Parochis, vt tremendum anathematis fulmen, quo propterea feriuntur, exclusionemq; à Sacramentis & Ecclesiasticâ sepulcrâ, horreant; quin & illud Prophetæ vereantur : *Respexistis ad amplius, & ecce factum est minus.* Experimur enim quotidie, eos, qui debitam Ministris Ecclesiæ Decimam subtrahunt, vix non reliquas omnes nouem partes perdere infelicitè, mittereque mercedes in sacculum pertusum; seminare multum, & inferre parum; prohibitis super eos cœlis ne dent rorem, & terra ne det germen suum, vel si aliquid pullulare atque excrecere cœperit, vrente subinde vento, ærugine vel grandine percuti à Deo, residuumq; erucæ locustam, locustæ bruchum, bruchi rubiginem comedere. Cùm è contra alibi protestetur Dominus: *Inferte omnem decimam in horreum, & sit cibus in domo mea; & probate me super hoc, si non aperuero vobis catarractas cœli, & effudeo vobis omnem benedictionem vsq; ad abundantiam, & increpabo pro vobis deuorantem, & nõ corrupet fructum terra vestra. Ego exaudiam cœlos, & illi exaudient terram, & terra exaudiet triticum, vinum, & oleum, & hac exaudient*
Israhel.

170
Israel. Quæ, & alia similia, inculcare non negligent Parochi:
Iura quoque, Priuilegia, & literas foundationum Ecclesia-
rum, quò minùs fortuitis casibus subiaceant, & custodiantur se-
curiùs, factis, & retentis apud se authenticis illorum exemplis,
ad Cathedralis Ecclesiæ vel Collegiatæ alicuius vicinioris Ar-
chiuium, vnà cum descriptione seu registro omnium bonorum
fructuumque sui quisque Plebanatùs asseruanda, deferant, aut
Actis officij Ordinariorum inscribi procurent.

Domos item, ac prædia Ecclesiastica deformata ruinis,
resarciant, & recens erecta tueantur quàm diligentissimè.

De funeribus, & suffragijs pro defunctis.

VLtimum charitatis officium impendendæ populo à Paro-
chis, funus est, atque Oratio pro defunctis. Quamobrem,
cùm primùm obiisse aliquem ex suis cognouerint, Psalmum,
Miserere. & *De profundis.* pro anima illius orent, recordenturque
eius in Missa, quam primam habebunt.

Perfundeant autem hæredibus, & amicis defunctorum, ne
diu cadauera insepulta teneant; oppressos tamen, repentino
aliquo morbo aut casu, ante expletas viginti quatuor horas,
vel quamdiu de vitâ illorum spes aliqua superest, sepulchro ne
inferant. Sumptus funerum vt faciant moderatos, expendendæque
potiùs pauperum fami, vel sacrificijs pro animâ defun-
cti procurandis, quàm erigendis pomposè cenotaphijs, aut
conuiujs lautè apparandis, studeant.

Exequiarum cantus atque ritus omnes, eo modo & ordi-
ne fiant, quibus eos liber Agendorum describit. Sed & Con-
ciones funebres, sic instituantur, vt non tam mortuorum cele-
brentur in eis encomia, quàm viui, ad meditationem mortis,
& emendationem vitæ inducantur.

Faces, & cerei, tela item, pannus, vel sericum, si qui ditio-
res vti istis vice pallij communis maluerint, Ecclesiæ illi, in
qua corpus humatur, vel ministris eius, pro consuetudine, ce-
dant. De reliquis autem, tempestiuè cum Parocho, vel alio su-
periore loci, componant curatores funeris, ne in Ecclesia de-
mum.

130
nam concertationes de rebus huiusmodi, ereptionesue illarum ab inuicem indecentes, ac tumultuariæ fiant. Quarta tamen funeralium, iuxta sacros Canones & Constitutiones Synodi, salua & integra maneat Parochiali defuncti Ecclesiæ, ubi cunque is tandem extra illam, electione etiam sua, sepeliatur.

Porro, equos induci in Ecclesiam, vel eos qui hastas frangunt, incitato cursu deicere se ex equis, cum magno periculo non permittant Parochi: possunt tamen hæc, & similia, præsertim in funeribus Magnatum, à pedicibus, aut extra Ecclesiam, fieri.

Prohibendi autem & arcendi sunt ab Ecclesiasticâ sepultura, præter Paganos, Iudæos, & Hæreticos, paruuli abortiui, & sine Baptismo mortui; excommunicati maiori Excommunicatione, interdictique nominatim, nisi reconcilientur Ecclesiæ: decedentes item in torneamento, vel duello; consciscentes mortem sibi ipsis, nisi id ex amentia, vel contra intentionem suam fecerint, ut si quis volens effugere, præcipitet se in fluuium, & pereat; iniicientes violentas manus in personam Ecclesiasticam; non confessi, & non communicati in Paschate, nisi consilio Sacerdotis à communione abstineant; blasphemii in Deum & Sanctos, rapientes decimas, vsurarii manifesti, nisi poeniteant, & faciant saltem cautionem de restituendo: Monachus inuentus proprietarius, supplicio affectus impoenitens, ac denique quilibet notorius peccator, in ipso notorio mortali decedens, nec confessus, aut signum saltem voluntatis confitendi, vel contritionis, non exhibens. Nemo tamen ob debita, aut non solutas obsequij operæ mercedem, sepulturam cuiusquam impedire audeat.

Prouideant item Parochi, ne pias fidelium voluntates, qui fundando aut dotando Ecclesias, suffragandi pro se onus ministris earum imposuerunt, deperire vllâ ratione, fraudariue patiantur: nec perfunctorie, sed diligentissimè illud & adimpleant ipsi, & à Vicarijs suis, alijsque adimpleri faciant.

Quod si in aliquibus Ecclesijs, vel tam magnis Missarum celebrandarum hoc nomine impositus est numerus, ut omnibus præ-

bus præfer
celebrandi
ueniatur q
mum Locu
de his statu
fiarumque
Tridentinu

Nunqu
pro ab Ecc
eciam si for
aut Missæ p
diem, non

CVm Pa
decrim
reat; tene
Officialem
um eius ge
facere: ad

Ipse v
Magistratu
hæredibus
tam iurium
omniaque
uentarij ex
vel nos m

Net
eciam Pa
tra vel vo
firmato e
narij, bon
quouis m
excommu
Tene

bus præscriptis diebus celebrari nequeant, vel adeò tenues præ-
 celebrandis illis assignatæ sunt Eleemosynæ, vt non facile in-
 ueniatur qui subire hoc munus velit; significant id quamprimùm
 Locordinario, cui, in Synodo Diœcesanâ licitum erit
 de his statuere, quod magis ad Dei honorem & cultum, Eccle-
 siarumque vtilitatem expedire viderit: quemadmodum statuit
 Tridentinum Concilium, *Sess: 25. de Ref. c. 4.*

Nunquam tamen die Dominico, festoué solenni præce-
 pro ab Ecclesia, aut consuetudine publicâ priuatâue recepto,
 etiamsi fortasse in illa inciderent, peragantur Anniuersaria,
 aut Missæ pro Defunctis, sed in præcedentem vel sequentem
 diem, non impeditam simili festo, transferantur.

De rebus, post obitum Clericorum relictis.

CVm Parochus aliquis è viuus excesserit, ne subinde Ecclesia
 detrimenti aliquid patiat, diuque opportuno solatio care-
 at; teneatur statim alius vicinior, proprium Decanum, vel
 Officialem foraneum, illi autem, Ordinarium loci, vel Vicari-
 um eius generalem, per literas, aut nuncium, certiores ea de re
 facere: addito, testatusnè, an intestatus decesserit.

Ipse verò interim, adhibitis Consule, Iudice, vel alio loci
 Magistratu, atque aliquot viris Parochiæ, fide dignis, necnon
 hæredibus vel amicis defuncti, si adsint, conficiat Inuentarium
 tam iurium & supellestilis Ecclesiasticæ, quàm rerum defuncti:
 omniaque illa tuto & idoneo loco deponat, retento apud se In-
 uentarij exemplo, quod postmodum, cui vel de iure competet,
 vel nos mandauerimus, consignabit.

Nemo autem, cuiuscunque status & conditionis existat,
 etiam Patronus Ecclesiæ, sanguineuè coniunctus defuncto, ci-
 tra vel voluntatem eius, in testamento auctoritate ordinariâ
 firmato expressam, vel arbitrium & dispositionem aliâs Ord-
 narij, bona huiusmodi beneficiatorum inuadere, rapere, aut
 quouis modo vsurpare sibi, clam palamue audeat, sub poena
 excommunicationis latæ sententiæ.

Teneantur item hæredes defuncti, Clerico in Beneficium
 eius sue-

82
eius successuro, libros, scripturas, instrumenta, & iura, quae-
cunque ad beneficium illud spectantia, ac in bonis mortui re-
perta, etiam si proprijs illius expensis confecta, vel extracta fue-
rint, gratis omnino extradere, sub eadem excommunicatio-
nis poenâ.

Quamuis autem & consuetudine antiquâ, & statutis Pro-
vincialibus, liberum sit Clericis huius Provinciae disponere ac
testari de suo peculio: nullus tamen quocunque colore & præ-
textu, concubinæ suæ, vel filijs ex fornicatione susceptis, aude-
at quicquam de proventibus anni gratiæ, vel aliâs de rebus in-
tuitu Ecclesiæ acquisitis relinquere. Si quis secus fecerit, lega-
tum non teneat, & quod ita relictum est cedat Ecclesiæ, cui vi-
uus seruiuit.

Porro ex intestatorum bonis, absolutâ sepulturâ, persolu-
tis debitis, expeditâ familiâ, consolatis propinquis, fabricâque
Ecclesiæ & anima defuncti procuratis, quod reliquum erit, ar-
bitrio Ordinariorum dispensetur.

De congregationibus Cleri, per Decanos rurales faciendis.

ET quoniam frustra leges & statuta conduntur, nisi debita
mandentur executioni: Loci ordinarij verò assidue inter-
esse omnibus, anque, & quomodo singuli Parochorum, vel sa-
tisfaciant muneri suo iuxta superscripta, vel mores & vitam,
instaurant, explorare semper ipsi per se nequeunt; expedit, ut
præter illos, Visitatoresque illorum, Decani etiam rurales se-
dulò inuigilent, auctoresque sint & stimuli alijs, ad omnia hæc,
quàm accuratissimè præstanda.

Et imprimis, qui liber eorum, omnes Decanatus sui Paro-
chias, vbi sitæ sint, & quàm latè pateant, quosue, aut quales ha-
beant ministros, nôrint probè: deinde bis in anno circumla-
to processu, omnes earundem, Parochiarum Rectores, Com-
mendariosque & Vicarios illorum, necnon Magistros Schola-
rum & Cantores, tempore ac loco, quæ opportuna magis vide-
buntur, conuocent: cantataque Missa de Spiritu sancto, & Ora-
tione breui, quâ potissimum causas atque fructus Conuocatio-
nis hu-

153
nis huiusmodi explicent, præhabitâ, hanc ipsam Epistolam
Pastoralem, cum aliquot Synodi decretis, quæ ad illos pertinet,
legant: subindeque, an aliqui illorum in promotione ad Ordines
sacros, vel eorum executione, acquisitione beneficiorum,
vel prouisione, residentiâ, curâ, & reparatione Ecclesiarum,
prædicatione verbi Dei, doctrinâ necessariorum ad salutem,
administratione Sacramentorum, in sacrificijs, Sacramentali-
busuè, pietate in pauperes, officio in defunctos, bonorum, vel
iurium Ecclesiasticorum tuitione, vitâ denique & moribus, à
præscripto illius defecerint, sedulo inquirent; & quos opus fue-
rit, fraternè admoneant: reprehendant, corrigant, vel si id
grauitas excessuum postulet, aut contumaces fuerint, ad Ordina-
riarium loci, vel Vicarium eius generalem deferant.

Si quæ item scandala, vel necessitates Ecclesiarum, aut ca-
sus explicatu difficiliore occurrint, inito cum alijs consilio,
quod optimum & maximè ad rem facere videbitur, statuunt,
decidantque: vel si res maiori egeat indagine, à Lociordina-
rio perquirant.

Nemo autem, inter consulendum, immodestis uocibus
perstreperet, vanisue aut obstinatis disceptationibus contende-
re audeat: sed omnia sedatè, & imperturbatâ recti iudicij acie
peragantur.

Si qui verò illorum, ad prædictam, propriij Decanatus con-
gregationem, non venerint, vel iustas absentiae suæ causas, lite-
ris nuncijsuè non exposuerint, puniantur multâ pecuniariâ,
statuendâ pro culpa cuiusque, atque exigendâ irremissibiliter
ab Officiali foraneo, & Hospitali, aut Ecclesiae loci, in quo con-
gregatio celebrabitur, applicanda; agente pro eâ Decano, ex-
pensis ex eadem poenâ deducendis.

Acta denique & petita Conuentuum huiusmodi, subscri-
pta à Decano, & duobus Sacerdotibus; quos electos à Clero
Decanatus sui, & ab Ordinario, nobis probatos, pro consilio
atque vice Notarij publici semper adhibebit; ad Ordinarium
loci, seu Vicarium eius transmittantur.

Officij præterea eorundem Decanorum erit, literas &
Proces-

134
Processus Ordinariorum, Officialiumque & Archidiaconorum
suorum, circummitti ac exequi à Parochis sine mora facere;
Visitatores intra Decanatum suum comitari, deque statu singu-
larum Ecclesiarum, atque Ministrorum diligentia & moribus
informare; necnon mandata illorum & reformationes debi-
ta demandare executioni: de vacantibus per obitum, aut aliter
Ecclesijs, absentiaue Ministrorum ab eis, certiores reddere Or-
dinarios, quò citius ab eisdem, orbitati illarum consulatur; ac
denique omnes Decanatus sui angulos, necessitates Ecclesia-
rum illius, Sacerdotum & populi mores exploratos habere;
Ordinariosque, vel Archidiaconos eorum, ubi & quando opus
erit, auisare de omnibus.

Sed & ex altera parte, tam Parochi, quàm alij quicumque
Commendarij, Vicarij, Clericique eorum, oportet vt Decanos
suos conuenienti honore prosequantur, debitamque illis obe-
dientiam præstent; nihil eos celando, quod sciscitabuntur pro
suo officio; communicandoque cum illis confidenter, sua & Ec-
clesiarum suarum incommoda, ac necessitates; quibus Ordina-
rij quantum in illis erit, conabuntur prouidere, aliàs contuma-
ces ac refractarios, moniti à Decanis punient grauiter, pro ex-
cessu & culpâ cuiusque, suo arbitrio.

Atque hæc sunt, Fratres Charissimi, quæ ex illâ immensâ Cõ-
stitutionum, de cura & munere Pastoralis, congerie, assumenda
pro vsu vestro, & in hoc quasi compendium redigenda putau-
imus; cognitaque in primis & familiaria vobis esse, ac vel ex his,
quàm arduum, difficile, operosum, & periculosum sit, pretio-
sos Sanguinis & gratiæ Domini thesauros, tam spinoso præfer-
tim, tortuoso, lubrico, & infesto hostibus, quàm vita est huma-
na itinere, in concreditis vestræ fidei hominibus, qui sunt vasa
lutea, inuicem faciunt angustias, transferre ad cœlestem, quod
vestri est officij, patriam; perpendere vos, etiam atque etiam,
optamus. Sed & circumferre oculos mentis vestræ, per totam
hanc nostram Prouinciam, ac in quàm multis eius locis, refri-
xerit charitas, inundauerit iniquitas, sanguis sanguinem teti-
gerit, cogitare. Monstra item hæresum, quæ depasta sunt vine-
am De-

1735
am Domini, polluerunt Sanctuarium, profanauerunt Ecclesi-
as, & pleraque vilius quam in pomorum verterunt custodiam,
quæque adhuc, proh dolor! animos multorum occupatos de-
tinent, intueri; atque pro viribus quemque suis, quasi in com-
muni hoc incendio, opem & auxilium ferre. Hortamur pro-
inde, atque obsecramus vos, per viscera misericordiae Dei, vt
vobis, & saluti eorum, quorum sanguis de manibus vestris re-
quiretur, attendatis; illuminetisque, & doctrinam vestram illos,
qui in tenebris errorum atque umbram mortis sedent, & exem-
plo vitae vniuersos, sicque proficiatis verbo & opere, vt vnâ
cum grege vobis concedat benignus & misericors Pater lumi-
num, & bonorum omnium largitor Deus, qui est benedictus
in saecula. Datum ex Synodo Prouinciali Petricouiae, Idibus
Octobris. Anno Domini, M. DC. VII.

Ideò praesens Synodus, ne actum agere, & quæ ab
alijs bene & sufficienter statuta sunt, iterum describere
videatur: Monet & praecipit Ordinarijs, vt ad eiusdem
Epistolae Pastoralis praescriptum, in suis Dioecesibus Sa-
cramenta administrari curent: omnesque Curati, tam in
vita & moribus, quam in Sacramentorum administra-
tione, & in alijs omnibus ad officium suum pertinenti-
bus sese gerant, neque ab eius praescripto vel latum vn-
guem discedere audeant, sub interminatione Diuini Iudi-
cij, & grauibus poenis ab Officio Ordinariorum in ipsos
decernendis. Decretum quoque Concilij Tridentini,
Sess: 23. c. 5. de Denunciationibus in Parochijs domicilij
Ordinandorum, ante ordinationem faciendis, in viridi
obseruantia seruetur.

736
De celebratione Missarum.

DEclarationes aliquot Congregationis Concilij Triidentini S. D. N. VRBANI PP. VIII. autoritate, Romæ recens editas, ad celebrationem Missarum utilissima præcepta continentes, Synodo publicare placuit; quæ de verbo ad verbum ita se habent.

Super primo Sacra Congregationis Decreto, de celebratione Missarum, quo prohibetur, ne Episcopi in Diocesana Synodo, aut Generales in Capitulis generalibus, vel aliâs quoquo modo, reducant onera vlla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine foundationis.

Quaritur: Quid si legatum sit ita tenue, ut non sit qui velit onus illi iniunctum subire; & si recurrendum sit ad Sedem Apostolicam pro moderatione oneris, totum aut ferè totum, insumendum sit pro expensis ad id necessarijs?

Et quid, si permittatur Episcopo in foundatione, ut possit huiusmodi onera moderari.

Secundo: Super secundo eiusdem Congregationis Decreto, quo cauetur, ut celebrentur tot Missæ, quot ad rationem tributa elemosyna præscripta fuerint.

Quaritur: An verba illa (præscripta fuerint) intelligenda sint de præscriptione factâ ab offerente, vel ab Ordinario.

Tertio:

*Terti
mosynam
num, ac t
um minus
re præscrip
Quar
lebrare ra
rij; possin
Votuis, a
sacrificio
Quin
lebrantur
præscript
Quar
nam sibi
mosyna p
Sexto
quo eade
indulget
riorum
tionibus
suscipien
Quar
genda sit*

157
Tertiò: An cum Ordinarius prescripserit eleemosynam congruam iuxta qualitatem loci, personarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes stipendium minus congruo, teneantur Missas illis ab offerente prescriptas celebrare?

Quartò: An Sacerdotes, qui tenentur Missas celebrare ratione beneficij, seu capella, legati, aut salarij; possint etiam manualementem eleemosynam pro Missis Votivis, aut Defunctorum, recipere, & unico Missae sacrificio utriusque oneri satisfacere?

Quintò: Posito, quod Testator relinquat, ut celebrentur pro eius anima centum Missae, absque ulla prescriptione eleemosyna.

Quaritur: An liberum sit heredibus, eleemosynam sibi benè visam prescribere; an verò eadem eleemosyna prescribenda sit ab Ordinario?

Sextò: Super tertio Congregationis Decreto, in quo eadem Congregatio reuocat Priuilegia, quibus indulgetur ut certarum Missarum, vel Anniversariorum celebratione, aut aliquibus Collectis, seu Orationibus, plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis, satisfiat.

Quaritur: An verba (in futurum suscipiendis) intelligenda sint de oneribus suscipiendis post Priuilegium?

38
Septimò : Super quarto eiusdem Congregationis Decreto, quo prohibetur Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certâ eleemosynâ, ne eandem Missam alteri, parte eiusdem eleemosynâ sibi retentâ, celebrandam committat.

Queritur : An permittendum sit Administrato-ribus Ecclesiarum, ut retineant aliquam eleemosynarum portionem pro expensis manutentionis Ecclesie, Altarium, inseruientium, paramentorum, luminum, vini, hostie, & similibus ?

Octauo : An hoc Decretum habeat locum in beneficij, qua conferuntur in titulum : id est ; An Rector Beneficij, qui potest per alium celebrare, teneatur Sacerdoti celebranti dare stipendium ad rationem reddituum Beneficij ?

Decimo : An Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna maior solitâ, pro celebratione Missæ, debeant dare eandem integram eleemosynam ijs, quibus Missas celebrandas committunt : An verò satis sit, ut dent celebrantibus eleemosynam consuetam ?

Vndecimò : Super quinto eiusdem Congregationis Decreto, quo inter cetera statuitur in hac verba, (eleemosynas verò manuales & quotidianas, pro Missis celebrâdis) ita demum ijsdem accipere possint. si
oneribus

159
oneribus antea impositis ita satisfecerint, ut noua quoque onera obire valeant: Alioquin omninò abstineant ab huiusmodi eleemosynis, etiam spontè oblati, in futurum recipiendis, & capsulas auferant, &c.

Quaritur: An hoc Decretum prohibeat absolute, quo minùs accipiant nouas eleemosynas ij, qui acceptis non satisfecerunt: & quid si congruo tempore possint omnibus satisfacere?

Duodecimo: Quid si offerens eleemosynas, audito impedimento, consentiat, ut Sacerdos Missam celebret cum primùm poterit?

Decimotertiò: An pœna interdicti, & alia apposta in eodem Decreto afficiant, tam eos qui accipiunt eleemosynas contra formam ibi prescriptam, quam eos qui non auferunt capsulas ab Ecclesiis, ut ibidem precipitur?

Decimoquartò: An in hoc Decreto comprehendantur illæ capsula, quæ apponi solent in Ecclesiis in die Commemorationis Omnium Sanctorum, & vulgò dicuntur (casse de i Morti?)

Decimoquintò: An Administratores Ecclesiæ magnæ deuotionis, & concursûs, possint eleemosynas pro Missis celebrandis accipere, si iisdem Missis nonnisi post longum tempus satisfacere valeant, ne aliàs cul-

tus Eccle-

100
Ecclesia, & deuotio ac concursus fidelium, ut au-
iunt, minuantur?

Decimosextò: Quia prohibitio dicti Decreti, vi-
detur aliquibus directa solis Capitulis, Collegijs, Soci-
etatibus, Congregationibus, necnon omnibus & sin-
gulis Ecclesiarum, & piorum locorum, tam Seculari-
um, quàm Regularium Superioribus, de quibus fit
expressa mentio: non autem priuatis Sacerdotibus,
qui tamen comprehendi videntur sub clausulâ gene-
rali, (& alijs ad quos pertinet) supplicatur pro op-
portuna declaratione.

Decimosseptimò: Super septimo eiusdem Sacrae
Congregationis Decreto, quo cauetur, ut in singulis
Monasterijs Religiosorum praefigatur numerus, qui
ex consuetis redditibus, aut eleemosynis, commodè
possit sustentari.

Queritur: An ubi hac praefixio facta iam fuit in
vim similis Decreti san: mem: PAULI V. absq; ta-
men computatione reddituum cuiusque Religiosi, sit
denuò facienda, nec ne?

Decimooctauo: An Nouitij ad habitum Regu-
larem admissi, possint admitti ad professionem in
Monasterijs, in quibus, habitâ, ut supra, praefixione
numeri, commodè ali non possunt?

Decimo.

Decimonono : Super ultimo, quo cauetur, ut nulli recipiantur conuentus Regularium, nisi prater alia ad id requisita, duodecim saltem fratres in eis degere, & competenter sustentari valeant, ita ut alioquin subsint Iurisdictioni Ordinaria.

Quaritur : An hoc Decretum, quod videtur editum in ordine ad celebrationem Missarum, comprehendat eas religiones, quae non consueuerunt onera Missarum recipere, ut sunt Religiones Capuccinorum, ac Societatis IESU.

Vltimò : An idem Decretum, ubi disponit, ut nulli recipiantur Monasteria, nisi, &c. habeat locum in Italiâ duntaxat, ad quam est restrictum Decretum proximè antecedens, an verò etiâ extra Italiam?

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, auctoritate sibi à Sanctiss: D. N. attributa, ad singula dubia superius proposita, ad hunc modum respondit, videlicet :

Ad primum, etsi legatum sit tenue, nihilominus pro reductione oneris, ut supra, impositi ab ijs ad quos pertinet, Sedem Apostolicam esse adeundam, quae absq; ulla impensa id statuet, quod magis in Domino è re esse iudicauerit : Verumtamen si in ipsa be-

K

neficij

162
beneficij erectione expresse cautum fuerit, ut liceat Episcopo iniunctum onus reducere, ac moderari legem hanc foundationis, quam Decreta hac de re edita non sustulerunt, esse validam, & obseruandam.

Ad Secundum: Esse intelligenda de prescriptione facta ab eo, qui eleemosynam tribuit, non autem ab Ordinario. Quod si tribuens eleemosynam, numerum Missarum celebrandarum non prescripserit; tunc tot Missas celebrari debere, quot prescripserit Ordinarius secundum morem sue Ciuitatis, vel Prouinciae.

Ad Tertium: Teneri.

Ad Quartum: Sacerdotes quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione beneficij, seu Capellae, legati, aut salarij; si eleemosynas pro alijs etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utriusque obligationi satisfacere.

Ad Quintum: Censuit, ubi nullam certam eleemosynam Testator reliquit, esse ab Episcopo prescribendam eleemosynam congruam, qua respondeat oneribus Missarum celebrandarum, secundum morem Ciuitatis, vel Prouinciae.

Ad Sextum: Ita esse intelligenda.

Ad Septimum respondit: Permittendum non esse, ut Ecclesia, ac loca pia, seu illorum Administratores, ex eleemo-

ex eleemo
cumq; m
sarum, qu
cum Eccl
quos in
possint; E
tenus deb
ipfomet t
unda. Et
ut ex pec
tis, absq
fuerint a
Ad
ut R. Et
brare, t
gruam,
nisi in fu
Ad
mosyna
illius p
A
te: ac p
fecerim
sarum

ex eleemo

163
ex eleemosynis Missarum celebrandarum ullam, ut-
cumq; minimam, portionem retineant ratione expen-
sarum, quas subeunt in Missarum celebratione: nisi
cum Ecclesia, & loca ipsa alios non habent redditus,
quos in usum earundem expensarum erogare licite
possint; & tunc, quam portionem retinebunt, nulla-
tenus debere excedere valorem expensarum, quae pro
ipsomet tantum Missae sacrificio necessario sunt sube-
unda: & nihilominus eo etiam casu curandum esse,
ut ex pecunijs, quae supersunt, expensis ut supra dedu-
ctis, absolutè tot Missae celebrentur, quot praescriptae
fuerint ab offerentibus eleemosynas.

Ad Octauum: Non habere locum; sed satis esse,
ut Rector beneficii, qui potest Missam per alium cele-
brare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam con-
gruam, secundum morem Ciuitatis, vel Prouinciae:
nisi in fundatione ipsius beneficii aliud cautum fuerit.

Ad Decimum: Debere absolutè integram, elee-
mosynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec ullam
illius partem sibi retinere posse.

Ad Undecimū respondit: Non prohibere absolu-
tè: ac propterea, etsi oneribus iam susceptis non satis-
fecerint, posse tamen noua etiam onera suscipere Mis-
sarum celebrandarum, dummodò infra modicum

tempus possint omnibus satisfacere.

Ad Duodecesimum: Quamuis onera suscepta infra modicum tempus adimpleri nequeant; si tamen tribuens eleemosynam pro aliarum Missarum celebratione, id sciat, & consentiat, ut illa tunc demum celebrentur, cum susceptis oneribus satisfactum fuerit, decretum non prohibere, quominus eo casu eleemosyna accipiat pro iisdem Missis, iuxta benefactoris consensum celebrandis.

Ad Decimumtertium: Has pœnas non habere locum, nisi in suscipiendis onera perpetua Missarum celebrandarum sine licentia Episcopi, vel eius generalis Vicarij, aut Generalis, vel Provincialis.

Ad Decimumquartum: Comprehendi.

Ad Decimumquintum: Non posse, nisi de consensu eorum, qui eleemosynas tribuunt; ut supra in responsione ad duodecesimum.

Ad Decimumsextum: Comprehendi etiam priuatos Sacerdotes.

Ad Decimumseptimum: Numeri prefixionem esse iterum faciendam, seruata formâ ultimi decreti hac de re editi.

Ad Decimumoctauum: Esse admittendos ad professionem, si alijs habiles existant, ac deinde in aliquo

liquo alio
candos,
Ad L
Ad V
Cosmu

Q Via
dine
facros pr
scopi, qu
Pontifica
mine Lo
ri, siue R
ti, iuxta S
Ordinum

CO
tuli sal
position
disposit

65
liquo alio Monasterio eiusdem Religionis esse collo-
candos, ubi commodè ali possint.

Ad Decimumnonum: Censuit comprehendere.

Ad Vltimum: Habere locū etiam extra Italiam.

Cosmus Card: de Torres.

Prosper Fagnanus S. Congreg: Secr:

De Ordinandis.

Quia sacri Canones vetāt, ne quis sine præuio sui Or-
dinarij, seu illius Archidiaconi examine, ad Ordines
sacros promouetur; districtè prohibet Synodus, ne Epi-
scopi, qui licentiam habent à Lociordinario, exercendi
Pontificalia in illius Diœcesi, vlllo pacto audeant sine exa-
mine Lociordinarij, vel Archidiaconi, alicui siue Secula-
ri, siue Regulari, Ordines conferre. Alioquin sic ordina-
ti, iuxta Sacri Conc: Trident: præscriptum, ab exercitio
Ordinum sint suspensi.

De Constitutionibus Synodi.

Constitutio Synodi Anni 1601. de iurisdictione Capi-
tulari, ita declaratur: vt per omnia iurisdictione Capi-
tuli salua & integra permaneat, secundum verba & dis-
positionem Concilij Trident, *Sess: 25. c. 6.* neque vltra
dispositionem Concilij se extendat.

*De Constitutionibus antiquis iterum
recudendis.*

EXhibiti sunt Synodo præfenti Constitutionum antiquarum Prouincialium Libri quatuor, iuxta proximæ Synodi Decretum, à DD. Deputatis recognitarum: Quas Illustriff: D. Archiepiscopus descriptas, & ab Illustriff: DD. Episcopis, qui in præfenti Synodo præfentes fuerunt, ac à DD. Deputatis, qui in præfenti Synodo ad earum recognitionem designati fuerunt, superstitibus reuifas, quamprimùm edi curabit.

De Sede vacante.

Constitutionem Sprouianam, de Electione Administratoris, & bonorum Episcopaliû, Sede vacante, regimine; vti Prouinciæ huius rebus, bonis, personis & locis accommodatam, seruãdam, Synodus præfens præcipit: vultq; omninò, vt in omnibus Diocesis & Ecclesijs Regni huius, & Magni Ducatûs Lithuaniae, antequam ad electionem Administratoris, vel bonorum mæsæ Episcopalis distributionem deueniatur, iuramentum præstetur secundùm formam in eadem Sprouianâ descriptam; bonaq; Episcopalia in regimen, non per senium, vti præf testimonia diuidi solent; sed illis, qui magis idonei ad rem familiarem gerendam, & bonorum defensionem videbuntur, committantur. Et nemo DD. Regentium, bona Clauis sibi commissæ locare, vel in arẽdam cuiquam concedere præsumat; sed quilibet Notarium iuratum, vnà cû

Villico

Villico in
ptos & ex
reddere d
rum Succo
& expensi
litium & c
ficien
administ
scopo, int
lo, eaque
da: Quæ
debet ab
positione
rò Episco
dicem ap
Sede vac
nistrator
dispositio
conferre
scribat, v
scopi, ve
scopo, c
es obitu
sed quæ
tæ non
Episcop
Episcop
tis vitio

167

Villico in suâ Clauē habeat, qui Prouentus omnes perceptos & expensos, de quibus vnusquisq; Regens rationem reddere debet, fideliter & ordinatè conscribet: vt nimirum Successor Episcopus sufficientem rationem accepti & expensi; Inuentariumque omnium habeat; occasioque litium & quærellarum præcidatur; Saluâ, honestâ, & sufficienti prouisione vniuscuiusque Regentis. Ratio verò administrationis ab vno quoque Regente, Successori Episcopo, intra tres Menses facienda sit; primùm in Capitulo, eaque postea, ad requisitionem Episcopi, illi ostendenda: Quæ si Episcopo non satisfaciat, de eâ cognitio fieri debet ab Episcopo, cum adiunctis ex Capitulo, iuxta dispositionem Concilij Trident: *Sess: 25. c. 6.* A iudicio vero Episcopi, & Adiunctorum Capituli, ad superiorem Iudicem appellari poterit. Et quoniam vulgati iuris est, Sede vacante nihil esse innouandum: Capitulum, Administrator, vel Regens Clauis cuiuslibet, abstinere debet à dispositione quorumuis bonorum, neque vlla beneficia conferre per se, vel suum baliuum: neque Capitulum subscribat, vel sigillo obsignet Priuilegia defuncti Archiepiscopi, vel Episcopi, quæ viuente Archiepiscopo, vel Episcopo, capitulariter subscripta, videlicet ante viginti dies obitûs Episcopi, vel consignata à Capitulo non fuerint; sed quæuis Priuilegia & gratiæ, quæ effectum suum sortitæ non sunt ante viginti dies mortis Archiepiscopi, vel Episcopi, futurum Successorem in Archiepiscopatu, vel Episcopatu, expectent: aliter concessa, vel edita, nullitatis vitio subsint.

De alijs

De alienationibus bonorum Ecclesie.

Occurrēs præfens Synodus alienationibus bonorum Ecclesie, quæ in præiudicium Successoris, vel antea factæ fuerint, vel in futurum contingere possent: Iudices ad cognoscendas & examinandas, sic factas vel faciendas alienationes, ad instar Decreti Concilij Tridētini, *Sess. 25. c. 17.* in vnaquaque Dicoeſi ab Illuſtriſſ: DD. Ordinarijs deputandos cenſet, qui ſeruato iuris ordine procedere debent. Comprehendi autem cenſetur in alienationibus, ſyluarum deuaſtatio, iuxta receptam Doctōrum ſententiam, præſertim cū in tantâ deſolatione ſyluarum, illarum indemnitati & cōſeruatiōni meritō ſit proſpiciendū. Item, vt gratiæ à menſâ Archiepiſcopali, vel Episcopali, benè meritis tantū dentur. Similiter Aduocatiæ, ſeu ſcultetiæ, non pueris, ſed in ætate virili conſtitutis, concedantur; qui etiam ad obtinendum cōſenſum Venerabilium Capitulorum ſeſe in Capitulis præſentare teneantur: & aliter conſeſſæ gratiæ ſint inualidæ; neq; vltra duas aduitalitates, mariti ſcilicet & vxoris, iuxta MACIEIOVIANAM Conſtitutionem, ſeſe extendant; & aliter conſeſſæ, ipſo facto nullius ſint roboris vel momenti: neq; māſi vltra numerum in originalibus literis Aduocatiarum expreſſi, augeantur, aut Cmetones addantur. A ſeruitijs quoq; in originalibus literis Aduocatiæ antiquitū impoſitis, libertas & exemptio paſſim non concedatur. Haberi tamen poterit ratio Nobilium, & benè meritarum in Eccleſia, & Episcoporum obſequio, perſonarum. Sculteti autem,

149
autem, qui braſeatoria habent, non poſſint in illis ceru-
ſiam coquere, niſi pro ſuo ac ſuorum domeſticorum, vel
ſubditorum, uſu tantum; & ſine præiudicio curiæ braſea-
toriorum. Porrò locationes bonorum Eccleſiæ, licet ul-
tra triennium fieri non poſſint: in caſibus tamen, à iure
permiſſis, bona eadem in Emphiteuſim ad longius tem-
pus, prout de iure, locari poterunt, ſeruatis iuris ſolemnita-
tibus, & conſenſu quorum intereſt, obtento.

De Reuiſionibus bonorum menſæ Episcopalis.

Officium Reuiſionis bonorum Episcopaliū, Capi-
tula non intermittant: in quo quidem negotio, ad
inſtar *cap: 12. Conſtitut: Prouincialium, lib: 5.* ſeſe gerant:
Comitatu decenti utantur, neque ordinationes aliquas
faciant, ſed tantum defectus, quærellas, angarias, & da-
mna in bonis cognita, Capitulo & Episcopo referant, ut
illi pro debito ſui Officij, remedia opportuna utilitati &
integritati bonorum adhibeant.

De Regularibus.

Inſuper monet & hortatur Synodus omnes Regulares,
ad obſeruantiam Sacrorum Canonum, præcipue Cle-
mentinæ, *Religioſi. de Priuileg.* Necnon ad obſeruantiam
S. Concilij Trident: præcipue *cap: 15. Seſſ: 23. de Reform.*
& *cap: 12. Seſſ: 25. de Reform.* ac aliarum Conſtitutionum
Apoſtolicarum.

L

De Con-

De Conseruatoribus.

V T Decretum GREGORII XV. de Conseruatoribus in hac Synodo publicatum, ad executionem deducatur: neue eius ignorantia aliqui se excusent, & vsus eius, vti saluberrimus, Prouinciæ innotescat, S. Synodus hic inferendum decreuit.

S. D. N. D. GREGORII

Diuinâ prouidentia PP. XV.

Constitutio de Conseruatoribus.

S Anctissimus in Christo Pater, & Dominus Noster, D. GREGORIVS, Diuinâ prouidentia Papa XV. ex certis rationabilibus causis, animum suum mouentibus, & de Voto Venerabilium Fratrum suorum, S. R. E. Cardinalium, Concilij Tridentini Interpretum, partim scilicet record: CLEMENTIS Papa VIII. Prædecessoris sui, Vestigijs inhaerendo, reuocauit, ac nullas & inualidas decreuit omnes & quascunque Iudicum Conseruatorum Electiones, Nominations, seu Deputationes, tam in vim literarum Conseruatoriarum, iuxta formam in Quinterno Cancellaria descriptam; quam in vim quorumcunque Priuilegiorum, perpetuo, vel ad tempus nondum elapsum, Apostolicâ authoritate concessorum, seu aliâs quocunque iure vel titulo hæctenus factas, pro quibuscunque Conuentibus Capitulis, Militijs, etiam S. Ioannis Hierosolymitani, Congregationibus, Collegijs, Ordinibus, Monasterijs, Hospitalibus, aut alijs quibusuis pijs, tam Secularibus, quam cuiusuis Ordinis: etc.

nis, etiam
laribus loc
mendis; se
existant.
perpetuo
dices Confe
eligi, nomi
ant qualit
record: B
qua incipi
praditi,
ehedraliun
cialibus,
Iudices el
uatoria pe
dirigancu
tiones hu
vel mom
superius p
gere, nom
tatis, ut
ua fini
prater q
Verò ab
dictoru
eorumq
ut illor
agnosci

171
nis, etiam Mendicantium, seu instituti, vel Societatis, Regu-
laribus locis, quantumvis exemptis, etiam de necessitate expri-
mendis; seu illorum personis, cuiusvis qualitatis seu conditionis
existant. In futurum Verò Sanctitas Sua, hac Generali &
perpetuò Valitura Constitutione, statuit & decrevit; Ut Iu-
dices Conservatores huiusmodi, siue personales, siue subrogati,
eligi, nominari, aut deputari non possint, nisi non solum habe-
ant qualitates requisitas, & descriptas in Constitutione similis
record: BONIFACII, Papæ VIII. etiam Prædecessoris sui,
qua incipit, Statutum; ita, ut vel dignitate Ecclesiasticâ
præditi, vel personatum obtinentes, vel Ecclesiarum Ca-
thedralium Canonici existant; sed etiam in Concilijs Prouin-
cialibus, aut Diocesanis, iuxta Decretum Concilij prædicti,
Iudices electi seu designati sint. Quodq; deinceps literæ Conser-
uatoriæ per Sedem Apostolicam concedendæ superscriptis tantum
dirigantur: & si qua literæ aliter expedientur, illæ, ac deputa-
tiones huiusmodi, omniaq; exinde sequenda, nullius sint roboris
vel momenti. Et nihilominus, qui secus, quàm iuxta formam
superius præscriptam, Conservatores huiusmodi cum effectu eli-
gere, nominare, seu deputare; aut electis, nominatis, seu depu-
tatis, uti ausi fuerint; Regulares quidem voce actiua & passi-
ua, sint ipso iure priuati; adeò ut habilitationem à nemine,
præterquàm à Romano Pontifice, consequi valeant: Reliqui
Verò alijs pænis arbitrio Sanctitatis Suae cõerceantur, & præ-
dictorum omnium Conuentus, Monasteria, ac loca huiusmodi,
eorumq; personæ ac bona careant Conservatore ad Annum; ita
ut illorum causa interea coram Locorū Ordinarijs duntaxat,
cognosci ac deserviri debeant. Caterum ut latius pateat Conser-
uatorum

uatorum huiusmodi deligendorum facultas: Sanctitas Sua ad-
monitos voluit omnes Locorum Ordinarios, ut in Synodis
Prouincialibus, aut Diocesanis, quam plures personas ex ha-
bentibus qualitates, in predicta Constitutione eiusdem BONI-
FACII Prædecessoris contentas, & alioquin ad id aptas de-
signari procurent: & si aliquem interim ex designatis mori cō-
tigerit, substituatur Ordinarius loci, cum consilio Capituli, alium
in eius locum, usq; ad futuram Prouincialem aut Diocesanam
Synodum. Insuper Sanctitas Sua, in hærendo hac in parte De-
creto, similis record: GREGORII Papæ XIII. etiam Præde-
cessoris sui, statuit & ordinauit; ut Regulares ac persone hu-
iusmodi, in Italia infra duos, extra Italiam vero infra sex
Menses, à die publicationis in Vrbe presentis Constitutionis in-
choandos, debeant sibi eligere seu assumere Conseruatores, iuxta
formam superius propositam, eiusq; electionis seu assumptionis
documentum, infra tempus huiusmodi, penes Acta Curie Ordi-
nariorum exhibere & dimittere teneantur: alioquin eo termi-
no elapso, quam diu Conseruatores, secundum formam presentis
Constitutionis, non elegerint, coram eisdem Ordinarijs conueni-
antur: quodq; Conseruatores huiusmodi semel legitime deputati,
nisi ex legitima causa à Sede Apostolica, aut Locorum Ordina-
rijs, prout ipsdem Regularibus, & alijs supra dictis libuerit ap-
probanda, durante quinquennio à die deputationis, amoueri,
aut mutari nullatenus possint, aut valeant. Ad hæc statuit
Sanctitas Sua, ut coram ipsis Conseruatoribus, Regulares, ac
personæ superscriptæ, conueniri quidem aut trahi debeant; sed
alios conuenire aut trahere non possint: ita ut memorati Con-
seruatores, in causis, in quibus Regulares & alij Actores fue-
rint,

177
rint, nullam prorsus iurisdictionem habeant; sed in ijs tantum,
in quibus Rei extiterint; neq; extra Ciuitates seu Dioceses, in
quibus fuerint deputati, contra quoscunq; procedere presumant.
Si qua vero inter Iudices Conseruatores huiusmodi, & Locorum
Ordinarios, controuersia super competentia iurisdictionis
orta fuerit; nequaquam in causa procedatur, donec per Arbitros
in forma iuris electos, super iurisdictionis competentia fuerit
iudicatum. Quod si qui Conseruatores, siue in hac parte, siue
alijs quomodolibet, suos limites excefferint, per annum ab of-
ficio Conseruatoris huiusmodi suspensi sint: & pars qua hoc fieri
procurauerit, sententiam excommunicationis incurrat, iuxta
formam alterius Constitutionis eiusdem BONIFACII Præde-
cessoris, qua incipit, Hac Constitutione. quam Sanctitas Sua
in his omnibus, qua presenti Constitutioni non aduersantur in-
nouauit, & innouat. Per hoc tamen non intendit Sanctitas
Sua prohibere quominus Regulares, & alij supradicti, in ca-
sibus a iure premissis, petant Iudicem non suspectum à Princi-
pibus seu Magistratibus Secularibus, dum tamen hæc tria copu-
latiue concurrant: videlicet, ut Regulares, & alij prædicti,
sint Actores, non autem Rei; utq; agant contra laicum, non au-
tem contra Ecclesiasticum; vel alias à iurisdictione Seculari
exemptum: atq; ut causa in qua Iudex deputatur, fuerit pro-
phana, non autem Ecclesiastica, & in ea iuxta Sacrorum Ca-
nonum dispositionem, laicis ut præfertur, eligendus Iudex com-
petens existat. Quæ omnia & singula, in presenti Constitutione
contenta, Sanctitas Sua voluit inuolabiliter obseruari; decer-
nens sic in ijs, cæterisq; omnibus premissis, per quoscunq; & c. eti-
am Sacri Palatii Apostolici Auditores, necnon Sacra Romanæ

Ecclesia Cardinales, sublata, &c. iudican, &c. necnon irritum & inane, &c. Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, ac literis Conseruatorijs; quas omnes ad formam presentis Constitutionis reduxit, in fauorem quoruncumq; Ordinum, tam Mendicantium, quam non Mendicantium; Militiarum, etiam S. Ioannis Hierosolymitani, Congregationum, Societatum, aut cuiusuis alterius Instituti, etiam necessario exprimendi, Collegiorum, Capitulorum, Ecclesiarum, Monasteriorum, ac piorum quoruncumq;, tam Secularium, quam Regularium locorum; necnon illorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis Statutis, & consuetudinibus etiam immemorabilibus, Priuilegijs quoq; etiam ex causa & titulo oneroso indultis, & literis Apostolicis, etiam Mari magno, seu Bulla aurea, aut alijs nuncupatis, sub quibuscumq; tenoribus & formis; ac cum quibusuis, etiam derogatorijs derogatorijs, alijsq; efficacioribus & insolitis clausulis: necnon irritantibus, etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, aut alijs quomodolibet, etiam per viam communicationis seu extensionis, concessis, & iteratis vicibus approbatis & innouatis: etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumq; tenoribus & formis, specialis & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quauis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma seruanda esset; tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nullo penitus omisso, & forma in illis tradita, obseruata, inserti forent, presentibus pro expressis habens: quibus quoad ea que presentibus aduersantur, illis alijs in suo robore permansuris, hac

Vice dum-

dice dunt
 trarijs qu
 omnibus in
 non solum in
 silica Princ
 publicetur;
 ac in Quint
 scribatur,

Place
 ra fuit supr
 tero ex R.
 vigesima
 Millesimo
 prelibati
 Anno Prin
 terno eius
 lica descr

In De
 stri Les r
 Indiction
 SS. in Ch
 prouide
 retrofer
 valuis B
 pi Floræ

176
Dicitur duntaxat, specialiter & expresse derogauit, ceterisq; con-
trarijs quibuscunq;. Ceterum, ut praesens Constitutio facilius
omnibus innotescat, Sanctitas Sua voluit & mandauit, ut
non solum in Cancellaria Apostolica, sed etiam ad valuas Ba-
siliicae Principis Apostolorum de Vrbe, & in acie Campi Florae,
publicetur; illiusq; exempla in iisdem locis affixa dimittantur,
ac in Quinterno Cancellariae, inter Constitutiones perpetuas, de-
scribatur, & annotetur.

Placet, publicetur, & describatur, A. Lecta & publica-
ta fuit supradicta Constitutio in Cancellaria Apostolica, ab al-
tero ex R. P. D. Maioris Praesidentia Abbreviatoribus, die
Vigesima Mensis Septembris, Anno Incarnationis Dominicae,
Millesimo, Sexcentesimo, Vigesimo primo. Pontificatus vero
praelibati SS. D. Nostri, D. GREGORII Papae Decimi quinti,
Anno Primo. Et postmodum die & anno supra dictis, in Quin-
terno eiusdem Cancellariae, inter alias Constitutiones Aposto-
licas descripta, & annotata fuit.

Nicolaus Vrsinus Procustos.

In Dei nomine, Amen. Anno à Natiuitate Domini no-
stri IESU Christi, Millesimo, Sexcentesimo, Vigesimo primo,
Indictione quartâ, die vero vigesima Septembris, Pontificatus
SS. in Christo Patris & Dñi Nostri, D. GREGORII, Diuinâ
providentiâ Papae Decimi quinti, Pontificatus sui Anno Primo;
retroscripta Constitutio Apostolica, affixa ac publicata fuit in
valuis Basilicae Principis Apostolorum de Vrbe, & in acie Câ-
pi Florae, per me Augustinum Braccheriû, Apostolicû Cursorê.

Octavianus Spada, Magister Cursorum.

Cate-

177
Cæterum, ipsi Conseruatores in singulis Diocésibus
nominentur ad præscriptum dictæ Constitutionis GRE-
GORII XV. prout quidem in Archidiocesi Gnesnensi
nominati sunt RR. Domini, Andreas Sułdrski Gnesnen:
Pofnaniensis; Præpositus, S. Regiæ Maiestatis Secretari:
Petrus Grochowski Archidiaconus; Petrus Odorotius
I. V. D. Canonicus Vicarius in Spiritualibus, Officialis
Generalis Gnesnensis. Nicolaus Starzynski, Canonicus
Gnesnensis, & Præpositus Lascen. Mauritius Fredericus,
I. V. D. Archidiac: Kurzelouien. Ioannes Lugowski,
I. V. D. Cæcellarius Krusuien: & Canonicus Louicien.

In Diocesi Cracouiensi.

RR. Domini, Ioannes Foxius Archidiac. Lucas
Doctorius Canonicus Cracouien. Martinus Klocinski,
Præpositus Corporis Christi Casimiræ. Ioannes Kwa-
snicki Præpositus Woynicen: Archidiac: Sandecensis,
I. V. D. qui in Synodo Diocesanâ vltimâ Anni 1621.
electi sunt in Iudices Synodales.

In Diocesi Wladislauensi & Pomerania.

Iacobus Piafecki Archidiac: Wladislauien. Sebasti-
anus Rostkouius Archidiac: Pomeraniæ. Lucas Bratko-
wski, & Sebastianus Grotkowski, Canonici Wladislauie.

In Diocesi Pofnaniensi.

Ioannes Baykowski Episcopus Ennensis, Suffraga-
neus & Officialis Pofnaniensis. Stanislaus Kokalewski,
Iacobus Doruchowski Scholaisticus; Martinus Moiecki,
S. T. Stanislaus Zukowski, I. V. DD. Canonici Pofnaniens.

In Dia.

In Diocesi Plocensi.

Franciscus Zaierski I. V. D. Canonicus Plocen; Præ-
positus & Suffraganeus Luceoriensis. Paulus Biedkowski
Archidiaconus & Officialis Plocensis. Sebastianus Posna-
nienfis, I. V. D. Matthias Goliniowski, Canonici Plocen.

Procuratores verò seu Nuncij aliorum Illustriff: &
Reuerendiff: DD. Episcoporum, id ipsis referent, vt sic
nominatorum in suis Diocesisibus, Illustriff: & Reueren-
diss: D. Archiepiscopo, nomina & cognomina quampri-
mùm transmittant.

Similiter & Bullam eiusdem GREGORII PP. XV.
de Exemptorum Priuilegijs, circa curam animarum, Sy-
nodus publicat, & hisce addit; quæ talis est.

S. D. N. D. GREGORII PP. XV.
C O N S T I T V T I O,

*De Exemptorum Priuilegijs, circa animarum curam, & Sa-
cramentorum administrationem, Sanctimonialium Mo-
nasteria, & prædicationem Verbi Dei.*

GREGORIVS EPISCOPVS,

Seruus seruorum Dei;

Ad perpetuam rei memoriam.

INscrutabili Dei prouidentia, vniuersalis Ecclesiæ regimini,
meritis licet imparibus, præsidentes: Pastoralis nostræ solli-
citudinis partes esse dignoscimus, in eam curam præcipuè
incumbere, vt à dignis, & probatis tantùm Sacerdotibus, fan-
ctè admi-

M

Etè admi-

Ad administrentur Ecclesiastica Sacramenta ; atque vt Virgi-
 num Deo sacrarum Monasteria diligentissime custodiantur ;
 & viri assumantur idonei ad prædicationis officium salubriter
 exequendum. Sanè Tridentinæ Synodi decretis providè cau-
 rum est, nullum Presbyterum, etiam Regularem, posse Confes-
 siones Secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idone-
 um reputari; nisi aut Parochiale beneficium habeat, aut ab Epi-
 scopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs
 idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obti-
 neat. Necnon vt in Monasterijs, seu domibus virorum, seu mu-
 lierum, quibus imminet animarum cura, personarum Seculari-
 um, præter eas quæ sunt de illorum Monasteriorum, seu loco-
 rum familiâ, personarum; tam Regulares, quàm Seculares, eiusmo-
 di curam exercentes, subsint immediatè in ijs, quæ ad dictam
 curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iuris-
 dictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius Diocesi
 sunt sita. Itemque, vt Episcopi vniuersi, sub obtestatione Diuini
 iudicij, & interminationis maledictionis æternæ, in omnibus
 Monasterijs sibi subiectis, Ordinariâ, in alijs verò Sedis Apосто-
 licæ autoritate clausuram Sanctimonialium, vbi violata fue-
 rit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari maximè
 procurent: inobedientes atq; contradictores, per censuras Ec-
 clesiasticas, aliasque pœnas, quâcunq; appellatione postpositâ,
 cõpescentes. Atque vt Regulares in Ecclesijs suorum Ordinum
 prædicare volentes, se eorum Episcopis præsentare, & ab eis
 benedictionem petere teneantur: in Ecclesijs verò, quæ suorum
 Ordinum non sunt, nullo modo prædicare possint sine Episco-
 pi licentiâ: contradicente autem Episcopo, nulli, etiam in suo-
 rum Ordinum Ecclesijs, prædicare præsumant. Verùm quia
 experienciâ compertum est, Ecclesiastici regiminis rationes
 postulare, vt decretis eiusmodi aliquid adiungatur: maturâ
 deliberatione nostrâ, & ex certâ scientiâ, ac de Apostolicâ po-
 testatis plenitudine, hac generali ac perpetuò valiturâ Consti-
 tutione decernimus, statuimus, & declaramus, vt deinceps,
 tam Regulares, quàm Seculares, quomodolibet exempti, siue
 anima-

animarum
 domibus
 cijs, siue R
 siue aliàs E
 præuâ Ep
 in dictâ cu
 alicuius ex
 se ingeran
 concernun
 oni Diocesi
 plenè in o
 Seculares
 ri se possin
 degentes,
 tionem M
 starum, a
 stolicæ de
 gi valean
 quomod
 rij, ad Co
 audienda
 Diocesan
 conceleat
 di Monas
 bus subie
 Seculares
 etiam Su
 nistratio
 idq; iun
 po, ex
 eiusmo
 Superio
 beat Ep
 stratore
 Ac simi

180
animarum curam personarum Secularium, Monasterijs, seu
domibus Regularibus, aut quibusuis alijs Ecclesijs, vel benefi-
cijs, siue Regularibus, siue Secularibus, incumbentem exercent;
siue alias Ecclesiastica Sacramenta, aut vnum ex illis ministrēt,
præuā Episcopi licentiā, & approbatione; siue quoquo modo
in dictæ curæ exercitio, aut in eorumdem Sacramentorum, vel
alicuius ex illis administratione de facto, absq; vllā autoritate
se ingerant: in his, quæ eiusmodi curam, seu administrationē
concernunt, omnimodæ iurisdictioni, visitationi, & correcti-
oni Diœcesani Episcopi, tanquam Sedis Apostolicæ delegati,
plenè in omnibus subiiciantur. Ad hæc, tam Regulares, quàm
Seculares huiusmodi, nullis priuilegijs, aut exemptionibus tue-
ri se possint, quominus, si deliquerint circa personas intra septa
degentes, aut circa clausuram, vel circa bonorum administra-
tionem Monasteriorum Monialium, etiam Regularibus subie-
ctarum, ab Episcopo loci, similiter, tanquam ad hoc Sedis Apo-
stolicæ delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corri-
gi valeant. Confessores verò, siue Regulares, siue Seculares,
quomodocumque exempti, tam Ordinarij, quàm extraordina-
rij, ad Confessiones Monialium, etiam Regularibus subiectarū,
audiendas, nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo
Diœcesano idonei iudicentur, & approbationem, quæ gratis
concedatur, obtineant. Sed & Administrātes bona ad eiusmodi
Monasteria Sanctimonialium, vt præfertur, etiam Regulari-
bus subiectarum, pertinentia, siue Regulares extiterint, siue
Seculares, quomodolibet exempti; Episcopo loci, adhibitīs
etiam Superioribus Regularibus, singulis annis rationes admi-
nistrationis, gratis tamen exigendas, reddere teneantur, ad
idq; iuris remedijs cogi, & compelli queant. Liceatq; Episco-
po, ex rationabili causa Superiores Regulares admonere, vt
eiusmodi Confessores, atque Administratores amoueant: ijsq;
Superioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, ha-
beat Episcopus facultatem, prædictos Confessores, & Admini-
stratores amouendi, quoties, & quando opus esse iudicauerit.
Ac similiter possit Episcopus, vnā cum Superioribus Regulari-
bus, qua-

bus, quarumcunq; Abbatissarum, Priorissarum, Praefectarum,
vel Praepositarum, eorumdem Monasteriorum, quocunq; no-
mine appellentur, electionibus per se, vel per alium interesse,
ac praesidere; absq; vllâ tamen ipsorum Monasteriorum im-
penâ. Ac demum habeat Episcopus, tanquam dictae Sedis
delegatus, auctoritatem coercendi, ac puniendi quoscunq;
exemptos, tam Seculares, quam Regulares; qui in alienis Ec-
clesijs, aut quae suorum Ordinum non sunt, absque Episcopi li-
centia: & in Ecclesijs suis, aut suorum Ordinum, non petita il-
lius benedictione, aut ipso contradicente, praedicare praesump-
serint. Ita vt Episcopi, in superscriptis casibus, & in praenomi-
natas personas, in praemissis omnibus & singulis, aut circa ea,
quoquo modo delinquentes, quoties & quando opus fuerit, eti-
am extra visitationem, per censuras Ecclesiasticas, aliasq; pœ-
nas, vti eiusdem Sedis delegati, procedere, omnemq; iurisdic-
tionem exercere, liberè & licitè, valeant. Decernentes sic per
quoscunq; Iudices, quavis auctoritate fungentes, etiâ Sacri Pa-
latij Auditores, necnon Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales,
sublatâ eis, & eorum cuilibet, quavis aliter iudicandi vel inter-
pretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiti debere:
Irritum quoque & inane, si secus super his à quocunq; quavis
auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari. Non
obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis,
in fauorem quarumcunq; personarum, atq; Regularium Men-
dicantium, quam non Mendicantium, Militarium etiam San-
cti Ioannis Hierosolymitani, Congregationum, Societatum,
ac cuiusvis alterius instituti, etiam necessariò, & in indiuiduo
exprimendi, Monasteriorum, Conuentuum, Capitulorum, Ec-
clesiarum, & aliorum quorumcunq; tam Secularium, quam
Regularium locorum, necnon illorum etiam iuramento, con-
firmatione Apostolicâ, vel quavis firmitate aliâ roboratis Sta-
tutis, vel Consuetudinibus, etiam immemorabilibus; exem-
ptionibus quoque, indulgis, & priuilegijs, etiam in corpore iu-
ris clausis, aut ex causa, & titulo oneroso, vel in limine funda-
tionis concessis, etiam Mari Magno, seu Bullâ aureâ, aut aliâs
nunctu-

82
nuncupatis; Conseruatorum deputationibus, eorumque, atque
alijs inhibitionibus, quibus Episcopi deferre minimè tenean-
tur, & quibusuis alijs, sub quibuscunq; tenoribus, & formis, ac
cum quibusuis etiam derogatorijs derogatorijs, alijsque ef-
ficacioribus, & insolitis clausulis; nec non irritantibus decretis,
etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolica po-
testatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam
communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus
approbatis, & innouatis; etiam si pro illorum sufficienti deroga-
tione de illis, eorumque totis tenoribus & formis, specialis
& indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas
generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio
habenda, aut aliqua alia exhibita forma seruanda esset; tenores
huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, &
forma in illis tradita obseruata, inferri forent, præsentibus pro
expressis habentes, quibus quoad ea, quæ eisdem præsentibus
aduersantur, illis aliàs in suo robore permanuris, specialiter
& expressè derogamus; cæterisq; contrarijs quibuscunq; Cæ-
terùm, quia difficilè foret præsentibus literas ad singula quæque
loca deferri: vt eæ tamen omnibus innotescant, mandamus il-
las ad valuas Lateraneën: & Principis Apostolorum de Vrbe
Basilicarum, atq; Cancellariæ Apostolicæ, & in acie Campi Flo-
ræ publicari, & inibi affigi, & per aliquod temporis spatium di-
mitti, eisq; detractis, earum exempla eo in loco relinqui. Ac vo-
luimus, vt earumdem præsentium literarum transumptis, eti-
am impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & Si-
gillo Prælati, seu personæ in dignitate Ecclesiasticâ constitu-
tæ munitis, in iudicio, & extra illud, vbi opus fuerit, eadem
prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis originalibus adhiberetur, si
forent exhibitæ, vel offensæ. Nulli ergo omninò hominum
liceat hanc paginam nostrorum Statuti, declarationis, decreto-
rum, derogationis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei au-
suetemario contraire: Si quis autem hoc attentare præsum-
pserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri
& Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum. Datum Ro-
mæ apud

183
intra apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicae,
M. DC. XXII. Nonis Februarij. Pontificatus Nostri Anno
Secundo.

V. Dat.

S. de Vrfinis.

Registrata in Secretaria Breuium.

*In nomine Domini, Amen. Anno à Natiuitate Domini nostri I E-
s v Christi, M. DC. XXII. Indictione sexta, die verò octaua Mensis
Februarij: Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & Domini
Nostri, D. GREGORII, Diuinâ prouidentia Papæ XV. Anno secundo,
retroscriptæ literæ Apostolica, affixæ & publicatæ fuerunt ad Valuas Ba-
siliicarum Sancti Ioannis Lateranen: Principis Apostolorum de Vrbe,
& Cancellaria Apostolica, & in acie Campi Flora, dimissis ibidem ea-
rumdem literarum Originalibus appensis per aliquot temporis spatium,
& exinde remotis; deinde dimissis earundem literarum copijs affixis,
vt moris est, per nos Cosmum Modium, & Alexandrum de Rocchis,
Sanctissimi D. Nostri Papæ Cursores.*

Octavius Spada Magister Curforum.

Declarationes aliquot, S. Congr: Concilij,

Super Constitutione SS. D. N.

D. GREGORII PP. XV.

De Exemptorum Priuilegijs, &c.

Posita Constitutione Sanctissimi Domini Nostri,
de Exemptorum Priuilegijs, &c. Dubitatur.

Primò: An liceat Episcopis visitare Altaria Re-
gulari-

gularium
sonalium
ijdem Ec
Sacramen
sonarum

Secun
scribere,
certarum
as illorum
cramentis

Tert
nem attr
Regular
lius Dice

Qua
bus Prala
quasi Ep
Vltim

verbis:
gularib
ctionib
re; in
tum cer

87

gularium Ecclesiarum, quibus cura animarum per-
sonalium Secularium non incumbit; aut loca, ubi in
ijsdem Ecclesijs asseruatur Sanctissimum Eucharistia
Sacramentum; vel ubi audiuntur Confessiones per-
sonarum Secularium?

Secundò: An Episcopi possint Regularibus præ-
scribere, ut certis tantum in locis, ac temporibus, aut
certarum personarum Confessiones audiant; vel ali-
às illorum Præuilegia restringere, ac moderari in Sa-
cramentis administrandis?

Tertiò: An facultas Episcopis per Constitutio-
nem attributa in Exemptos, tam Seculares, quam
Regulares: intelligatur etiam tributa in personas nul-
lius Diocesis?

Quartò: An eadem facultas competat inferiori-
bus Prælati, proprium territorium, ac iurisdictionem
quasi Episcopalem habentibus?

Vltimò: An per eandem Constitutionem, in illis
verbis: Possit Episcopus, vnà cum Superioribus Re-
gularibus quarumcunque Abbatissarum, &c. ele-
ctionibus per se, vel per alium, interesse, ac præside-
re; ius Abbatissas confirmandi, Episcopis attribu-
tum censeatur?

Sacra:

85
Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, censuit, Constitutionem Sanctissimi Domini Nostri, de Exemptorum Privilegijs, nequaquam subijcere Regulares Exemptos, quibus cura animarum personarum Secularium non incumbit, Episcoporum iurisdictioni in his qua Sacramentorum administrationem concernunt; nisi cum in Sacramentis, personis Secularibus administrandis, yde Regulares delinquant. Ac propterea

Ad primum dubium respondit: Episcopis non licere in vim eiusdem Constitutionis visitare Altaria Ecclesiarum Regularium, quibus non incumbit animarum cura personarum Secularium; nec loca, ubi in ysdem Ecclesijs asseruatur Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum; vel ubi Confessiones personarum Secularium audiuntur.

Ad secundū: Hac in parte Constitutionem Sanctissimi nihil noui iuris induxisse, nec ullam nouam auctoritatem Episcopis in Regulares attribuisse: Ideoque in vim ipsius Constitutionis non posse Episcopos Regularibus prescribere, ut certis tantum in locis ac temporibus, aut certarum personarum Confessiones audiant; vel alijs illorum Privilegia in Sacramentis administrandis restringere, aut moderari. Ad

Ad
telligi tri
Ad q
Ad v
nime fuiss
Qua
issent: ei
am in om
R.

M On
mi
S. Concil
libus, per

A DC
Abris
ctoria e
scribend

486
Ad tertium: Censuit, eiusmodi facultatem non intelligi tributam Episcopis in personas nullius Diocesis.

Ad quartum: Non competere.

Ad ultimum: Ius confirmandi Abbatissas, minime fuisse Episcopis per Constitutionem attributum.

Qua cum Sanctissimo Domino Nostro relata fuissent: eius Sanctitas Sacrae Congregationis sententiam in omnibus approbavit.

R. Card: Vbaldinus.

Prosper Fagnanus S. Congr: Secr.

De Examine ad Parochiales.

Monentur, autoritate praesentis Synodi, Illustrissimi & Reuerendiss: DD. Episcopi, vt Decretum S. Concilij Trident: *sess: 24. c. 18.* de Ecclesijs Parochialibus, per concursum & examen conferendis, obseruent.

De Officio Patronorum.

AD Officium Patronorum Regni, die 10. Mensis Octobris, pro Gratiarum actione Domino Deo, pro Victoria ex Imperatore Turcarum Osmano obtenta, conscribendum: Deputantur autoritate Synodi, Reuerendi DD.

N

di DD.

di DD. Ioannes Foxius Archidiac : Cracouien : & Sebastianus Nucerinus, S. T. D. Canonicus Scarbimirienfis : qui Officium illud conscriptum, Illustriff: & Reuerendiff: D. Archiepiscopo transmittent; cuius autoritate edatur, & in totâ Prouinciâ cum approbatione S. Sedis Apostolicæ, obseruetur.

De Festo Sancti Ioseph.

Cum Officium S. Ioseph, Sponsi Beatiff: Virginis, pro die 19. mensis Martij Festo, à GREGORIO XV. fact: record: sit institutû: statuit Synodus, vt eum diem Sponsi Beatiff: Virginis festum celebrent, ad præscriptum Breuis eiusdem GREGORII XV.

De Confraternitate S. Angeli Custodis.

VT Deuotio erga Sanctos Angelos Custodes, quos omni honore & reuerentiâ profequi debemus, in dies augeatur; Confraternitatem à S. D. N. PAVLO PP. V. fact: record: in honorem eiusdem Angeli Custodis, & Festum Dominicâ primâ post Michaelis institutum, Synodus publicari & obseruari hortatur.

De Synodis, & absentibus à Synodo.

Decretum SS. Concilij Trid: de Concilijs Prouincialibus, singulis triennijs, nisi legitima causâ impediât, celebrandis, præsens Synodus innouat, serioq; præcipit & mandat: vt omnes, qui de iure vel consuetudine Synodis
Prouin-

Prouincia
negliga
pis, vtpo
Leopolier
nenfis, Sa
causas ab
Synodus e
scopi, lice
minùs iul
& Constit
esse, Syno
striff: D. A
pcenas ha
ipsi pro su
rum Sac
sciantq; i
contra ab
speindul

D

M
& intel
uina m
suorum
uersitat
tis I E S

708

Prouincialibus interesse debent, ad easdem venire non negligant. Et quia nonnulli ex Reuerendiss: DD. Episcopis, vtpotè Illustriss: & Reuerendiss: D. Archiepiscopus Leopoliensis, Illustriss: D. Episcopus Cracouiensis, Vilnensis, Samogitiæ, Culmensis, Kijouiensis, Episcopi; causas absentia suæ Synodo exposuerunt & probauerunt: Synodus easdem probauit. Alij autem Illustriss: DD. Episcopi, licet causas absentia suæ dederint; tamen cum eæ minus iustæ & legitimæ visæ sint, pœnas SS. Canonum, & Constitutionum Prouincialium, eo ipso promeritos esse, Synodus iudicauit. Benignius tamen cum illis Illustriss: D. Archiepiscopus in hac suâ primâ Synodo agens, pœnas hæc illis, Synodi consensu, indulget. Ceterùm ipsi pro sua conscientia & pietate considerent, ne in posterum Sacrorum Canonum instituta ita facile negligant; sciantq; in proximâ futurâ, Deo dante, Synodo, pœnas contra absentes in iure sancitas, quæ graues sunt, sine vllâ spe indulgentiæ, decernendas.

De Canonizationibus Sanctorum.

Magnâ animorum iucunditate, & cum debitâ Domino Deo gratiarû actione, Synodus præsens accepit & intellexit, insignia & illustria miracula, quæ in dies Diuina misericordia & prouidentia, ad declarandû seruatorû suorum Beatorum, CANTII Professoris quondam Vniuersitatis Cracouiensis, STANISAI KOSTKA Societatis IESV, CVNEGUNDIS Reginae Poloniae, SALOMEÆ

& Iosaphat Episcopi, ante aliquot Annos à Schismaticis pro Religione Catholicâ interempti, Patronorum Regni huius, vitæ sanctitate operatur: Quocirca, cum in tantis Regni huius periculis, Synodus præsens, secundum Dei misericordiam, magnam in Sanctorum Patronorum patrocínio & tutelâ ípem collocet, humillimè supplicat S. D. Nostro, vt quos Deus ipse tantoperè honorare dignatur, eosdem Sancta Sedes in Sanctorum numerum referre velit.

De Academia Crac: & Patribus Societ: IESV.

QVia nuper lis de iure legendi, siue docendi, Cracouia: inter Academiam & Patres Societ: IESV exorta, ad iudicium S. Sedis Apostolicæ est deuoluta: monet & hortatur Synodus, ne vtrinque scripta aliqua, quæ occasionem scandali Christi fidelibus præbere possent, edantur, aut imprimantur: sed vtraque pars sententiam & decisionem iudicij S. Sedis Apostolicæ, cuius supremæ auctoritati omnes deferre debemus, expectet; illique vti debet, pareat & obsequatur.

De Libris Ecclesiasticis imprimendis.

ANimaduertens Synodus, in totâ Prouinciâ magnam Librorum Ecclesiasticorum penuriam, eosque qui superiunt, vetustate esse cõsumptos: dat facultatem Excellenti Andreæ Petricouio, I. V. D. Typographo Cracouensi, *Antiphonarium, Graduale, Rituale, siue Agendorum,*
& Con-

& Constit
decretum
pro vsu
præcipien
Magni Du
libros typ
præfatos
Regni Po
nâ. excon
rum aure
uerendiss
eosdem li
graphus

QVia
cijs
gos & ex
Synodus
reconuile
in sua Di
ferpant
in super
iestati,
at, ne
in Patr

190

& *Constitutionum* Prouincialium Libros, postquam iuxta decretum S. Synodi recogniti fuerint, imprimendi, & pro vsibus Ecclesiarum iusto precio vendendi concedit, præcipiens, ne quispiam alius Typographus Regni, & Magni Ducatûs Lithuaniae, quocunq; prætextu, eosdem libros typis imprimere, aut in præiudicium eiusdem, præfatos libros recudere, aut alibi recussos in Prouincijs Regni Poloniae vendere præsumat ad triennium, sub poenâ excommunicationis, & in subsidium quadringentorum aureorum, cæterisque poenis arbitrio Illustriss: & Reuerendiss: D. Archiepiscopi irrogandis: præsertim cum eosdem libros sumpto proprio se editurum idem Typographus offerat, & polliceatur.

De Ministris Hæreticorum.

Quia relatum est Synodo præfenti, ex vicinis Prouincijs, multos Hæreticorum Ministros, homines vagos & extraneos in Regnum hoc confluere: ideo præfens Synodus, pro officij sui debito, fidei Catholicæ integritati consulendo, monet DD. Ordinarios, vt vnusquisque in suâ Diocesi provideat & occurrat, ne hæreses latius serpant, & oues sibi commissæ hac labe inficiantur. Et insuper per suos Nuncios, supplicabit Synodus Suae Maiestati, in proximis Comitijs, vt pro suâ pietate provideat, ne blasphemijs & impietate hæresum, ira Dei magis in Patriam nostram prouocetur.

N

De De-

De Deputatis Tribunalis Regni.

QVia plerumq; Prælati & Canonici Ecclesiarum Cathedralium, onus deputationis Iudiciorū Tribunalis Regni recusant & subterfugiunt: statuit Synodus, vt quod hætenus in nonnullis Ecclesijs seruatum est, in omnibus in posterum seruetur; vt nimirum in defectu Prælatorum, vel Canoniorum Cathedralium, Abbates eiusdem Diocesis, siue soli, siue cum adiuncto Prælato, vel Canonico Ecclesiæ Cathedralis, in Deputatum Tribunalis eligi possint. Præterea, vt in posterum ex Ecclesiâ Chelmenfi Deputatus eligatur; eâ tamen lege, vt ad minimum in Tribunali Lublinēsi residere teneatur, sub pœnâ amissionis eiusdem priuilegij & concessionis. Et quia de negligentia & absentia Deputatorum Spiritualium, non solum Clerus, sed etiam Seculares conqueruntur sæpè; causæque compositi iudicij, cum magno damno & iniuriâ hominum, intermittuntur: Synodus præsens in nouat Constitutionem GEMBICIANAM, vt iuramentum de diligenti & continuâ residentiâ in Tribunali, Deputati in Capitulis præstent, illudq; obseruent. Si verò negligentes vel absentes à Iudicijs Tribunalis fuerint: vltra pœnas Constitutionis MACIEIOVIANÆ, hanc quoque adiungit, vt pro rata temporis absentia vel negligentia, Refectionibus careant: quod quidem intelligi debet, vt etiamsi ad Cathedralem redeat, & in eâ resideat, Refectionibus tamen carere debet totius illius temporis, quo in Tribunali residere debuit.

De Nun-

De

A Dpet
tis Sy
tias eiusde
designatur
I. V. D. A
Acta,

Joan
And
M
Sta
Ot

172

*De Nuncio ad Sanctam Sedem Apostolicam
mittendo.*

AD petendam, obtinendamq; à S. D. Nostro, præsen-
tis Synodi confirmationem, nonnullasq; alias gra-
tias eiusdem S. D. N. pro vsu & necessitate Prouinciæ,
designatur Admodum Reuerendus D. Ioannes Foxius,
I. V. D. Archidiac: Cracouiensis.

Acta, lecta, publicata. Anno, die mense, vt supra.

Ioannes Wezyk, Archiepiscopus Gnesnensis. m. p.

Andreas Lipski à Lipe, Episc: Vladisl: & Pomer. m. p.

Matthias Lubinski, Episcopus Posnaniensis. m. p.

Stanislaus Lubinski, Episcopus Plocensis. m. p.

Otto Schenking, Episcopus Vendenfis. m. p.

Venceſl. Cienarouius, I. V. D. S. author: Apſta-
Agorumq; Curiz Illuſtriſſ: & Rndiſſ: D: Ar-
chiep. Gneſnen: ſupraſcripti, ac Synodi præ-
ſentis Notarius.

Approbatio.

NOS ROBERTVS tit: S. Alexij, S.R.E. Presbyter Cardinalis Vbaldinus, nomine Sacrae Congregationis Cardinalium Conc: Trid: Decretis interpretandis Praepositorum, fidem facimus & attestamur, Decreta Synodi Prouincialis Gnesnensis, hoc libello chartarum triginta sex, quarum prima incipit: *Acta & Constitutiones Synodi Prouinciae Gnesnensis*: vltima vero desinit; *D. Archiepiscopi Gnesnensis supradicti, & Synodi praesentis Notarius*; fuisse, vt supra, ab eadem Sacra Congregatione Concilij emendata, recognita, atque approbata: eorundemq; Decretorum Originale apud eandem Sacram Congregationem remansisse. In quorum fidem, his propria manu subscripsimus, & ab infra scripto Secretario eiusdem Sacrae Congregat: subscribi, Sigillique nostri impressione communiri mandauimus.

Dat: Romae die XVIII. Nouembr. 1628.

R. Card: Vbaldinus.

Franciscus Pauluc: S. Congr: Secr.

S E R M O

Ill^{mi} & Rnd^{mi} D. ARCHIEPISCOPI,

In Synodo Petricouienſi habitus.

Fecisset Deus immortalis, Ill^{mi} Dñi, vosq^q Conſacerdotes chariſſimi, ut in præſenti Ordinis Eccleſiaſtici Conuentu, ſicut mutuo fruimur & letamur aſpectu; ita viciffim frui & latari liceret Eccleſiæ Dei & Patriæ, quiete & tranquillitate. Verùm quia propter peccata noſtra, Eccleſiæ ſtatum afflictum, Patriæ oppreſſam amaritudine videmus: non ſolùm nullus lætitiæ locus ſuper eſt, verùm etiam pro ea, quam Eccleſiæ & Patriæ, optimis parentibus, debemus, pietate & charitate, fieri non poteſt, ut in tantâ utriusq^q acerbitate, lachrymas teneamus: cùm præſertim in hoc Diuina iracundiæ tempore, & in hoc Episcoporum & Sacerdotum Concilio, nihil magis deceat Sacerdotes & Miniſtros Dñi, quàm inter veſtibulum & altare plorare, ut parcat Dominus populo ſuo; & ne det hereditatem ſuam in opprobrium. Deinde verò cùm ex veteri Sacrorum Canonum inſtituto, is Synodorum & Conciliorũ ſcopus eſſe acbeat, ut ſecũdum Dei laudem, &

Presby-
ra Con-
cretis in-
& atte-
ſnenſis,
n prima
rouincia
episcopi
otarius;
ne Con-
eorun-
Sacram
dem, his
pto Se-
A, Sigil-
umus.
gr: Secr.

dem, & Religionis Catholica conseruationem, Cleri,
 populiq, vita & mores emendentur: erit muneris no-
 stri, ut quam peccatis nostris Dei iracundiam prouo-
 cauimus, eam dignis poenitentia fructibus placare
 studeamus. Porro cum ex veteri Concilij huius con-
 suetudine ad me omnium indignissimum pertineat, ut
 ad Dei laudem & Ecclesia commodum aliquid in me-
 dium proferam, non alienum a dignitate Concilij me
 facturum existimo, si de causis contemptus Ordinis
 Ecclesiastici, que in dies ingrauescere videmus, quam
 breuissimè dixerò. Qua licet a vobis omnibus melius
 intelligi existimem: tamen cum ea sit Dei benignitas,
 ut plerumq, rudibus & imperitis ea dicenda sugge-
 rat, qua audita, etiam sapientibus prosint; erit huma-
 nitatis Vestrae breuem hunc sermonem benignè accipere.
 Non sine causa factum est, Illmi Dni, & Consacerdotes
 charissimi, quod Paulus Apostolus, vas electionis, &
 Doctor gentium, charissimos filios & discipulos suos,
 Titum & Timotheum in munere pastorali instruens,
 tam diligenter hortetur, & moneat; Viderint, ne quis
 ipsos contemnat. Nisi enim id in illorum esset potesta-
 te, efficere ne contemnantur, frustra id ipsis praciperet;
 & nisi magnopere ad religionis & Ecclesia Catholica
 commodum pertineret, ne Pastores & Sacerdotes con-

temptui:

temptui h
 quireret
 & nunc es
 ros bonos
 A saculo et
 pietati con
 gine Carn
 sus, Deu
 nagogam,
 cuta non p
 retur, con
 postolos, &
 ut impro
 ea ergo m
 taretur,
 Catholica
 demum su
 laus pro n
 gloriani.
 voluit,
 rali att
 auderet
 rant, v
 malum q

196
temptui habeantur, non tam necessariò id ab ipsis re-
quireret. Et negari quidem non potest, fuisse olim,
& nunc esse, tantam hominum improbitatem, ut vi-
ros bonos gratis odio persequantur, & contemnant.
A saculo enim auditum non est, ut virtuti cum vitio,
pietati cum impietate conueniret; ab ipsa mundi ori-
gine Cain impius Abel iustum persequitur. Et Chri-
stus, Deus & Dominus noster, grauer reprehēdit Sy-
nagogam, quòd nullus fuisset Prophetarū quem perse-
cuta non fuisset; idemq; cum salutem nostram opera-
retur, contemni & despici voluit; eaq; conditione A-
postolos, & omnes piē viuētes in hoc saculo esse voluit,
ut improborum odiū & contemptum sustinerēt. Non
ea ergo mens fuit Apostoli, ut Timotheū & Titum hor-
taretur, vel moneret: ut pro Dei gloriā, pro religione
Catholica, cōtemptū fugerent vel declinarent: cum ea
demum sit vera Christiani hominis gloria, & vera
laus pro nomine Christi despici. & in Christo crucifixo
gloriari. Illud, illud est, quod Apostolus a discipulis suis
voluit, ut ita viuerent, ita vocationi officioq; Pastro-
rali attenderent, ut nemo esset, qui ipsos contemnere
auderet: ut ij, qui ex aduerso Ecclesie & fidei fue-
rant, vitam Viti & Timothei intuentes, vererentur
malum quicquam dicere de ipsis; & uti de illo Ethni-

co sapiente scriptum est: Cuius ob os Graij ora obuer-
 tebantur. Habet enim hoc virtus, ut etiam in hoste
 posita deleat. Praclarum sanè & singulare illud est,
 quod in libro secundo Machabaorum scriptum legi-
 mus: [Cum sancta Ciuitas in omni pace habitare-
 tur, leges etiam adhuc optime custodirentur; propter
 Onia Pontificis pietatem; & animos odio habentes
 mala, fiebat, ut in si Reges & Principes locum sum-
 mo honore dignum ducerent; & templum maximis
 muneribus illustrarent: ita ut Seleucus Asia Rex de
 red litibus suis prestaret omnes sumptus ad ministe-
 rium sacrificiorum pertinentes.] Credo ego pluribus
 verbis Scripturam sacram, siue potius Spiritum san-
 ctum qui locutus est in Scripturis; ea commemoras-
 se, ut significaret; quantum momenti adferat; ad
 honorem & venerationem Ecclesiarum, & Ordinis
 sacri, vita sine reprehensione Pontificum & Sacerdo-
 tum. Si enim vita integritas; morum grauitas, pra-
 stantia doctrina, seueritas disciplina, legum & Cano-
 num obseruantia, honorabiles efficit ministros Dei &
 Sacerdotes: certè consequens est, ut his contraria, vi-
 ta improbitas, morum leuitas, legum & disciplina
 contemptus, eos in contemptum adducat. Quid enim
 iustius, quam ut ab hominibus honoretur, qui Deo
 debitum

debitum
 blasphem
 habeant
 glorifica
 contem
 copia rer
 na, & vi
 cerdotis
 fidijs San
 & STAD
 Radziui
 scopalem
 bant; &
 vel reper
 ta Ordini
 stro, in q
 tendam
 vigilem
 monum
 vita n
 D. Be
 summa
 mam
 los cora

176
debitum honorem exhibet? uti vicissim, qui vitam suam
blasphemari nomen Dei faciunt, viles ac contempti
habeantur, stetq; Divini decreti oraculum: Qui me
glorificaverit, glorificabo eum: qui autem me
contemnunt, erunt ignobiles. Non itaq; cura vel
copia rerum externarum: sed vita integritate, doctri-
na, & vigilantia Pastoralis, dignitas Potificis vel Sa-
cerdotis comparatur & retinetur. His artibus & pra-
sidijs Sanctissimi Maiores nostri Divi ADALBERTVS
& STANISLAVS, & nostrae aetate, Karnkouius,
Radziuilus; Rozradzeuius, ut alios omittam, Epi-
scopalem & Ordinis Ecclesiastici dignitatem retine-
bant, & tuebantur. Neq; ulla alia ratio excogitari
vel reperiri poterit, retinenda vel expedienda dignita-
tis Ordinis nostri, quam ut nobis ipsis, & gregi no-
stro, in quo nos Spiritus sanctus posuit Episcopos, at-
tendamus; ita in hac specula Ecclesia Dei constituti
vigilemus, ut doctrina & dignitati nostrae vita testi-
monium perhibeat: & ut paucis omnia complectar,
vita nostra iubeat, lingua persuadeat. Praclare enim
D. Bernardus: Nonstruosam rem esse, ait, gradum
summum, animum infimum; sedem primam, vitam
imam; ut caetera omittam. Sit ergo quae so, ante ocu-
los cordis nostri, supremus ille vita dies, in quo cum

99
omnium, quae unquam fecimus vel cogitavimus; tum
verò animarum nobis creditarum, strictissima ratio
reddenda erit. Sint ante oculos illi ipsi, qui paucis an-
te annis in superiori Synodo, in hoc ipso loco, & Tem-
plo, nobiscum eadem de Ecclesia consilia capiebant,
qui nos ad beatam, uti speramus, vitam praecefferunt;
ex quibus vix aliquot superstites relictis sumus, non tã
Dignitatum, quam laborum & onerum successores:
tantarumq; Patriae calamitatum & annorum, qui-
bus videmus mala, spectatores. Sed ut inde sermo iste
redeat, unde initium sumpsit: eò studia, eò consilia
nostra, in presenti Synodo conuertamus, ut in chari-
tate fraternâ, Dei laudem, religionis Catholicae com-
modum imprimis spectemus; deinde verò nostra, popu-
liq; nobis commisi, vitæ emendationi studeamus, spem
in Dominò Deo nostro, qui diues est in misericordia,
habentes, ut si in toto corde ad ipsum conuersi fueri-
mus, ipsum pugnaturum pro nobis, ipsum ad nihilum
redacturum inimicos nostros, ac concessurum, ut re-
liquum, quod superest ætatis, in sanctitate & iustitiâ
transigamus, ac tandem in illo supremo vitæ nostræ
momento, Princeps Pastorum Christus Deus &
Dominus noster, reddat nobis coronam im-
marcescibilem.

ORA.

A. R.

C
V
ILL
A
videor Du
quosdam
quosdam
alios Eua
summati
nem Cor
loca succ
in ædific
At q
qua Chri
effici deb
Neq; ver
concipere
verba pro
inquam
am, ac o
V
mentur
positur
deat; q
pra fun
fos, lign
erit. Ec
opus ma

ORATIO

A. R. D. IOANNIS FOXII, *Archidiaconi Crae:*

In eadem Synodo habita.

CVM Vestrum hunc augustum, confessum intueor, Illustrissime ac Reuer: Archipræsul, Reuerendissimi Antistites, Patres & Fratres Venerandi; videre mihi videor Duces populi, Principes militiae Christi, Architectos quosdam Spirituales, illis verbis recensitos: Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios Euangelistas; alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem Corporis Christi. Vos sanè estis, qui in Apostolorum loca successistis. Vos item ceteri, adsciti in opus ministerij, in ædificationem Corporis Christi.

Ephes. 4.

At quænam sit ista fabrica Spiritualis; quæ materia, ex qua Christi Corpus ædificari, & consummatio Sanctorum, effici debeat: operæ precium est, vel imprimis cognoscere. Neq; verò ego tantum mihi tribuo, vt eam rem, vel animo concipere, vel verbis exprimere valeam: sed ipsum qui hæc verba protulit, qui se Spiritum Dei habere affirmavit; ipsum inquam Magistrum, alio loco, & fundamentum, & materiam, ac ordinem ædificiorum adferentem, audite.

Vt sapiens Architectus fundamentum posui: Fundamentum autem aliud nemo ponere potest præter hoc, quod positum est, quod est CHRISTVS IESVS. Vnusquisq; autem videat, quomodo superædificet. Si quis autem ædificauerit supra fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, fænum, stipulam: vnus cuiusq; opus manifestum erit. Et vnus cuiusq; opus, quale sit, ignis probabit. Si cuius opus manserit quod superædificauit, mercedem accipiet: si cuius

1. Cor. 3.

si cuius

officijs opus asferit, detrimentum patietur. Doctrinam
hanc Apostoli, sublimem à Sancto Augustino inter illa de-
putatam, quæ in Diui Pauli Epistolis difficultia esse intel-
lectu Princeps Apostolorum censuit; & loco huic celebri,
& tempori calamitoso, valde accommodatam esse existimo.
Cum enim ignis deuolatens callidi hostis exarserit, & carbo-
nes inferni in perniciem Ecclesiæ succensi sint ab eo: sum-
moperè necessarium est, talia à nobis in primis ædificia con-
strui, & in hac primâ, quod Deus secundet, **NOVI PRIMATIS**
Synodo, legibus firmari, quæ & iram Dei placare, & inimici
seuientis impetum possint euadere: in quibus ex hac Apo-
stoli sententiâ in medium adferendis meus sermo versabi-
tur; qui Vestra voluntate susceptus, Vestro, quæso, fauore
& beneuolentiâ, in primis autem Dei ope adiutus, ad ipsius
gloriam decurret.

Illud autem in primis præfari volo; hac reconditâ do-
ctrinâ non solum Episcopos, sed etiam ipsorum ministros
Presbyteros, voluisse Doctorem gentium erudire: quod fa-
tis illa verba ostendunt; Vnusquisq; videat, quomodo super-
ædificet: Dei enim adiutores sumus. Ita sanè, idem Aposto-
lus, illas benè viuendi formulas, quas Præsulibus præscripsit,
ad Sacerdotes etiam, quibus nulla alia præcepta dedit, refer-
ri voluit: quod in toto Orationis meæ cursu, quæso, memi-
neritis; vt quæ de Antistitum munere dicentur, Sacerdotalis
quoq; officij esse censeantur; & quæ Sacerdotum sunt mu-
nia, ab illis Antistites non eximantur.

In duos itaq; ordines, tota series ædificij Ecclesiastici
distribuitur: Bonum enim Ecclesiæ, Ministri eius, quos A-
postolus adiutores Dei appellat, bifariam promouent. Alij
sanctitate, doctrinâ, & iustitiâ coram Deo; quod ædificium
auro, argento, & lapidibus præciosis exprimitur, Alij diui-
tiarum splendore, & temporalium rerum incrementis co-
ram hominibus; quæ structura prioris comparatione, li-
gnea, fænea, & straminea censetur. De varisq; structuris: ac
primò de istis magnificis, tum de vilioribus, dicere institui.

Primauna

Prima
aurum. Q
canon ad h
nis vinculu
um, seu zel
gerunt.

Accu
vilissimo
eius, vel ne
maius sacr
affectu Gre
re: ordines
huc anima
ad dandam
sumus, diu
operari De
iusest. A
stomi eloc
ccelum &
terram, fa
clariora il
ritatis acc
intueri. H
Deo potes
tatem. V
potestatem
num hor
quis pot
lo, sine
eò magi
tur coele
Accend
poteric,
ignis: ita
coligae

202
Primum locum in hoc Spirituali ædificio vendicat sibi
aurum. Qui autem sunt illi, qui aurea in Ecclesia Dei fabri-
cant ædificia? Illi cerè, qui geminâ charitate, quæ perfectio-
nis vinculum est, inflammati, ardens quoddam, desiderium, Col. 3.
seu zelum honoris diuini & salutis hominum in corde
gerunt.

Ac cum multa sint, quæ de zelo ad regimen animarum
vtilissimo dici possunt: mihi quidem vel commendationem
eius, vel necessitatem attingisse suffecerit. Nullum equidem
maius sacrificium offerri Deo potest, zelo animarum; vti D.
asserit Gregorius: Hoc opus non humanum, sed supra natu-
ræ ordinem, ideoq; diuinum censetur, cooperari Deo in sa-
lute animarum. Quid ita? Quia Domini est salus. Qui ergo
ad dandam salutem, Dei adiutores sunt, vti cerè omnes nos
sumus, diuinum planè opus agunt. Quantum enim esset co-
operari Deo in molitione cæli & terræ? atqui hoc multò ma-
ius est. Audite, quid hac de re aureum illud os D. Chryso-
stomi eloquitur, cum inducit Deum loquentem: Feci ego
cælum & terram, eadem conditionis facilitate te dono; vti
terram, facias cælum. Accendi ego luminaria; accende tu
clariora illis: namq; potes his qui in errore sunt, lumen ve-
ritatis accendere. Maius istud beneficium est, quàm solem,
intueri. Hominem creare non vales! at iustum gratumque
Deo potes efficere. Ego substantiam feci: tu exorna volun-
tatem. Vide, quàm te diligam, qui maiora tibi perficiendi
potestatem tribuam. Ita egregiè Chrysostomus. Verùm,
num horum aliquid sine hoc sancto animi feruore præstare
quis poterit? Minimè gentium. Sicut enim ex terræ metal-
lo, sine ignis calore aurum conflare non potest: ita & mul-
tò magis, vt ex terrâ fiat cælum, vt terreni homines efficiantur
cœlestes, cerè vel in primis ignis iste, seu zelus, efficiet.
Accendere autem lumen veræ & viuæ fidei quomodo quis
poterit, nisi ipse priùs ardeat? Si enim nihil accendit, nisi
ignis: ita & tu profectò non accendes, nisi ipse priùs hoc san-
cto igne exariteris. Deniq; auferre lodes peccati, ac animã
P
veris

Hom.
12. in
Ezech.
Pl. 17.

Hom.
15. ad
popul.
Ant.

Ezech: 24.

veris adornare virtutibus, vt grata & accepta fit Deo, quis sine zelo vel præsumere audeat? Multo labore sudatum est, inquit Propheta, & non exiuit ex eâ nimia rubigo eius, neque per ignem. Quod si tu hoc igne careas: neque rubiginem peccati abstuleris, neque animam ad virtutum splendorem expolliueris. An ergo hæc parua cuiq; videbitur zeli Sacerdotalis eommendatio, sine qua diuinum hoc opus salutis rectè geri, ac ne geri quidem potest? Quare vt necessitatem quoque ipsius attingam, illud vnum pro multis adferam. Quemadmodum enim ad hanc, quâ nihil charius habemus, vitam corporis, vel viuendam, vel conseruandam, spiritu vitali indigemus, sine quo corpus vitales functiones non exercet: ita sanè his qui præsunt, necessarius est spiritus zeli; quâ si non habent, deputantur cum mortuis: nec vnquam excitare poterunt conscientias hominum ab operibus mortuis ad seruiendum Deo viuenti.

Hebr: 9.

Vultisne huius dicti mei veritatem clariùs cognoscere? Profero vobis illum vnum Antistitem, cui nomine Dei dictum est: Scio opera tua, quia nomen habes quod viuas, & mortuus es. Esto vigilans, & confirma cætera quæ moritura erant, & poenitentiam age. Cur quæ se iste, licet viuat, mortuus esse dicitur? quia zelo, seu vigilantia Pastoralis, quæ salus subditorum est, fuit destitutus.

Apoc: 5.

Quæ autem sunt obsecro ista, quæ vigilans confirmare iubetur moritura? Montem quendam valdè profundum, videtur mihi S. Ioannes his verbis ostendere, ex quo aurum hoc zeli eruitur, qui non alius est, nisi attendita cogitatio peccatorum, mortem animæ adferentium, quibus in toto orbe Deus offenditur. Considerabat benè has offensas ille, qui scisso pallio & tunicâ, genibus flexis, ac manibus expansis, ante templum plorans, tales ad Deum fundebat preces: Deus meus, confundor & erubescio leuare faciem meam ad te, quoniam iniquitates nostræ multiplicatæ sunt super caput nostrum, & delicta nostra creuerunt vsq; ad coelum, à diebus Patrum nostrorum: sed & nos ipsi peccauimus grauiter, vsq; in diem hanc, & in iniquitatibus nostris traditi sumus in gladium,

1. Esdr: 9.

diam, &
An non ita
ria nostra
nostra ar
stici, in qu
mea nimis
se feruum
lucra quæ
concupisc
mus, Dei
& terrenis
Iniqu
hent, quis
prestit Sal
nicationes
damus, se
cet sacrile
sta in iud
ditorum
ptus, mat
quæ in di
debunt A
animaru
Quisq; n
firma car
liffus Be
lantem
positus
teret, q
sertè a
(ipsa v
che sau
vitreis
tam in
dium, q

124
dium, & rapinam, & confusionem vultus, sicut in die hac.
An non ita nobiscum geritur? Typum & imaginem miseriae nostrae praesentis videmus, quam delicta & iniquitates nostrae atrulerunt. Nolo ego delicta Ordinis nostri Ecclesiastici, in quibus vti homines delinquunt recensere: ne quem mea nimis offendat oratio. Referat aliqua Dei seruus, is qui se seruum seruorum Dei, primus appellauit. Nulla animarum lucra quaerimus, ad nostra quotidie studia vacamus, terrena concupiscimus; humanam gloriam, intentam mente captamus, Dei causas relinquimus. Locum sanctitatis accipimus, & terrenis actibus implicamur.

Greg:
Homil:
17. in
Euang.

Iniquitates vero populi, quibus Spirituales mederi debent, quis numerauerit? Illae sunt, quarum praecipuas expressit Saluator: De corde exeunt homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiae; quibus addamus, scelera, quae in hoc Regno impune patrantur: scilicet sacrilegia, templorum profanationes, periuria manifesta in iudicijs, vsuras publicas, pauperum oppressiones, subditorum, quae morti aequiparantur, seruitutes; rapinas, raptus, matrimonij pupillaris nundinationes, & grauissimas, quae in dies crescunt, haereses; & sexcenta id genus. Hae videbunt Antistites & Sacerdotes; & sanandis his exitialibus animarum morbis, quantum in illis est, non inuigilabunt? Quisq; nostrum sibi dictum existimet: Esto vigilans, & confirma caetera quae moritura erat. Audite quibus verbis melifluus Bernardus ad hanc vigilantiam sese excitabat: Si stillantem in cruce Domini sanguinem collegissem, essetque repositus penes me in vase vitreo, quod & portari saepius opereretur, quid animi habiturus essem in discrimine tanto? Eserte ad seruandum accepi, pro quo mercator non insipiens (ipsa vtiq; Sapientia) sanguinem istum dedit: sed & habeo thesaurum istum in vasis fictilibus, & quibus multo plura quam vitreis imminere pericula videantur. Quid ego? quod me veram infelix, si tantum thesaurum, si preciosum istud depositum, quod Christus sanguine suo pretiosius iudicauit, con-

Matth:
15.

Serm:3
de Ad-
uentu
Dom.

279
tigerit negligentius custodiri? Hoc itaque aurum zeli, seu feruoris Spiritus, ex isto monte eruite; illud commendatum habere, atq; vti summè necessarium, à Deo precibus obtinere.

Argen-
tum,
Psalm.

Alterum à nobis in hoc fundamento superaedificari debet argentum, prædicationis verbi Dei ministerium. Eloquia Domini, eloquia casta, argentum igne examinatum: ad quem thesaurum fidelibus dispensandum, prædicator veritatis, igneis quibusdam & admiratione dignis verbis admonet. Testificor coram Deo, & Christo IESU, qui iudicaturus est viuos & mortuos, per aduentum ipsius, & regnum eius. Obtestatur Antistitem per iudicium Dei; interminatur poenam in illo iudicio, si officium neglexerit. Ostendit præmium in aduentu regni Dei, si munus impleuerit. Prædica, inquit: verbum; non fabulas, neque genealogias interminatas, quæ non sunt ad ædificationem Dei, vti quidam in funebus perperam faciunt: neq; stultas & inutiles quæstiones, sed Dei verbum narra; quod in lege & in Evangelio continetur. Legatione fungeris pro Christo: Ostende literas fidei, & legationis tuæ: Quid enim aliud est Scriptura sacra, (vt pulchrè dicit S. Gregorius,) nisi Epistola quædã Dei omnipotentis, quam mittit per legatos ad creaturam suam. Prædica ergo verbum, & voluntatem eius, qui te misit, populo declara.

Et sic quidem Apostolus cum Timotheo indulgentius, secum ipse seuerius agens, ad hoc munus laboriosum, implendum, calcaria sibi addebat: Væ mihi, si non Euangelizauero: Si Euangelizauero, gloria mihi non est: Necessitas enim mihi incumbit. Væ autem mihi est, si non Euangelizauero. Illustrat hæc verba Theodoretus: Seruus non se iactat, cum Domini officium facit: Sed si resistit voluntati Domini, poenam meretur. Quam poenam? Damnationem, inquit Hieronymus: Væ mihi, si non Euangelizauero.

Quanto autem studio & feruore; coeleste hoc pabulum, Præsules populo ministrarent; S. Dunstani Primatis Angliæ, Archiepiscopi Cantuarien: egregium factum indicat. Cum enim

enim ille
in celum
retur, resp
tus, non po
hi commen
pere non el
tramite Ch
laude dign
aliquãdo n
uentem co
set, spiritu
ex labore
ad vidend
Excus
munere; v
ducendi n
di & palce
fectum, m
committit
Quar
alto, siue
ferte. Si c
rerum seie
adhiberi,
cuis debent
argentum
Ter
des præci
rum du
positi, i
gemma
loquitur
redum,
fuerit sec
primant

enim ille senio confectus, die solenni, quo Dominus victor
in cœlum ascendit, ad cœlestem gloriam ab Angelis voca-
retur, respondisse fertur: Quò me inuitatis, ò cœlestes Spiri-
tus, non possum hodie venire, nisi priùs oues à Domino mi-
hi commendatas, (quæ id plurimæ expectant, & quas deci-
pere non est meum) pane verbi Dei hac die refecero; & quo
tramite Christum, sequi debeant, ostendero. Nec minori
laude dignus S. Galdinus Episcopus Mediolani, qui cùm,
aliquâdo non ouibus sed lupis prædicâset: cùm, inquam, fer-
uentem concionem aduersus hæreticos Catharros expleuis-
set, spiritum Deo reddidit. O nimis felices Episcopos! qui
ex labore prædicationis verbi Dei, migrârunt ad præmium,
ad videndum æternum Dei Verbum.

Stur: In
vit: SS.
die 19.
Marj.

Marty-
ro: Ro:
die 18.
April.

Excusari quidem, interdum possunt Antistites ab hoc
munere; vel ob graues functiones Senatorias, vel si talentum
docendi non habeant: sed certè inexcusabiles sunt, si docen-
di & pascendi munus, personis, vel ob aratis vel doctrinæ de-
fectum, minùs idoneis, quod multorum malorum causa est,
committunt.

Quare si hoc argentum probatum inueniatur, siue in
alto, siue in humili loco, promite, & in vsum Ecclesiæ pro-
ferte. Si qui in Clero probi, & diuinarum ac humanarum
rerum scientiâ exculsi inueniuntur; hi Ecclesiasticis negotijs
adhiberi, hi amari; & cùm amor opere præbetur, & benefi-
cij debent ornari. Ita sanè in Ecclesia Dei superædificatur
argentum.

Tertio loco, in hac præciosâ structurâ, poni debent lapi-
des preciosi, virtutum splendorem designantes: illi nimi-
rum duodeni, Dei iussu, in rationali seu pectore Sacerdotis
positi, in quatuor ordines distincti. Quatuor enim ordines
gemmarum, Sacerdos in pectore gestat, cùm quidquid facit,
loquitur, adeòq; cogitat, prudentiâ circum spectum, iustitiâ
rectum, fortitudine firmum, temperantiâ à malis omnibus
fuerit secretum. Quid autem singuli illi duodeni lapides ex-
primant, ne longior sim, non recensebo: præsertim cùm

Exod:
28.

compendio quodam Deus ipse id satis expresserit, iubens in eodem ornamento Sacerdotali illa duo verba scribi: Doctrina & Veritas. De doctrina, quod sit munus Pastorum, iam dictum est. Atqui non minus ab illis exigitur Veritas, quæ duplici genere, tam verborum, quàm rerum concluditur. Veritas quidem dictorum est, cum verba rebus æquantur; cum falsitas omnis abest. Veritas autem rerum est, cum res, seu facta, cum verbis concordant: ac ut vno verbo dicam; cum Sacerdos quod monet, ipse facit; cum præit exemplo, & viam Dei in veritate docet; cum non solum gemmis & margaritis ornatus, sed præclaris etiam factis illustratus, in publicam prodit.

Matth:
22.

Miramur, & meritò quidem, tot & tanta scelera reperi-ri; paruum profectum verbi Dei videmus. In promptu vel illa præcipua causa est, quod cum Sacerdotum vitâ mirabiliter pugnat oratio. Habent aliquid zeli; adferunt doctrinam: sed in veritate vitæ, in hoc tertio signo, cum illis Magis Pharaonis, plerique omnes deficiunt. Quod ergo Deus coniunxit in Sacerdote, Doctrinam & Veritatem, homo non separet, si homines Deo coniungere, uti debet, satagit. Sit non solum vox eius dulcis, sed & facies decora; hoc autem est, vita, per quam quisque velut ex facie cognoscitur, virtutibus ceu gemmis ornata. Nam si vita non est commendabilis, & vox erit ingrata. Cuius enim vita despicitur, restat ut eius prædicatio contemnatur.

Exod:
8.
Matth:
19.
Cant:
2.

Ostendi iam ædificia preciosa, à Dei ministris erigenda: quæ ne nobis excidant, meminerimus illa, non solum D. Pauli, sed etiam Dei voluntate in Sacerdotibus requiri. Quid enim illud est, quod Deus lege perpetuâ Aaroni, & filiis eius Sacerdotibus, de hostijs immolatis non alias partes in cibum cedere voluit, quàm pectusculum, & humerum dextrum; & uti D. Chrysostomus & Beda Venerabilis observât, etiam *σταγωνα*, id est, maxillam partem fuisse Sacerdotum. Non sine mysterio id factum. Sacerdoti cedit in cibum pectus, ut habeat zeli feruorem in corde. Pars ipsius maxilla,

Leu: 7.
Chry:
sost: Ho:
mil: 11.
in Mar:
cum.
Beda
in c. 17.
Exod.

ut teneat

ut teneat
armus dex
Ex hac fan
ficatio Co
Zelus enim
Doctrina,
Transeo i
priorum e
quibus luc
cauerit lig
festum er

Prim

hæc vilia d
veniâ dign
cus relinq
& viri eru
fundamē
ad quod p
collocati
Quid ergo
nes fortun
à natura c
rum abun
rantur: q
ultiarum
si in dom
quid illos
ædifican
runt, in
ces vlti
non po
Ecclesi
mur ora
mam nu
nucleum

298
ut teneat verbum prædicationis in ore. Esca denique eius^r
armus dexter, ut sit ei iuge exercitium virtutum, in opere.
Ex hac sanè triplici materiâ, consumatio Sanctorum, & ædifi-
catio Corporis Christi, in fundamento veræ fidei efficitur.
Zelus enim faciet, ut Antistes, & Sacerdos ædificare velit:
Doctrina, ut sciat: virtus, ut possit. Verùm de his hætenus.
Transeo iam, ad humiles illas casas, quæ comparatione
priorum ex lignis, fæno & stipulâ, contextæ esse censentur;
quibus lumen intelligentiæ paucis adferam. Si quis ædifi-
cauerit ligna, fænum, stipulam, vniuscuiusque opus mani-
festum erit.

Primùm autem illud dico: Licet compertum sit, per
hæc vilia & obscura opificia, plerosq; omnes, minores ideòq;
veniâ dignos lapsus, intelligere; quorum sententiæ suus lo-
cus relinquatur: At certè non defuerunt aliqui ex Patribus^r,
& viri eruditi, qui hæc aliò retulerunt. Vbi enim Christus^r,
fundamētum est, bonorum operum ædificium sequi debet:
ad quod peccata etiam parua referri, & in isto fundamento
collocari non possunt. Quæ enim Societas luci ad tenebras?
Quid ergo hæc sibi volunt? Vsum, incrementa, & accessio-
nes fortunarum exprimunt. Cùm enim opes & facultates^r
à natura ostensæ, vel ex sylvarum amplitudine, vel ex prato-
rum abundantia, vel ex frugum vbertate præcipuè conge-
rantur: qui progressum Ecclesiæ accessione & splendore di-
uitiarum & opum, inprimis metiuntur; perinde faciunt, ac
si in domum Dei, ligna, fænum, & stipulam intulissent. Nun-
quid illòs damnat Apostolus? Non equidem, quia & isti
ædificant: sed illis qui aurum, & argentum, & gemmas adfe-
runt, multò inferiores esse censet. Sed iam audio illas vo-
ces vsitatas. Atqui temporalia sine spiritualibus subsistere
non possunt. Ita sanè: Verum quatenus cura temporalium,
Ecclesiasticis gerenda sit, diuino apud Ezechielem, edoce-
mur oraculo. Sacerdotes, caput suum non radant, neq; co-
mam nutriant: sed tondentes attondeant capita sua. Aperit
nucleum mysterij, Doctor Morum. Quia enim cuncti, qui
præsunt,

Aug: in
Enchi-
rid: c.

68.

D. Tho-
mas in
Com.

1. Cor: 1

3.

2. Cor: 1

6.

Ezech:

c. 44.

Gre: p.

2. Pa. 11.

c. 7.

præfunt, habere quidem exteriores sollicitudines debent,
nec tamen eis vehementer incumbere: rectè Sacerdotes, &
caput prohibentur radere, & comam nutrire; vt tempora-
les cogitationes nec à se funditus amputent, nec ad crescen-
dum nimis relaxent, sed tondentes attondeant capita sua.
Seruentur capilli in capite Sacerdotis, vt cutem cooperiant:
& refecentur, ne oculos claudant. ac si dictum fuisset: Proui-
deantur necessaria, quæ ad cutem curandam & ornandam
pertinet; At ne istæ curæ & cogitationes de superfluis excres-
cant, & ab illâ preciosâ (spirituali) structurâ animum & ocu-
los auertant, magnoperè est præcauendum.

Vt autem me ex his ligneis, imò aureis etiam, ædificijs,
breuiter expediam: liceat mihi de amborum, tum probatio-
ne, tum mercede (vt manifestationem omittam) duo verba
cum Apostolo in medium adferre.

Primum verbum, timorem incutit. Vnius cuiusq; opus
quale sit, ignis probabit. Non ille quidem tantùm, qui post
hanc vitam peccatorum labes expiare creditur: verùm, vti
Diuus Augustinus, & alij obseruârunt, ignis quidam dolo-
ris, cor vrens etiam in hac vitâ, quo opera ministrorum Dei
probantur. Ille sanè ab Ecclesiastico descriptus; Sicut aurum
in igne probatur; ita homines receptibiles seu acceptabiles
in camino humiliationis. Graue hoc examen, quia ignis
examen est; nec vulgaris sed Diuina probatio, quâ Deus
examinat opera preciosa, quæ per ignem illæsa transeunt:
quâ item probat illa fragilia quæ comburi necesse est, ac eti-
am vnâ cum illis cor aduri: vtræque sanè ædificia, per hunc
ignem aduersitatis transeunt.

Alterum verbum, partim solarium, partim mœrorem
adfert. Si cuius opus manserit, mercedem accipiet. Magnū
his qui perfectionis culmen attingunt, est solarium; quorum
ædificia magna, etiam in præfenti tempore, ab igne illæ-
sa manent: & manent quidem, tum ad opus, tum ad meri-
tum. Vultis, vt exemplis rem totam demonstram? Nunquid
obstinatus ille Pharaò abstulit zelum Moysis, licet illum tot
malis affli-

In En-
chirid:
c. 68.
Greg:
lib: 4.
Dial. c.
39.
Ecol: 2.

malis affli-
ruit vt aud-
nis. Quia
go Deus Ph-

Nunquid
dicationis?
præmio à D-
gnitatem fu-
erit Prophe-
manis illi-
rentio ad-
eius, & ben-
pus, quam
peribus, tu-
merces. C-
xaleatum
sa ædificia
mixtam
mentum
opus. Ad
& omnia
uertit. Ma-
quit, detri-
subditi Ec-
cedunt fur-
numquid
sti ædifica-
Ipse autem
ruptione
Non per-
& cruci-
piancis i-
nistratio
aliud fur-
Sacris ve-

malis afflixisset. Mansit hoc aurum in illo igne, & prome. Exod: 7.
ruit vt audiret illud à Deo: Ecce constitui te Deum Pharaonis. Quia habes zelum Dei, qui fortis & zelotes es. Sis ergo Deus Pharaonis. Exod: 20.

Nunquid idem tyrannus abstulit Aaroni argentum prædicationis? quæ utiq; mansit igne aduersitatis examinata, & præmio à Deo illustrata; vt ex interprete ad Prophetiæ dignitatem fuerit euectus, dicente Deo: Et Aaron frater tuus erit Propheta. Et vt propinquiora adferam: An quæso immanis illius tyranni ignis, quem glorioso Martyri S. Laurentio adhibuit, lapides illos preciosos, fortitudinem animi eius, & beneficentiam in egenos, combussit? Mansit illud opus, quam laudem dat Martyri Ecclesia: Dispersit dedit pauperibus, iusticia eius manet in sæculum, sæculi. Mansit & merces. Cornu eius, illud inquam robur animi Leuitici, exaltatum est in cœlesti gloriâ. Et sic quidem manent preciosa ædificia. At de illis vilibus, definitiuam, & mærori permixtam sententiam audiamus. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur. Non manent certè istæ structuræ, quoad opus. Adest inopinatus aliquis casus, & sæuus hostilis ignis; & omnia confundit, interdum in cinerem & fauillam conuertit. Magnum toties, quod sine dolore commemorari nequit, detrimentum patimur, quando possessiones, horrea, subditi Ecclesiæ, expilantur: & militum, ante oculos nostros, œdunt furori. Ardent certè ista opera, nec manent. Sed numquid manent ad meritum? Vtiq; si in fundamento Christi ædificabantur, si Ecclesiæ ista acquirebantur. Opus ardet: Ipse autem qui damnum sentit, manebit, fundamenti incorruptione munitus. Saluabitur: sic tamen quasi per ignem. Non periclitabitur quidem omninò de salute: sed dolor iste & cruciatus ex amissione partus sui, instar ignis peccata expiantis illi seruiet. Procul autem hinc illi absunt, qui administrationem magistratûs, messem auream esse censent; qui aliud fundamentum, quàm quod positum est, ponentes, vt Sacris verbis vtar: Syon in sanguinibus ædificant, ac sua quarunt.

Mich: 3.

Phil 2: runt, non quæ Iesv Christi. Horum profectò quàm in præcipiti stet res salutis, Sacri de peculio Clericorum lati Canones, qui Spiritu Dei conditi, non falsa, sed vera loquuntur & perfecta, ne ego id referram, satis abundè restantur.

1. Cor 3: Vnusquisq; ergo videat, quomodo superædificet. Vnusquisque enim mercedem accipiet, secundum proprium laborem, Dei enim adiutores sumus.

Talia, quæso, & Vos Patres, illa inquam magnifica & permanentia opera agite, & in Ecclesia imprimis relinquite. Aurum illud zeli obscuratum, pristino splendore restituite.

Thren 4: Argentum verbi Dei neglectum, colorem ipsius optimum, mutatum, & nigredine malæ vitæ fuscatur, probè expurgatum, populo reddi facite. Lapidés sanctuarij (proh dolor) in capite omnium platearum dispersos ad Sanctuarium reuocate. Hæc ut etiam à Clero præstentur, doctrinam, incorruptam, & morum emendationem, quæ propria Synodorû tractatio est, legibus sancite: ac quòd caput rei est, leges ipsas optimas & saluberrimas executioni mandate. Hæc vos gloriosos, omnibus charos & venerandos, ac longo sæculo memorandos reddent. Inuitat vos, vnà mecum, ad hæc gnauiter præstanda, diuinus ille Ecclesiasticus, cuius præclara sententia totam hanc meam parænesim complexa esse videtur.

Ecl: 14: Omne opus corruptibile (quale est, ligni, fani, stipulæ) in fine deficiet; & qui operatur illud, ibit cum illo: & omne opus electum (auri & argenti, gemmarum) in fine iustificabitur: hoc autem est, approbabitur à Deo; & qui operatur illud, honorificabitur in illo. Faxit iam Deus, ut pro his structuris excelsis, ac veluti templis magnificis erectis, siue etiam pro illis vilioribus in rem Ecclesiæ vtiliter constitutis, in illo fine, quo paucitas dierum, nostrorum finietur breui, honorem æternum referamus.

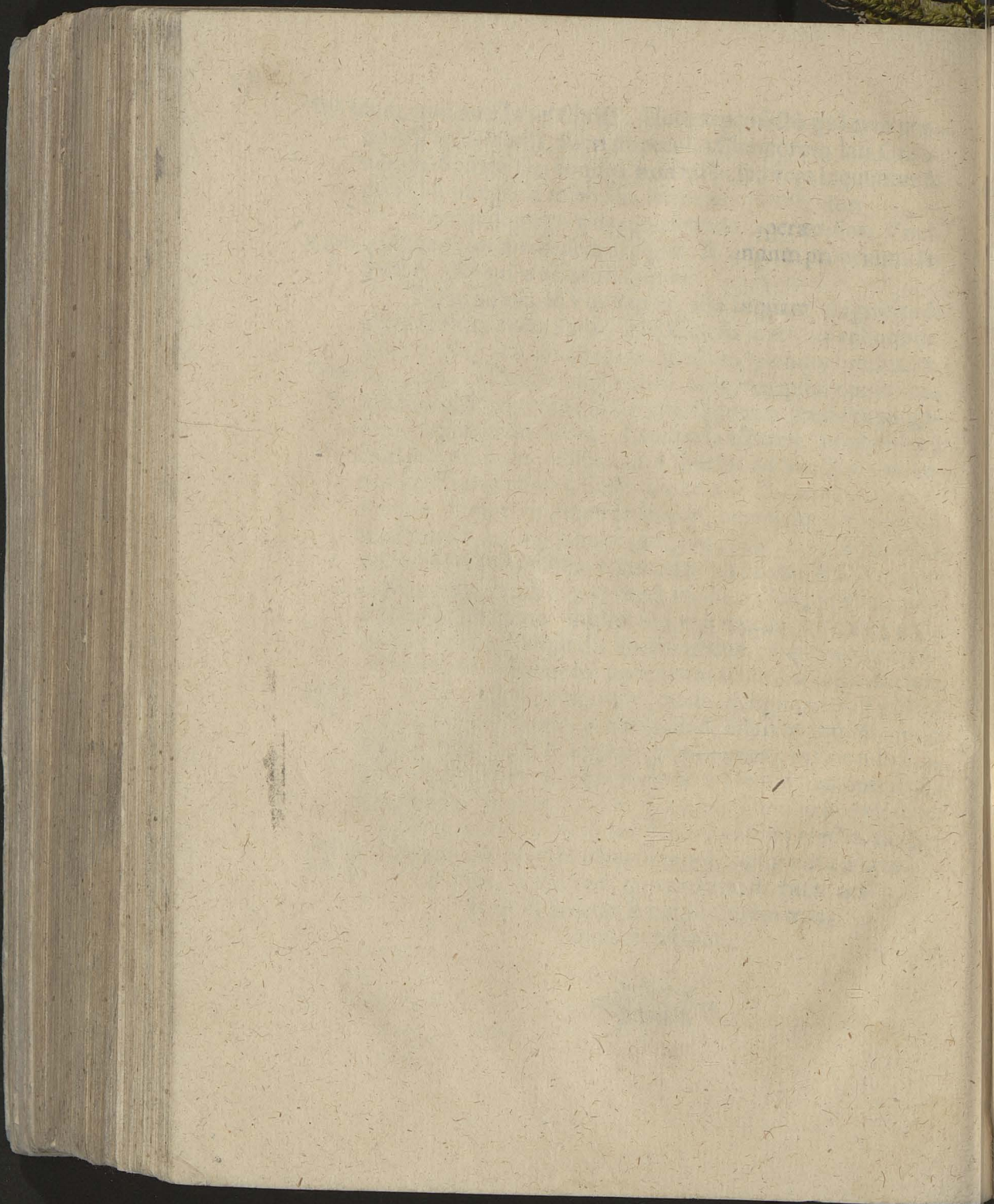
**Iob 10
1. Ps: 5.**

in pra-
ti Cano-
antur &

et. Vnus
rium la-

gnifica &
linquite.
estituite.
rimum.
ex purga-
h dolor)
rium re-
incor-
ynodorū
ges iplas
vos glo-
culo me-
c gnau-
lara sen-
videtur.
(stipulæ)
& omne
ultifica-
peratur.
his stru-
s, siue
con-

S

P

D.

ARC

Le

Ann

Q

Z

A.

- de Abbatibus vacantibus. Węzyk. Pagina. 238.
ad Abbatum Electiones mittendi Deputati ex
Capitalis. Węzyk. P. 237.
de Absentibus à Synodo. Węzyk. P. 187. 242. Lu-
bicki P. 335.
de Abusu Sacramentalium et Ceremonialium sol-
tendo. Węzyk. P. 140.
de Academia Cracoviens. Maucionfki P. 18. Gem-
bicki P. 55.
de Academia Cracoviens et Soc^{ti} Jesu. Węzyk
P. 189.
Acta & Constitutio Synodi Maucionfki P. 5.
Gembicki P. 27. Węzyk P. 97. & 220. Lubicki
P. 286.
S. Adalberti Testis. Gemb. P. 54.
de Administratione Hospitalium. Węzyk. P. 142.
de Administratione Sacramentorum. Węzyk. P. 101. 120.
Advocatarum Summa. Węzyk. P. 237.
Agendorum Libri. Gemb. P. 52.
Alionao Bonorum Culca. Węz. P. 168. Maucio: P. 14.
S. Angeli Custod^{is} Confraterni. Węzyk. P. 187.
de Antiphonarijs

de Antiphonarijs, Gradualib; & Psalterijs imprimen-
dis. Gembicel. P. 52.
Approbas Librorum et Revisio. Lubicensi P. 333.
Archiepiscopi Electio. Gembicel. P. 50.
Archiepiscopi & Episcopi Officium Gemb. P. 30.
Auctio Proventuum Vicariorum in Collegiatis.
Lubicensi. P. 296.

B.

de Baptismo. Wezyk. Pag. 121.
Beneficia Regul. ne occupentur à Secularib; Lu-
bicensi. P. 325.
Bibliotecarum Revisio & Librorum Approba-
tio. Lubicensi P. 333.
Bona Ecclesie non ardentur Judicis. Lub. P. 326.
Bona stabilia ne Religiosi emant. Wez. P. 254.
de Bonis Ecclesie. Maiori. P. 14. Wezyk. P. 168.
de Bonis Mensa Episcopalis. Gemb. P. 51. Wez. P. 169.
Lub. 308.
de reductioe Missar; Wez. P. 245. De Communi
Casel. P. 246. De foro in Crim; P. 248. de Deci-
mis P. 251. De solvendis Decimis. Lub.
P. 340. De h. Sacramenti Expositio et Pro-
ceptionibus. Lub. P. 345.

Brevia Aplica

De Ceremonijs

Crimen=
P. 333.
Ceremonialia, Sacramentalia, et illorum abusus tollendus. Weyze. P. 140.

Calices aurei ab Archiepiscopis & Episcopis dandi. Lubicensis. P. 324.

de Canonizatione B. Koska & Casij. Gembulj. P. 55.

de Canonizationibus Sanctorum. Weyze P. 188. 240.

Capitularis Jurisdictionis. Gemb. P. 51. Lub. P. 308.

Capituli officium Sede vacante. Gemb. P. 50. Weyze P. 166.

de Captivis redimendis. Lubicensis P. 294.

de Casibus reservatis. Weyze. P. 233. Lub. P. 293.

P. Casimiri Festum. Gemb. P. 54.

Causae Decimarum in Regno decendantur. Lubicensis P. 332.

Causa ex Tribunali non auoscanda. Lub. P. 329.

Celebratio Missarum. Weyze, P. 156.

Clerici Saeculares ne ministrant Regularibus. Lubicensis. P. 334.

in Cleri correctione Ordo Juris servandus. Lub. P. 326.

de Clericis fugitiuis. Lubicensis P. 302.

Clerici ne Clericum trahat ad Iudicium Saeculare Gembulj. P. 50.

de Cleri Vita & honestate. Gemb. P. 47. Weyze. P. 144.

Collatio Ordinum. Gemb. P. 56. Weyze. P. 169.

Comitibus.

- Comitij de Synodis ut Copi intersint. Wezyk. P. 235.
 Communio Paschalis. Wezyk. P. 235.
 de Compote cum seculari Sacerdote. Maucionski. P. 12.
 de Confirmatione. Wezyk. P. 122.
 Confraternitas S. Angeli Custod. Wezyk. P. 187.
 de Confraternitatib. Wezyk. P. 232.
 Congregatio Ceteri per Decanos Rurales fauenda
 Wezyk. P. 182.
 Conseruas Bonoru et Virium Eccles. Maucionski. P. 10. Gomb. 40. Wezyk. P. 147. Lub. P. 308.
 de Conseruatorib. Wezyk. P. 170. 237.
 Constitutio Synodi Gubern. Maucionski. P. 5. Gomb. P. 24. Wezyk. P. 97. 220. Lubicenski. P. 286.
 Constitutio Gregorij. P. xv. de Compromissorum Privilegijs. Wezyk. P. 178. Super eane Constitutio
 Declaratio Congreg. Conc. Wezyk. P. 183.
 Constitutio antiqua recuendenda. Wezyk. P. 166.
 de Constitutionib. Synodi. Wezyk. P. 165.
 Constitutio circa formam et habitum Sacrar. Imaginum. Lubicenski. P. 356.
 Contribus pro Deputatis Tribun. Wezyk. P. 239. Lub. P. 299.
 de Cura et Administratione Hospitalium. Wezyk. P. 142.

D.

Decani Curates. Węzyk. Pag. 125. & 241.

Decimarum fausta in Regno occidant. Lub. P. 532.

de Decimis. Maucionowski P. 15. Gemb. P. 54.

Declatio Petri Apostoli ranc Inuarum Capitula-
ribus dari solitarum. Lubiencki P. 550.

Decretum in Casu Canonizacoi B. Iosaphat.
Lubiencki. P. 362.

Decretum ne Religiosi Bona stabilia emant
Węzyk P. 254.

Deputati ad corrigendas Constitucioes. Lub. P. 336.

Deputati ex Castris ad Electiones Abbatum
mittendi. Węzyk. P. 237.

Deputati Tribunali Legni. Maucionowski P. 15.

Gemb. P. 59. Węzyk. P. 191. & 236.

Corum Pensio. Węz. P. 239. Lub. P. 299

de Desolatarum Ecclesiarum Restitucio. Maucionowski P. 11.

Desolata et prophanata Ecclesie. Węz. P. 230.

de Diuinarum Officiorum Reuerentia. Węz. P. 240.

de Doctrina Filii Catholice propaganda et Fi-
dei professione. Maucionowski P. 7. Gemb.
P. 29. Węzyk P. 100. & 222. Lub. P. 289.

de Ecclesie

- E**
de Culis Fabrica. Weyze. P. 107.
de Culis Juris & Conservatio Honoru. Maucion. P. 10.
de Culis Gemb. P. 40. Weyze. P. 147.
de Culcarum Ingressu. Weyze. P. 232.
Eulegiastica Bona non ardentis Indici. Lub. P. 320.
de Eulegijs prophanatis & Desolatis. Weyze. P. 230.
Calicum de observandis Decretis Concilij Provincialis. Maucion. P. 1.
Constitutio prohibens Sectionem Bibliorum Gedani in impressionem. Weyze. P. 223.
Electio Archidiaconi. Gemb. P. 50.
Electio Abbatum. Weyze. P. 237.
Episcopi interfuerint Comitibus Synodis. Weyze. P. 187. & 235.
Episcoporum & Archidiaconorum Gemb. P. 30.
de Curatoribus. Weyze. P. 127.
de Cameris ad Cathedrali. Weyze. P. 186.
Exhortatio Gemb. P. 69. Eiusdem Sermo Petrovici. P. 74.
Exorcismorum Gemb. Lubicensi. P. 307.
de Extrema Unctione. Weyze. P. 139.

Fabrica

F.

de Fabrica Culebio. Weyss. Pag. 107.
 de Festis. Lubiencki. P. 292.
 de Feste S. Adalberti. Gemb. P. 54. P. Casimiri
 Gemb. P. 54. S. Joseph. Weyss. P. 187.
 in Festarum translationis Caa Responsu S. Congreg.
 Weyss. P. 254.
 Fidei Cae. propaganda Doctrina. Maior. P. 7.
 Fidei Profetio. Gemb. P. 29. Weyss. P. 100. 222
 Lubiencki. P. 289.
 de Fugitiuis Ceruis. Lubiencki. P. 302.
 Funera & Suffragia mortuorū. Weyss.
 P. 149. Lubiencki 320.

G.

de Gratijs. Lubiencki. P. 301.

H.

Hereticorum Ministri. Weyss. P. 142.
 de Honestate & Vita Ceri. Gemb. P. 47. Weyss. P. 144.
 Hospitalium administras. Weyss. P. 142.
 Lub. P. 304.

I

- de Imprimendis Antiphonaribus Gradualibus & Psalterijs: Gemb. P. 52. Wetz. P. 189.
- Incorporationes Culcarum Caroli: ad Regula^m res. Lubicensi. P. 530.
- de Indulgentijs. Gemb. P. 54.
- de Ingressu Culcarum. Wetz. P. 232.
- de Inhibitionibus. Lub. P. 329.
- Interceptorum pana. Lub. P. 329.
- de Institutiendis ab Beneficiis. Gemb. 56. Wetz. P. 106.
- Judices deputati ad Tribunal. Maien. P. 15.
- Wemb. P. 59. Wetz. 191. & 236.
- Corum Pensio. Wetz. P. 239. Lub. P. 299.
- de Iudiciorum Principio. Gemb. P. 60.
- de Iudicium seculare ne Clericus Clerico tractat. Gemb. P. 50.
- de Iuribus & Libertatibus Ecclesie tuendis. Maien. P. 10. Gemb. P. 40. Wetz. P. 147.
- Jurisdictionis Ecclesiasticae. Maien. P. 10.
- Jurisdictionis Capitularis. Gemb. P. 51.
- Jurisdictionis Spiritualis. Gemb. P. 58.

de Libertatibus

L
de Libertatibus & Privilegiis Ecclesiae. Szaucioniensis. P. 10.
Gemb. P. 40. Wey. P. 147.

de Libris Agendorum. Gemb. P. 52.

de Libris Ecclesiasticis imprimendis. Gemb. P. 52. Wey.
Weyk. P. 189.

Librorum Approbatio ex Privilegio Bibliothecarum
Lubicensis. P. 333.

Limites inter Binen^{se} & Sprotensium Dioc^{esim}
designandi. Lubicensis. P. 331.

temere Litigantes. Weyk. P. 242. Lub. 320.

Littera Cardinalis Carafa rade eligendi Me-
tropolitani per Episcopum Paroniensem
Lubicensis. P. 348.

Luxus vitandus. Szaucioniensis. P. 9.

M

Matrimonium. Weyk. P. 137.

Ministri Haereticorum. Weyk. P. 190. Lub. P. 294.

Missa Sacrificium. Gemb. P. 53. Wey. P. 131.

Missarum celebratio. Weyk. P. 156.

Missa in die Commemorationis S. Iohannis. Wey. P. 130.

Modus acceptandi Beneficia Ecclesiarum. Gemb. P. 56.
de Honoribus Clerici & Populi. Jac. P. 8. Wez. P. 108.
de Musica docenda. Lubien. P. 303.

N.

Quantitas ad Pedem Apostolicam. Maior. P. 20.
Wez. P. 194. & 243.

O.

Officium Archiepiscoporum & Episcoporum. Gemb. P. 30.
Officium Capituli Vellebazanensis. Gemb. P. 50. Wez. P. 166.
Officium Patronorum. Wez. P. 186.
Officiorum Divinorum Reuerentia. Wez. P. 240.
Oratio Ioan. Foxij Archiepiscopi. Jac. Wez. P. 200. 265.
Oratio And. Trubicki Canonici. Lub. P. 342.
de Oratione pro Mortuis. Gemb. P. 60. Wez. P. 234.
de Ordine Orationis. Gemb. P. 56. Wez. P. 165.
Ordo Iuris seruandus in Correctione Clerici. Lubien. P. 326.

P

- de Parodiisum Visitacione. Weyze. L. 111.
- de Parodiisum Residentia. Weyze. L. 111.
- de Patronorum Officio. Weyze. L. 186.
- de Pauperibus indianis. Maucionski. L. 9.
- de Prospio Judicium deputatoru. Weyze. L. 239 Tab. 299
- de Penitentia. Weyze. L. 123.
- de Prædicatione Verbi Dei. Weyze. L. 115.
- de Prælati non residentes habentes Prægeren-
tes. Lubiencki. L. 327.
- de Prophetericidys. Lubiencki. L. 305.
- de Prospio cum S. Sacramento. Weyze. L. 134. 231.
- de Prospio Judiciorum. Gembili. L. 60.
- de Prospio quomodo tollendi. Lub. L. 328.
- de Procuratore ad Caas Americoru. Lub. L. 300.
- de Professio Fidei. Gemb: L. 29. Weyze: L. 100. &
222. Lub: L. 289.
- de Promulgationes a Concionatore faciend. Weyze: L. 116.
- de Propaganda Fidei Cast. Doctrina. Maucionski
L. 7. & Professio Fidei.
- de Prophanatis & desolatis Calyis. Weyze: L. 230.
- de Proventuum Vicarioru Auxilio. Lub: L. 296.
- de Provisiones Vicarioru non deferende. Lub: L. 297.

Emb. L. 56.
P. 20
Emb. P. 30
Weyze. L. 166
P. 240.
00. 268
P. 342.
P. 234.
L. 165.
ri. Lubiencki
Procl.

R

- de Rebus post Obitum Clericorum. Węzyk. Pag. 151.
- de Reformationis Cleri & Pop. Morib. Maicei: P. 8.
- de Reformatio Collegij Polnan. Maicei: P. 19.
- de Regularibus. Maicei: P. 16. Semb. P. 59. Węz: P. 169.
Lubion: P. 322.
- Regular, Beneficia ne occupent à seculari. Lub. P. 325.
- Religionibus dimissi et eicidi. Lub. P. 325.
- Religiosi ne emant Bona stabilia. Węz: P. 254.
- de Rescriptis P. Sedis Aplice. Lub. P. 291.
- non Residentes Labant Curgerentes. Lub. P. 327.
- Residentia Parochorum. Węzyk. P. 111.
- Responsum S. Congregacis in Saa Translationis
Festoru tempore Messis. Węzyk. P. 257.
- de Restitutione Ecclesiarum desolataram. Maicei: P. 11.
- Reverentia Puviorum Officiorum. Węz: P. 240.
- Revisio Bibliothecarum & Librorum Approba-
tio. Lubionski. P. 333.
- de Revisionibus Bonoru Monas Galis. Węz: P. 169.
- de Rutenorum Unione. Maicjonski P. 18. Węzyk
P. 241. Lubionski. P. 321.

De Sacramt

de Sac
de Sac
Sacr
de Sac
Sacr
de Sac
Sacr
de Stat
Sacr
de Suff
de Suff
Sub
de Syn
de Syn
Syn

pag. 151.
8.
19.
P. 167
Lub. P. 155
P. 254.
P. 327.
L. 240.
P. 169.
Weryk
a.

S.

- de Sacramentalib, & Cerimonialib, Weryk. Pag. 140.
- de Sacramentis. Weryk P. 300. & 120.
- Sacra in privatis domib, Gemb. P. 53. Weryk. P. 131.
- Sanctorum Veneratio. Hauicionski. P. 17.
- de Scholarib, & Scolarū Magistris. Weryk P. 114.
- Scolasticis. Lubiencki P. 298. Weryk. P. 166.
- de Sede vacante. Gemb. P. 50. Weryk. P. 166.
- Sermo in Synodo. Gemb. P. 47. & Cortas P. 64.
- Sermo in Synodo Weryk P. 194. & 258.
- Sermo in Synodo Lubien. P. 366. & Oratio.
- Spiritualis Jurisdictio. Gemb. P. 38.
- de Statutis Provinciae antiquae Hauici. P. 13. Gemb. P. 52.
- Stipendium Academiæ Grae. Hauici. P. 18. Gemb.
cki. P. 55.
- de Suffraganeis. Lubiencki P. 331.
- de Suffragijs mortuorū & de funerib, Weryk. P. 129.
Lub. P. 320.
- Suscep. Sacra. Weryk. P. 110.
- de Synodi Constitutionibus. Weryk. P. 165.
- de Synodis & absentib, a Synodo. Weryk. P. 187. &
P. 242. Lubien. P. 335.
- Synodis & Comitib, intersens. Eopi. Weryk. P. 235.

Sacram

I

- Taxa Crispium. Weyze. Pag. 239.
De Tempore Litigantib. Weyze. P. 242. Lub. P. 220.
De Testamentis & eorum forma Gemb. P. 61.
De Tribunalis Iudicij: Maucionsei P. 15. Gemb. P. 95.
Weyze. P. 191. & 256.
De Pensione ips. solvendā. Weyze. P. 259. Lub. 299.

V

- de Veneratione Sanctorum. Maucionsei P. 17.
De Libri Dei gradibus. Weyze. P. 115.
de Quarijs. Weyze. P. 113. Lubion. P. 296. 297.
de Expositione Parodiarum. Weyze. P. 141.
De Vita et honestate Cleri. Gemb. P. 47. Weyze. P. 144.
de Inuentione Extrema. Weyze. P. 139.
De Unione Lutlenorum. Maucionsei P. 18. Weyze
P. 241. Lubionsei P. 321.
Iura: Gembicij P. 63. Lubionsei P. 332.

P. 520

St
Emb. 18

19. Lub. 18

17.

19.

41.

P. 144

Weyk

1.

2.

175 E. 11. 51
cub. 11. 51

1: Prouin: R. P. P. P.

P. P. P.